

INTEGRÁCIA

Interdisciplinárny odborný časopis o inováciách riešení nepriaznivých sociálnych situácií občanov • Číslo 1 / 2005 • Cena xxx,- Sk

Filozofia
sociálnych služieb

Prehľad o zákone
o sociálnych službách
zo zahraničia

Moc
a bezmocnosť

Odkiaľ' prichádzame
a kam ideme

Žijeme
medzi vami

- 3** Úvodník / Kristína Lončeková
- 4** Príhovor / Svend Haarvik, Nórsko
- 5** Filozofia sociálnych služieb / Slavoj Krupa
- 9** Prehľad o zákone o sociálnych službách
zo zahraničia
- 26** Moc a bezmocnosť / Tatiana Ivanická
- 28** Interview s Lindou Flynn / Mária Phillips
- 29** Odkiaľ prichádzame
a kam ideme / Lucia Kontšeková
- 31** Ľudová vysoká škola -
Interview so študentom
Nórskej ľudovej vysokej školy
/ Anna Chalachanová, Tatiana Ivanická
- 33** Profil osobnosti / Eva Hrablayová
- 34** Žijeme medzi vami / Slávka Sučanská
- 36** Informácie
- 43** Rubrika čitateľom
- 44** Salutogenéza / Marta Horňáková
- 48** Knihy do pozornosti / Lenka Varcholová

INTEGRÁCIA

**Interdisciplinárny odborný časopis o inováciách
riešení nepriaznivých sociálnych situácií občanov**

VÝDAIA:

Rada pre poradenstvo v sociálnej práci,
Františkánska 2, 811 01 Bratislava.
Tel./Fax: 02/54418243;
e-mail: radaba@rpsp.sk
www. rpsp.sk

SPRACOVALA:

Rada pre poradenstvo v sociálnej práci,
Zvonárska 23, Košice,
Tel: 055/62 510 38;
e-mail: office@rpsp-ke.sk

REDAKČNÁ RADA:

Šéfredaktor:
Kristína Lončeková
Členovia:
Ing. Juraj Barát,
ThLic. Jozef Brenkus PhD.,
PhDr. Júlia Čechová,
Ing. Jozef Dečo,
PhDr. Soňa Holúbková,
Doc. PhDr. Marta Horňáková PhD.,
PhDr. Alžbeta Gregorová,
PhDr. Slavomír Krupa PhD.,
Doc. PhDr. Vladimír Labáth PhD.,
PhDr. Eva Mydlíková PhD.,
Mgr. Janka Nagayová,
PhDr. Judita Varcholová,
PhDr. Lenka Vavrinčíková,
Mgr. Jozef Vektor,
PhDr. Štefan Tvarožek,
PhDr. Helena Woleková PhD.,
PhDr. Viera Záhorcová

PREPIS:

Mgr. Eva Krššáková,
Kristína Lončeková

GRAFICKÁ ÚPRAVA:

Grafické štúdio Rady pre poradenstvo
v sociálnej práci v Košiciach,
Bohumil Kaman

TIAČ:

VALEUR, s.r.o., Dunajská Streda

OBJEDNÁVKY ZASIELAJTE NA ADRESU:

Rada pre poradenstvo
v sociálnej práci, Františkánska č. 2,
811 01 Bratislava.
Registrované MK SR. č. 2324/2000.
Cena výtlačku 100,- Sk.
Podávanie novinových zásielok povolené RP
Bratislava, č.j. 185/2001 zo dňa 18. 12. 2001.

**Časopis Integrácia vyšiel
za finančnej podpory Ministerstva práce,
sociálnych vecí a rodiny
Slovenskej republiky.**

ISBN 1336-2011

Milí priatelia,

Opäť sa Vám dostáva do rúk časopis Integrácia ako prvé číslo v tomto roku.

V úvodníku pod názvom "Rúcanie bariér" sa náš nórsky kolega Svend Haarvik zamýšľa nad rúcaním bariér nielen fyzického charakteru, ale i tých medziľudských.

Dostali sa mi do rúk zaujímavé materiály o legislatívnych a sociálnych podmienkach napr. v Albánsku alebo v Spojených štátoch amerických. Výborná inšpirácia pre našu pripravovanú legislatívu v tejto oblasti a poskytovanie sociálnych služieb vôbec, povedala som si, preto sme v tomto čísle venovali tejto problematike celý jeden blok

Do pozornosti Vám dávam článok "Moc" v pomáhajúcich profesiách, ktorý rozoberá postavenie pomáhajúceho vo vzťahu ku klientovi, pacientovi alebo občanovi v sociálnej núdzi, ako i cestu ako nastoliť rovnováhu v tomto vzťahu.

Určite Vás zaujme i článok od Dr. Wolekovej o sociálnych službách, ako nástroji pomoci, v nepriaznivej sociálnej situácii, alebo interview s Lindou Flynn, kde sa dočítate o možnostiach štúdia v USA.

Pri stavbe časopisu sme sa na redakčnej rade dohodli, že budeme doňho zahŕňať i profily rôznych osobností našej spoločnosti.

V tomto čísle Vám predstavíme pani Zuzanu - 48-ročnú pani s postihnutím, ktorá má tak ako každý z nás, svoje životné sny a očakávania. Podobné zameranie má i článok "Žijeme medzi Vami, kde ľudia s DSS Štrkovec opisujú svoj život.

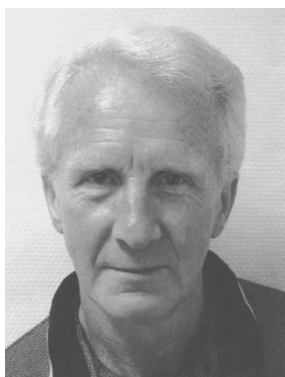
Verím, že pri čítaní sa príjemne zabavíte, ale i zamyslíte nad nastolenými problémami a otvorenými otázkami našej spoločnosti. Prajem Vám príjemné prežitie nasledovných chvíľ.

KRISTÍNA LONČEKOVÁ

Milí čitatelia,

Zaujíma Vás aká je súčasná situácia v oblasti vzdelávania ľudí s mentálnym postihnutím? Chcete získať aktuálny prehľad o zákonných normách, na základe ktorých by malo byť zabezpečené adekvátne vzdelávanie pre túto skupinu populácie v školopovinnom veku? V budúcom čísle Vám chceme okrem odpovedí na tieto otázky poskytnúť aj viac informácií na tému vzdelávania ľudí s postihnutím a ponúknuť prehľad súčasného stavu vzdelávania klientov s mentálnym postihnutím v DSS. Uvítame Vášše názory, pripomienky a skúsenosti s avizovanou témou.

Posielajte ich na našu korešpondenčnú alebo elektronickú adresu.

Pred niekoľkými rokmi vyšla v Nórsku verejná správa s názvom: "Od občana k občanovi: Stratégia rúcania bariér pre ľudí s postihnutím"

Túto správu nasledovala vyhláška parlamentu č. 40 (2002 - 2003) o: "rúcaní (transformácii) bariér pre ľudí s postihnutím. Stratégie, ciele a politické ustanovenia pre ľudí so zníženými schopnosťami".

Táto vyhláška bola len určitým pokračovaním "Akčného plánu pre občanov s postihnutím", ktorý bol dôležitým nástrojom v tvorbe a realizácii aktivít politiky týkajúcej sa tejto oblasti.

Aj napriek týmto ustanoveniam a vyhláškam sa osoby so zníženými schopnosťami aj naďalej stretávajú s mnohými bariérami, ktoré brzdia ich účasť a aktivity v spoločnosti. Postihnutie vzniká ako dôsledok priepasti medzi jednotlivcovými predpokladmi a požiadavkami spoločnosti. Politika, ktorej cieľom je zmierňovať bariéry, by mala posilňovať predpoklady jednotlivcov na jednej strane, zároveň by sa však spoločnosť mala stávať prístupnejšou.

V mnohých oblastiach prebieha vývoj v tom správnom smere. Súčasne je však priepasť medzi cieľmi a skutočnosťou pre mnohých občanov s postihnutím stále veľká. Dennodenne sa prijímajú nové ustanovenia, ktoré ovplyvňujú ďalší vývoj spoločnosti a týkajú sa stavieb nových budov, úpravy vonkajšieho prostredia, produktov a služieb. Následky mnohých rozhodnutí, ktoré sa v týchto dňoch prijímajú majú veľký vplyv na každodenný život občanov s postihnutím. Niektorí sa cítia byť postihnutými práve na základe týchto rozhodnutí.

Rúcanie bariér

Tieto obmedzenia vytvárajú hranice a bránia občanom s postihnutím stať sa aktívnymi spoluobčanmi. Na to, aby sa občan stal centrom pozornosti pri tvorení politických uznesení, je dôležité, aby sa vychádzalo z nasledovných hodnôt:

- Rovnocennosť
- Samorozhodovanie
- Osobná a sociálna zodpovednosť

Počas práce s týmto materiálom mi napadlo: "Je pekné patriť k spoločnosti, ktorá sa vážne zaoberá takými vecami a aj s nimi niečo robí. Je pekné patriť k spoločnosti, ktorá má snahu vytvárať podmienky na to, aby sa všetci mali dobre. Spoločnosti, ktorá vytvára určité štandardy, na základe ktorých môžeme klásť určité požiadavky a očakávať ich naplnenie."

Ale čo ja ako jednotlivec? Robím ja niečo preto, aby sa bariéry zmenšovali? Tieto bariéry môžu byť fyzického charakteru, ale takisto sú to aj medziľudské bariéry, ktoré môžu pôsobiť ako brzdiaci element vo vzťahu k dobrým vzťahom doma, na pracovisku, v susedstve a v spoločnosti. V tomto prípade to nie je spoločnosť, ktorá sa má zúčastňovať na úprave a prispôbovaní podmienok. Tu sme to my. Ty a ja, kto musí aktívne pracovať na rúcaní medziľudských bariér, možno prostredníctvom niečoho takého jednoduchého ako otvorenou myslou pre potreby iných, ponukou pomocnej ruky a zlomením ľadového frontu - priateľským úsmevom.

Veľa šťastia

SVEND HAAVIK
(člen redakčnej rady)

Filozofia sociálnych služieb

SLAVOMÍR KRUPA

Myslím, že diskusia o sociálnych službách, ktorú si vyžaduje súčasnosť, má odpovedať na následné otázky:

1. Aké sociálne služby sú pre občana kvalitným riešením jeho situácie?

2. Akým spôsobom je možné dosiahnuť bezproblémové doplnenie a kombinácie poskytovania sociálno-zdravotných služieb?

Na základnú otázku - aké sociálne služby sú pre občana zodpovedajúcim riešením jeho sociálnej situácie, sa pokúsime dopracovať k odpovedi, proti otázkou a síce: Aké postavenie v sociálnom systéme má prijímateľ služieb?

Kto je teda prijímateľom služieb?

Ak by študent na skúške napísal, že prijímateľom sociálnych služieb je ten, kto sa nachádza v sociálnej a hmotnej núdzi resp. v nepriaznivej sociálnej situácii dostal by body za správnu odpoveď. Nie je to však úplná odpoveď. Nepýtame sa totiž kedy a za akých podmienok má občan právo na poskytnutie sociálnych služieb. Podľa platnej legislatívy je prijímateľom sociálnych služieb občan v sociálnej alebo hmotnej núdzi. Z nášho pohľadu môžeme prisudzovať týmto pojmom rôznu dôležitosť. Napríklad:

občan v sociálnej a hmotnej núdzi,

občan v sociálnej a hmotnej núdzi,

občan v sociálnej a hmotnej núdzi,

občan v sociálnej a hmotnej núdzi.

V západnej kultúre je otázke (Kto je prijímateľom sociálnych služieb?) venovaná mimoriadna pozornosť. Téma postojov ku prijímateľom služieb je práve preto v týchto krajinách už niekoľko desaťročí silne frekventovaná a zdôrazňovaná. Ako uvádza Matoušek v anglosaskej literatúre sa všetko, čo poskytuje výhody tým, ktorí majú sociálny problém, označuje ako sociálna služba (Matoušek, O.: Základy sociálnej práce, 2001, s. 178).

Teoretické východiská sú finalizované do konkrétnych vysokoškolských štúdií, kurzov, tréningov. S touto témou sme sa oficiálne stretli po otvorení hraníc. V podmienkach Československa, neskôr Slovenska a Česka je táto základná téma v teórii postupne rozvíjaná a rozpracovaná do prístupov a koncepcií (Matoušek, O., Strieženec, Š., Tokárová, A., Gabura, J., a ďalší). Problém je však v tom, že pre koncipovanie etických, sociálno-psychologických konceptov ako východiskových prístupov ku odberteľom služieb je (podľa nášho názoru) potrebné zdefinovať základné teoretické východiská a ich výstupy. Z hľadiska vývoja sociálnej práce, sociálnej služby ako vedného odboru, vedy je eklektizmus, ktorý v tejto oblasti vládne skôr výsledkom spontánneho vývoja, spojeného s enormným kvantitatívnym rozvojom sociálnej práce ako (čo i len parciálnym) kvalitatívnym bazálnym výskumom. Matoušek v týchto súvislostiach (Matoušek, O.: Základy sociálnej práce, 2001, s. 161) rozvíja túto myšlienku v istej postupnosti. Ako subjekt označuje poskytovateľa služieb ako objekt jednotlivca, teda prijímateľa služieb. Tento vzorec sa podľa uvedeného autora v prípade "rozvoja aktívneho a aktivizujúceho úsilia mení na vzorec subjekt - subjekt. Podľa našich teoretických výstupov a skúseností z praxe je východisko - v ktorom má jed-

notlivec - prijímateľ sociálnych služieb sociálny status subjektu pokladané za podstatné a základné. Subjektom poskytovaných sociálnych služieb je osoba, skupina, komunita ľudí, ktorých charakterizujeme ako jedinečné, autonómne, originálne a neopakovateľné ľudské bytosti, suverénnych a slobodných občanov spoločnosti. *Mohli by sme proti argumentovať tým, že tu nejde o duálny vzťah ale triádu: občan - sociálny pracovník - poskytovateľ sociálnej služby. Je isté, že práve spôsob myslenia sociálnych pracovníkov je, určuje, v akej miere môže (alebo bude môcť) občan rozhodovať o tom, aká kombinácia služieb je pre neho, vzhľadom na jedinečnosť jeho sociálnej situácie, najlepšia. Sociálne služby nie je možné depersonifikovať od ich aktérov. Za poskytovaním sociálnej služby sú vždy pracovníci s rôznym stupňom vzdelania, špecializácie a skúsenosťami. V tomto zmysle sú sociálne služby produktom intelektuálnej prípravy, plánovania a jej komunikačnej a činnostnej (praktickej) realizácie sociálnymi pracovníkmi v prospech zmien nepriaznivej sociálnej situácie občana. Príčinou sociálneho zlyhania občana sú (objektívne alebo subjektívne) dôvody. Riešenie situácie občana v konečnom dôsledku prispieva k celkovej zmene kultúry prostredia spoločnosti.*

Domnievame sa, že človek je subjektom sociálnej služby (práce) preto:

- lebo je nositeľom ľudského života, vedomia, bytia;
- lebo rôznym spôsobom a na rôznej úrovni sa prejavuje ako vnímajúca, chápaná, premýšľajúca bytosť (Tokárová, A., Sociálna práca, Prešov, 2003, s. 39);
- lebo rôznym spôsobom a na rôznej úrovni interaguje so sociálnym prostredím;
- lebo si vytvára vzťah, vzťahy a zodpovednosť k sociálnemu prostrediu v ktorom žije.

V sociálnych (prácach) službách je nevyhnutné diskutovať, precizovať, skúmať povahu subjektu v tomto procese. V teoretickej oblasti sociálnej práce bude potrebné, aby bol výskum zameraný na filozofické koncepty a etické teórie. Je to potrebné a nevyhnutné nielen pre vedecké opodstatnenie a zdôvodnenie sociálnej práce a vzdelávania v sociálnej práci, ale tiež z dôvodu potreby praxe. Rôzne politické východiská k sociálnym službám (od pravicovo orientovaných až po ľavicové, od liberálnych po konzervatívne) sú v demokratickej a pluralitnej spoločnosti nevyhnutnosťou a výsadou za predpokladu, ak sú rešpektované, akceptované, diskutované a prehodnocované základné hodnoty, ktoré sú prijateľným konsenzom a vyjadrením kultúry, v ktorej žijeme. Materialista bude v súčasnosti i v budúcnosti presadzovať koncept človeka, kde je vedomie odrazom ekonomicko-materiálnej základne (Anzenbacher, A., Úvod do etiky, Praha, 1992, s. 165). Dôsledky tejto koncepcie (keďže majú triedny charakter) bránia vnímať človeka v plnom rozsahu ako subjekt. Naopak, človek je v procese vývoja objektom vonkajších podmienok. Oproti tomu podľa Kanta (Anzenbacher, A., Úvod do etiky, Praha, 1992, s.55) má človek rozumovo-duchovnú transcendentálnu, ktorú má podľa jeho racionálnej etiky dôvod vnímať človeka ako subjekt (človek ako účel sám o sebe) a C. G. Jung píše

napr. o "individuácii - úplnom bytostnom ja" (Jung, C., G.: Duše moderného človeka, Brno, 1994, s. 313). Existuje však ešte vážnejší dôvod (okrem nebezpečia politickej manipulácie), pre ktoré sú základné hodnotové východiská koncipovania sociálnych služieb (sociálnej práce) nevyhnutnosťou, a tou je praktický dôsledok, dopad v postojoch, prístupoch, metódach pri riešení konkrétnych sociálnych situácií u konkrétnych občanov. Naše plné členstvo v EÚ je príležitosťou pre akceleráciu vedeckého výskumu a aplikáciu v praxi.

Skutočnosť, že nemáme doteraz komplexne spracované teoretické základy sociálnej práce spojené s už spomínaným kvantitatívnym rozvojom po roku 1989, spôsobuje (podľa našej mienky), stav, kde sa namiesto základným otázkam venujeme mnohým iným (síce) dôležitým oblastiam, hoci majú pre človeka sekundárny význam.

Nepriamo tak vychádzame z premisy postmaterialistických filozofických koncepcií, v ktorých predovšetkým vonkajšie podmienky priebežne a stále determinujú ľudskú bytosť (akoby sa nemohol tento proces usku-točňovať aj opačne, či vo vzájomnej rovnováhe).

Skrytým, nepriamym dôvodom ťažiskového sústreďenia sociálnej práce na vonkajšie podmienky, môže byť nerovnováha a nevyváženosť medzi skúmaním človeka ako subjektu sociálnych služieb a podmienkami, ktoré na subjekt vplyvajú. Dôsledkom a dôkazom vnímania prijímateľa ako subjektu služieb je skutočnosť, keď rozhoduje (minimálne aspoň spoločne) o tom, čo a ako sa bude diať a kto to, čo sa má diať, bude realizovať.

Môžu byť ľudské práva subjektom sociálnych služieb? Nie sú ľudské práva, len odvodené od suverénneho a jedinečného postavenia ľudskej bytosti v univerzálnom svete bytia?

Dejiny ľudstva poukazujú na sociálne situácie, v ktorých ľudia zachovali atribúty ľudskej suverenity aj bez zložitej siete právneho prostredia, ale tiež na situácie v ktorých ani "právo" nezabránilo bezpráviu, ponižovaniu a diskriminácii. Dejiny poukazujú tiež na situácie, kedy si ľudia zachovali svoju dôstojnosť v nedôstojnom a ponižujúcom prostredí a zlyhávali v relatívne kultúrnom, kultivovanom právnom prostredí. Ľudské práva, zákony sú ochranou praexistencie ľudskej dôstojnosti. Ak človek popiera svojim správaním vlastnú dôstojnosť, potom je tu právo, aby mu pomohol znovu objaviť samého seba a iných v dôstojnosti. Prejavmi ľudskej dôstojnosti je sloboda (zodpovednosť), súkromie, rodina, spiritualita, rod, národná identita. To isté (ako pri porovnaní medzi človekom ako subjektom a ľudskými právami) môžem konštatovať o ľudskej dôstojnosti a sociálno-ekonomických podmienkach. Chudoba je nedôstojná, ale nedokáže eliminovať základnú, bytostnú dôstojnosť človeka. Ani v chudobe nemusí človek stratiť jemu vlastnú ľudskú dôstojnosť. Podobne ako chudoba ani bohatstvo samotné nezabezpečuje človeku ľudskú dôstojnosť. Ľudská dôstojnosť mení predstavu i realitu o dôstojných sociálno-ekonomických podmienkach života.

Ak by sme teda v sociálnej práci pripustili, že občianska a ľudská dôstojnosť je daná vonkajšími podmienkami, ktoré človeka obklopujú (právo, sociálno-ekonomické podmienky), aké dôvody by nám ostali k tomu, aby sme poskytli potrebnú pomoc tým, ktorí "svoju dôstojnosť stratili"? Tradičná odpoveď by vychádzala z hedonistických

koncepcií - je to ľudská solidarita, ktorá nás vedie pomáhať tým, ktorí sú v nepriaznivej sociálnej situácii. Ale solidaritu nemôžeme nijak ináč chápať, len v kontexte ľudského bytia. Či nie je tiež práve solidarita dôkazom jedinečného ľudského bytia, potvrdením jeho suverénnej jedinečnosti? Kde by sa vedomá spoluzodpovednosť za druhých ľudí, v ktorej žijeme zobrala, keď nie z jedinečnosti ľudského bytia? Albert Schweitzer povedal: "Vybijame sa v rôznych hádkach a diskusiách a nevieme, že ozajstný život vychádza z jednoduchého konania.... (Antikriegmuseum, Friedensbibliothek). Albert Schweizer odcestoval v čase svojej najväčšej popularity z Nemecka do Lambarene pomáhať Afričanom. Matka Tereza, formulovala svoje životné krédo: "Nech človek pomáha bedárovi najprv ako človeku - až potom ako chudobnému človeku". (Matka Tereza: Počúvaj čo hovorí láska, 1999, s. 71). To bol zrejme základný dôvod, pre ktorý dvíhala v Kalkate z chodníkov chorých a bezvládných ľudí. V základoch ich motivácie pomáhať ľuďom boli etické hodnoty, bol to ich nesmierny obdiv k životu, ľuďom u ktorých objavili aj napriek ich zúfalej sociálnej situácii ich cenu, dôstojnosť. Príklady takýchto osobností máme aj na Slovensku. Možno závišť, možno malosť, nám bráni menovať príklady, ktoré na Slovensku idú podobnou, ale vlastnou cestou: Marián Kufa v Žakovciach, Anton Srholec so svojimi bezdomovcami, prof. Krčméry a mladí vysokokvalifikovaní ľudia, ktorí odchádzajú do afrických štátov, slovenskí charitatívni a misijní pracovníci v Jakutsku, manželia Soňa Holúbková a Vladimír Holúbek, ktorí presadzujú už roky komunitný systém sociálnych služieb pre občanov so špecifickými potrebami v Žiline a stovky ďalších sociálnych pracovníkov a dobrovoľníkov, rodičov a príbuzných, občanov s postihnutím, ktorí nepretržite poskytujú užitočnú službu tým, ktorí to nevyhnutne potrebujú.

Dejiny ľudstva sú plné aj opačných dôkazov. Vždy vtedy, keď ľudia považovali iných za menejcenných ako samých seba - otvorili priestor otroctvu, genocíde, rasizmu, xenofóbii, diskriminácii, šovinizmu. Základné východisko deklarácií národných ústav takmer všetkých civilizovaných štátov vychádza z premisy: "všetci ľudia sú si rovní v dôstojnosti a právach" (Všeobecná deklarácia ľudských práv, New York 10.12.1948, článok 1) a k tomu je potrebné dodať: "je to preto, lebo všetci sú zároveň rozdielni a jedineční".

Prvá časť odpovede na otázku, aké sociálne služby sú pre občana kvalitným riešením jeho situácie znie: sú to služby, ktoré rešpektujú človeka ako dôstojnú, jedinečnú ľudskú bytosť.

Situácia, v ktorej sa človek nachádza môže byť nedôstojná, neprijemná, ponižujúca pre človeka, ale nemení nič na fakte nemennej, univerzálnej podstaty hodnoty - dôstojnosti človeka ako takého.

Sociálny systém, ktorý človeka považuje za produkt, výsledok právneho poriadku (tiež výchovy, vzdelania, zdravotných služieb, umenia, politiky, vedy....prevádzkovania sociálnych služieb) je v nebezpečí fatálneho omylu, podvodu na samotnej ľudskej podstate bytia. Človek má svoju vlastnú dôstojnosť, ktorá je jeho univerzálnou súčasťou. Vzťah medzi človekom a ľudskou dôstojnosťou je podobný súvislostiam, ktoré platia medzi človekom a jeho biologickou podstatou, človekom a duševným i spirituálnym svetom, v ktorom žije. Dôstoj-

nosť je neodnímateľnou súčasťou každého človeka. Človek ale môže dôstojnosť svojím myslením a správaním popierať, potlačiť, môže ňou opovrhovať, nenávidieť ju, a to u seba alebo u druhých ľudí. Indikátorom ľudskej dôstojnosti sú postoje rešpektu, úcty a akceptácie ľudí k sebe navzájom.

Aké sociálne služby sú pre občana kvalitným riešením jeho situácie? V kontexte už vysloveného sú to služby, ktoré sú adekvátne hodnote ľudského života, jeho dôstojnosti. Ide teda o služby, ktoré posilňujú a podporujú dôstojnosť prijímateľa služieb, ktoré sú "výhodou" ponúkanou spoločnosťou, sú príležitosťou pre sociálneho pracovníka ponúknuť mu postupnú transformáciu sebavedomia. Nadobudnutie poznania vlastnej hodnoty a hodnoty ľudí okolo seba je spojené s "ponukou, poskytnutím príležitosti ísť na hranice očakávania prijímateľa služieb" (Krupa, S.: Zborník z medzinárodnej konferencie Nezávislý život, Bratislava, 2004, s. 14). Sociálne služby majú poskytnúť prijímateľovi možnosť riešiť, participovať, zúčastňovať sa na riešení jeho situácie, pričom východiskom je (seba)poznanie potenciálnych sociálnych schopností prijímateľa, (a tiež poskytovateľa sociálnych služieb) v pomere k náročnosti úlohy a šance ísť za hranice (vlastného) očakávania a očakávania sociálneho prostredia, v ktorom žije. Vyjadrenia sociálneho pracovníka typu:

- tieto činnosti s klientom nerealizujeme, je to aj tak zbytočné;

- vyradili sme ho z programu, nemá na to;
- nemá žiadnu šancu;
- to sú len reči, v skutočnosti je to nemožné;
- nemôžeme toľko riskovať.

Tie sú niekedy komunikované priamo alebo nepriamo prijímateľovi služieb, sú znižovaním príležitosti, zbavovaním príležitosti a možnosti realizovať zmenu svojej sociálnej situácie, popieraním a zapieraním jeho dôstojnosti. Na opačnej strane môžeme do tejto kategórie zaradiť tiež sociálne služby, ktoré násilne a nekompromisne požadujú zvládania sociálnych činností, ktoré preceňujú schopnosti prijímateľa.

Ako keby sme pri všetkom, čo sa okolo nás deje boli vždy "in", ako keby sme mnoho udalostí, okolností, ktorými prechádzame zámerne nevynechávali, míňali, niekedy selektovali, ignorovali, mnohé len pasívne odsledovali a niektoré sebakriticky posunuli iným, lebo ich pri najlepšej vôli neovládame.

V súvislosti s odpoveďou na otázku týkajúcej sa identity prijímateľa je potrebné zdôrazniť, že riešenie sociálnej situácie poskytujú služby, ktoré sú:

a) kvalitné t. j. sú v súlade so štandardami kvality sociálnych služieb:

- akceptujú skutočnosť, že všetci občania sa rodia slobodní a rovní v dôstojnosti a v právach a pristupujú k nim s rešpektom a úctou bez ohľadu na sociálny problém, v ktorom sa nachádzajú;

- v interakcii s prijímateľmi služieb ponúkajú a realizujú "adekvátnu individuálnu, skupinovú, komunitnú sociálnu službu" (podľa závažnosti sociálneho problému občana(ov);

- podporujú znižovanie sociálnej odkázanosti prijímateľov, sociálny rozvoj, postupné osamostatňovanie;

- podporujú pracovnú integráciu a inklúziu prijímateľov služieb.

b) dostupné t. j.:

- z hľadiska ceny a systému hradenia služieb;
- z hľadiska vzdialenosti od miesta bydliska alebo pobytu občana;
- z hľadiska dostatočne rozvinutej siete požadovaných služieb.

Tak sa dostávame k jednému zo základných dôvodov potreby zavedenia štandardu kvality. Štandardy kvality samotné, (podobne ako sme to konštatovali pri zákone) majú svoju základnú funkciu v tom, že bránia nedôstojným podmienkam poskytovania služieb a podporujú (znovu) objavovanie ľudskej dôstojnosti prijímateľa, a to ako zo strany prijímateľa samého, tak zo strany poskytovateľov sociálnych služieb a prostredia, v ktorom žije.

Situácia v Slovenskej republike je špecifická tým, že sociálne služby poskytované pre prijímateľov nie sú vždy poskytované v dostatočnej kvalite. Tento stav môžeme prirovnať situácii, v ktorej si odberateľ objedná a zaplatí nekvalitný výrobok. Zákazník má právo, reklamovať nekvalitný výrobok. Dodávateľ mu potom výrobok vymení za kvalitný, alebo mu vráti finančnú čiastku, ktorú za kúpu výrobku investoval. Do absurdnej situácie by sa zákazník dostal vtedy, keby mu dodávateľ tvrdil, že výrobok je v skutočnosti kvalitný, alebo by dokonca obvinil zákazníka z toho, že si nemal výrobok vôbec kupovať. Najhoršie by bolo, keby ignoroval pripomienky a sťažnosti odberateľov a naďalej by dodával na trh nekvalitné výrobky. Bol by to len zázrak, ak by sa udržal so svojimi nekvalitnými výrobkami na trhu. *Štát, verejná správa, neziskové organizácie musia mať záujem na tom, aby poskytovali kvalitné sociálne služby, záujem na tom, aby vedeli či vôbec a ako tieto sociálne služby participujú na riešení situácie občana.*

Za opačných okolností sa podobajú na dodávateľa, ktorý síce ponúka na trh výrobok, ale ním ponúkaný výrobok je často nekvalitný a on sa nezaujíma o názor užívateľa. Štát, verejná správa, samospráva, neziskové organizácie, cirkev zodpovedajú za sociálne služby, ktoré zriaďujú a prevádzkujú. Majú to byť a je nevyhnutné, aby to boli kvalitné služby. *Ak také nie sú, potom musí štát (a prirodzene by sa patrilo, že tiež zriaďovatelia, prevádzkovatelia) na danú skutočnosť reagovať.* Aj keď nemôže zasahovať do kompetencií zriaďovateľa či prevádzkovateľa, má povinnosť stanoviť normy, štandardy, pod ktorou úrovňou nesmú byť služby ponúkané. Či je výrobok kvalitný alebo nekvalitný, nebezpečný alebo nepoužiteľný, môže potom dokázať len nezávislá *odborná kontrola, ktorá má vážny záujem* na poskytovaní kvalitných výrobkov, služieb, pozná normy, ktorým má výrobok vyhovovať, a tým chráni užívateľa. Ak prevádzkovateľ poskytuje nekvalitné služby, nesie za to plnú zodpovednosť a musí niesť aj následky, ak aj napriek upozorneniu naďalej nezmení úroveň poskytovaných služieb. Ak chce alebo musí zmeniť kvalitu poskytovaných služieb, musí následne uskutočniť radikálne zmeny misie a riadenia organizácie. Štát prioritne zaujíma (malo by ho zaujímať), ako organizácia hospodári s finančnými prostriedkami a akú kvalitu má produkt sociálnych služieb, ktoré zariadenie ponúka užívateľovi. Ak inštitút na dodržiavanie noriem (napr. v technickej oblasti) zistí, že podnik nedoržiava stanovené technické normy výrobkov, potom nekontroluje úroveň riadenia podniku,

ale oznámi výrobcovi, že ich výrobok nezodpovedá stanoveným normám a zakáže jeho distribúciu až do doby, kým výrobok nedosiahne stanovené normy. Podobne je to v sociálnych službách. *Najprv potrebujeme vedieť objektívne zhodnotiť kvalitu sociálnych služieb tak ako ich poskytuje prevádzkovateľ (štandardy kvality, procesná metóda hodnotenia úrovne služieb) a ak je úroveň sociálnych služieb nízka, jej zvýšenie je možné dosiahnuť len zmenou kvality riadenia (TQM,...)*

1. Akým spôsobom je možné dosiahnuť bezproblémové doplnenie a kombinácie poskytovania sociálno-zdravotných služieb?

Občania s postihnutím nevyhnutne potrebujú koordinovanú vzdelávaciu, sociálnu službu, zdravotnú starostlivosť niekedy v priebehu celého života. Intenzita a časové súvislosti týchto služieb sa menia podľa osobných potrieb občanov so zdravotným postihnutím. Niekedy ide o súbežné napĺňovanie všetkých potrieb (vzdelávacích, výchovných, sociálnych, zdravotných), inokedy majú preferenciu len niektoré z nich. Isté je, že spoločenské prostredie, v ktorom postihnutí žijú má mať povinnosť a záujem vytvoriť takú sieť služieb a starostlivosti, ktorá dokáže flexibilne a kvalitne reagovať na potreby postihnutých osôb. V zmysle odpovede na prvú otázku v našom článku, môžeme v úvode k tejto otázke povedať, že občan aj v tomto prípade musí ostať subjektom systému. Podobne ako pri akejkoľvek inštitúcii, ktorá poskytuje sociálne služby, vzdelávanie či zdravotnícku starostlivosť platí: nie je tu postihnutý občan pre inštitúciu (systém), ale systém (inštitúcia) pre občana.

Nekompatibilitnosť sociálnych služieb a zdravotníckych služieb je primárne určená rozdielnymi cieľmi, obsahom a metódami dosahovania (sociálnych, zdravotných) zmien, sekundárne nárokom občana na tieto služby (potrebnú zdravotnú starostlivosť občan musí dostať, sociálne služby dostať nemusí, aj keď ich potrebuje), rozdielnym spôsobom kumulovania finančných zdrojov a ich hradenia. Jednou z úloh pripravovaného nového systému dlhodobej starostlivosti je zmierniť existujúce rozdiely v nárokaní si oboch služieb (v prvej fáze len vo vzťahu k občanom s najťažším zdravotným stavom a deťom do 6 rokov).

V praxi sa to prejavilo tým, že zdravotnícke služby poskytované lekármi v sociálnych zariadeniach, už nie sú financované zo štátnych, resp. verejných zdrojov. Ambulancie aj v rámci sociálnych zariadení sú prevádzkované na základe zmluvných vzťahov so zdravotnými poisťovňami nie na základe pracovných zmlúv lekárov s organizáciami poskytujúce sociálne služby. Väzby a návaznosti medzi úlohami organizácií poskytujúcimi sociálne, vzdelávacie a výchovné služby a zdravotnícku starostlivosť a ich kombinácie pre občanov s postihnutím si zariadenia priebežne riešia. Problémom ostáva fakt, že mnohé sociálne zariadenia poskytujú nielen lekárske služby, ale tiež ošetrovateľské výkony. Poskytovanie ošetrovateľských výkonov (hradených zo štátnych, resp. verejných zdrojov) v rámci systému sociálnych služieb systémovo nezapadá do konceptu reformy zdravotníckej starostlivosti.

Tento stav chce riešiť zdravotnícka reforma, ktorá je zameraná na akútnu a postakútnu starostlivosť, preto je tendencia doplniť ju o dlhodobú starostlivosť, v rámci ktorej bude zdravotná starostlivosť hradená tiež z verejného zdravotného poistenia. Samozrejme len v prípade,

že zariadenia, agentúry a pod. budú mať aj zdravotnícku akreditáciu.

Posledné mesiace sa pripravuje zákon o sociálnych službách a zároveň pracovná skupina pri MZ SR predložila odbornej verejnosti legislatívny zámer zákona o dlhodobej starostlivosti a podpore integrácie osôb so zdravotným postihnutím. Hlavnou témou diskusie je, ako zabezpečiť, zabezpečovať sociálno-zdravotné služby, pod akou gesciou majú byť tieto služby poskytované, ktorý zákon, resp. zákony majú byť v systéme sociálnych, zdravotných služieb určujúce?

Cieľovou skupinou Zákona o dlhodobej zdravotníckej starostlivosti a podpore integrácie osôb so zdravotným postihnutím sú osoby s trvalou funkčnou nespôsobilosťou v súlade s klasifikáciou funkčnej schopnosti, postihnutia a zdravia podľa WHO, ktoré si vyžadujú poskytovanie trvalej podpory pri prekonávaní funkčných obmedzení a podporu pri integrácii do spoločnosti.

Pod dlhodobou starostlivosťou predkladatelia uvádzajú koordinované poskytovanie zdravotnej starostlivosti, sociálneho a zdravotného poradenstva a sociálnych služieb, kompenzačných pomôcok a dávok v takom rozsahu, aby bola nahradená strata schopnosti vykonávať nevyhnutné životné úkony a ďalšie sociálne a pracovné funkcie.

K základným dôvodom pre zriadenie dlhodobej starostlivosti a podpory integrácie osôb so zdravotným postihnutím iniciovaná MZ SR sú tieto:

1. dlhodobá starostlivosť nie je upravená previazane;
 2. súčasné a prognózované zmeny v štruktúre obyvateľstva Slovenska a nedostatočné zdravotné a sociálne služby;
 3. nedostatočná koordinácia sociálnej a zdravotnej starostlivosti;
 4. nedostatočná integrácia občanov so zdravotným postihnutím do spoločnosti.
- Cieľom zriadenia dlhodobej starostlivosti a podpory integrácie osôb so zdravotným postihnutím je:
1. vytvoriť systém, ktorý bude spĺňať požiadavky na riadenie kvality služieb;
 2. účinne a efektívne kombinovať personálne, materálne a finančné zdroje;
 3. maximálne zmenšiť a odstrániť znevýhodnenia, ktoré sú prekážkou zdravotne postihnutým zapájať sa do života;
 4. efektívna dostupnosť a finančná udržateľnosť.

Predkladatelia z MZ SR sú toho názoru, že zdravotne postihnutým občanom, ktorí potrebujú dlhodobú starostlivosť, teda súbor služieb dlhodobej zdravotníckej a sociálnej starostlivosti a peňažných dávok na služby, kompenzačné pomôcky, úpravu bytu a zvýšené náklady na živobytie, sociálne poradenstvo, sociálne služby a osobnú asistenciu by garantoval jeden zákon - zákon o dlhodobej starostlivosti a podpore integrácie osôb so zdravotným postihnutím. Rozsah dlhodobej starostlivosti by bol podľa predloženého legislatívneho zámeru špecifikovaný na nižší a vyšší podľa zdravotného stavu postihnutých občanov. Financovanie dlhodobej starostlivosti by zabezpečovali zdravotné poisťovne, resp. centrá dlhodobej starostlivosti, integračné centrá. Dohľad nad úrovňou poskytovaných služieb dlhodobej starostlivosti by mal Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou. Systém bude viaczdrojovo financovaný a to: z verejných prostriedkov (obce, samosprávne kraje), verejného zdravotníckeho poistenia (pred-

pokladá sa kumulácia štátnych zdrojov a zdravotných poisťovní na samostatnom účte), platieb klienta (predpokladá sa platenie nadštandardných služieb u solventnejších klientov a nižšie ceny služieb, ako sú skutočné náklady u klientov s nižšími príjmami a majetkom).

Prípravovaný zákon by nemal retroaktívny účinok, to znamená, že nový systém by sa vzťahoval len na zariadenia zaradené do dlhodobej starostlivosti v čase účinnosti zákona.

Predloženie legislatívneho zámeru zákona o dlhodobej starostlivosti vyvolal diskusiu s prevažne negatívnymi stanoviskami a to: ako zo strany MPSVaR SR tak aj zo strany zástupcov mimovládnych organizácií. Výhrady voči legislatívnemu zámeru MZ SR možno rozdeliť do nasledujúcich oblastí:

1. Kompetencii ministerstiev.

Argumenty zdôvodňujú prečo áno, prípadne prečo nie ten, alebo iný rezort má alebo nemá byť gestorom riešenia sociálno-zdravotných služieb pri dlhodobej starostlivosti.

2. Koncepcie sociálnych a zdravotníckych služieb v SR.

Ak MZ SR presadí zákon o dlhodobej starostlivosti, či vôbec má byť spracovaný legislatívny zámer resp. schválenie zákona o sociálnych službách.

3. Vecné pripomienky k predloženému zámeru starostlivosti.

Prvú časť tejto štúdie sme sa venovali základným teoretickým otázkam o sociálnych službách. Vymedzili sme miesto prijímateľa služieb v tomto procese a krátko sme

uvažovali o funkciách sociálnych služieb. Téma sociálnych služieb a zdravotných služieb, resp. ich vzájomné pôsobenie a dopĺňanie sa pri poskytovaní starostlivosti zdravotne postihnutým a starším občanom je rovnako dôležitá, ako vzájomné pôsobenie vzdelávacích a sociálnych služieb a ich vzájomné kombinácie. Zásadný rozdiel medzi zdravotnou starostlivosťou a sociálnou prácou resp. sociálnou službou je v zameraní sociálnej služby na podporu, posilňovanie a rozvoj interakcie interpersonálnych vzťahov v spoločenskom prostredí. Snáď len niektoré reformné kroky v psychiatrii obsahujú zároveň riešenia, ktoré sú vlastné reformám v sociálnych službách. Na druhej strane dlhodobo chorí pacienti s psychiatrickými diagnózami vo veľkej miere zaplňajú domovy sociálnych služieb, kde sú s vedomím ich lekárov.

Tak ako nespádajú do primárnej pôsobnosti zdravotníckej starostlivosti interpersonálne vzťahy, tak do sociálnej služby nespadá napr. včasná zdravotnícka, diagnostická a terapeutická starostlivosť. Je evidentné, že tieto vedné odbory, oblasti starostlivosti sú vzájomne nezasťupiteľné, a to aj v čase, keď sú poskytované súčasne.

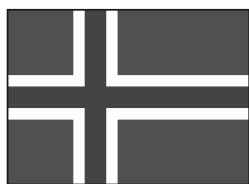
Z uvedeného hľadiska je nemožné, a tým aj nesystémové, aby MZ SR zastrešovalo podporu sociálnej integrácie. Zákon by mal už v úvode presne definovať obsah dlhodobej starostlivosti a aký obsah je definovaný pod termínom "podpora integrácie".

Philosophy of the social services

Beginning of this study is oriented to the basic theoretical questions regarding the social services. -What services are of a good quality regarding solving of the consumer's social situations and how can be providing of the social and health services effectively combined? Consumer (person or group in material or social shortage) should be a subject and be actively involved into the providing of the social services. Author further analyses what does it mean to be a subject, in the connection with the human rights and ethical values. Quality in the social services is present when the services are in agreement with the quality standards, accept the human rights and the human dignity, are consumer-centered, support independency and social inclusion of the consumer's, are accessible (reasonable price, access to the providing services). Ministry of Labor, Social Affairs and Family of the SR is preparing the act on social services and Ministry of health of the SR is preparing act on the long-term care. Here came obvious important differences between providing health care and providing social service. A problem comes when a person needs combination of both services. Incompatibility of the health and social services is caused by different aims, content and methods for achieving changes in social and health area. Another difference is that health services have to be provided whereas the social services do not have to be provided. A system of financing is also different.

The big challenge now is to solve how these acts will be elaborated and how to reach agreement in the providing of all this services as well as to solve their financing.

Kvalita v sociálnych službách v Nórsku

Hlavný základ Nórskeho sociálneho práva tvorí zdravotnícke právo, poisťné právo a právo na sociálnu ochranu. Pozornosť sociálneho práva je v prvom rade sústredená na sociálno-politické usmernenia so zreteľom na poskytnutie pomoci pri chorobe a sociálnych problémoch.

Nadradeným cieľom je poskytnúť občanovi celistvú, koordinovanú a individuálne prispôbenú ponuku na uspokojivej (dostatočnej) úrovni.

Cieľom Zákona o sociálnych službách (LOST) je: "napredovať v ekonomickej a sociálnej istote", "zlepšiť životné podmienky pre ľudí v ťažkej sociálnej situácii", "prispieť k zvýšeniu rovnocennosti a rovnoprávnosti" a "predchádzať sociálnym problémom" (§ 1 - 1 a). Toto sú všeobecné ciele pre sociálne služby, ktoré nehovoria nič

konkrétne o obsahu alebo kvalite poskytovaných sociálnych služieb.

Cieľom zákona o sociálnych službách je ďalej "prispieť k tomu, aby každý jedinec dostal možnosť žiť a bývať samostatne" a "mať aktívny a zmysluplný život v spoločensktve s inými" (§ 1 - 1b). Tieto ciele sú individuálne mierené na občana v centre pozornosti a sú špeciálne zamerané na osoby, ktoré sa z rôznych príčin ocitli v ťažkej životnej situácii.

Zodpovednosť za sociálne služby je v prvom rade pripisovaná obciam (§ 2 - 1). S pozadím v rozsudku najvyššieho súdu (v tzv. FUSA rozsudku) je stanovené, že služby sa majú vykonávať na základe existujúcich potrieb a musia dodržiavať tzv. minimálne štandardy bez ohľadu na zdroje obce. Tieto minimálne štandardy sa týkajú tak zdravotníckych, ako aj sociálnych služieb a týkajú sa rovnako kvality, ako aj rozmeru (objemu) poskytovaných

služieb a musia byť poskytnuté na bezpečnej úrovni.

Existuje spoločný predpis pre kvalitu ošetrovateľských služieb poskytovaných na základe Zákona o sociálnych službách a Zákona o obecných zdravotníckych službách. Cieľom tohto predpisu je zabezpečiť "aby u osôb, ktoré sú na základe Zákona o sociálnych službách alebo Zákona o obecných zdravotníckych službách poberateľmi ošetrovateľských služieb, boli zachované ich základné potreby s rešpektom k ich právu na samorozhodovanie, vlastnú hodnotu a spôsob života". Predpis zaväzuje obce, aby mali písomne vypracované procedúry tak, aby u odberateľov sociálnych služieb boli zabezpečené základné potreby.

Zákon o sociálnych službách uzatvára povinnosť spolupracovať aj s inými sektormi a úrovňami správy pri riešení úloh podľa zákona (§ 3 - 2), teda zdravotníckych služieb. Osoba s právom (potrebou) na poskytovanie sociálnych služieb môže mať potrebu aj na poskytovanie iného druhu služieb napr. "nevyhnutnú zdravotnícku pomoc", ktorá jej patrí podľa Zákona o všeobecných zdravotníckych službách.

Všeobecný vývoj spoločnosti so sebou prináša to, že tradičný rozdiel (deliaca čiara) medzi sociálnymi a zdravotníckymi službami už nie je taká zreteľná ako v minulosti. Táto zmena sa odzrkadľuje v spôsobe, akým obce organizujú poskytovanie služieb. Väčšina obcí

vytvorila tzv. integrovaný systém, ktorý spája inštitucionálne a domáce služby do jednej organizačnej jednotky, ktorá je poskytovateľom zdravotníckych aj sociálnych služieb. Súčasný systém oddelenej legislatívy týkajúcej sa zdravotníckych služieb a na druhej strane sociálnych služieb komplikuje občanom orientáciu vo svojich právach a takisto pri uplatňovaní svojich práv prostredníctvom systému sťažností.

Na základe týchto skúseností sa politická scéna v súčasnosti snaží o istú harmonizáciu legislatívy týkajúcej sa sociálnych a zdravotníckych služieb. Súlad medzi všeobecnými, sociálnymi a zdravotníckymi službami prinesie občanom ponuku služieb na kvalitatívne lepšej úrovni.

HANNE LINE WAERNES

(sociálny pedagóg, lektorka na Rogaland Høegskole)

Zdroje:

Forskrift av 27. 06. 2003 nr. 92 om kvalitet i pleie-og omsorgstjenestene.

Kjønstad A. og Syse A. (2001): Velferdsrett I. Grunnleggende rettigheter. Rettsikkerhet. Tvang. Gyldendal Akademisk, Oslo.

Lov av 13. 12. 1991 nr. 81 om sosiale tjenester.

NOU 2004: 18: Helhet og plan i sosial-og helsetjenestene. Samordning og samhandling i kommunale sosial- og helsetjeneste.

Quality in the social services in Norway

The base of Norwegian social law system is a compound of law on health, insurance law and law on social security. In the social law the social - political regulations are given in order to help people to cope with illness or to solve their social problems. The main objective is to provide holistic, complete and co-ordinated help at the appropriate quality level, fitted to each individual.

Act on social services has besides its general objectives such as "to develop economic and social guarantees, "to improve living conditions for people in unfavourable social situations," also individual objectives aimed in particular at people in unfavourable social situations "to enable people to live independently" "to have active and meaningful life" etc.

Responsibility for the social services has been taken over by the local governments, mainly. They have to run services based on the needs of consumers and fulfil minimal standards regardless local government 's incomes. The minimal standards are for health and also social services, they focus on quality, quantity and safety of provided services. In order to uphold needs of consumers, respect their decisions, their value and way of living, there is another regulation for quality of the care services based on the act on social services and act on local community healthcare.

The development in the society caused the fact that the traditional separation between health and social services tend to be replaced with integrated system of providing social and health services. This integration including also unification in the legislation area will increase quality and efficiency of provided services to the citizens.

Prehľad legislatívy sociálnych služieb v Albánsku

Národná sociálna služba v Albánsku je výkonnou inštitúciou, ktorá uplatňuje národnú politiku zdravia a sociálnej starostlivosti; vedie štruktúrovanú aktivitu národnej sociálnej starostlivosti, ako aj aktivity vykonávané štátnymi inštitúciami a neziskovými organizáciami týkajúcimi sa sociálnych služieb podľa potrieb ľudí v núdzi v geografickom rozložení.

Národná zdravotná služba je organizovaná na 3 úrovniach:

1. na úrovni štátu, ktorú predstavuje Generálna správa sociálnych služieb;
2. na regionálnej úrovni, ktorú predstavujú regionálne úrady sociálnych služieb;
3. na miestnej úrovni, ktorú reprezentujú mestá a obce.

Celková aktivita Národnej sociálnej služby je riadená súborom zákonov definovaných vládou a Albánskym parlamentom. Táto inštitúcia bola založená po prechodnom období, a preto ešte nie je dobre rozvinutá, aj keď možno pozorovať zlepšenia, ktoré stále pokračujú v tomto procese.

Jej aktivity sú nasledovné:

1. Sociálna pomoc (ekonomická podpora), čo je peňažná dávka poskytovaná mesačne rodinám s nižším príjmom, alebo bez príjmov ako takých. Z celkovej populácie sem spadá asi 16% populácie.

2. Príspevky invalidom, ktorý patria do tejto schémy. Je to mesačná platba pre všetkých ľudí s mentálnym a fyzickým postihnutím, ktorí sa takto narodili, alebo sa stali takými pred 21. rokom. V tejto schéme sú začlenení iba ľudia, ktorí sú hluchí, ľudia s paraplégiou a tetraplégiou. Iné skupiny ľudí s postihnutím tu nie sú začlenené.

3. Sociálna starostlivosť je poskytovaná 22 dennými a jednou viacfunkčnou inštitúciou pre tých, ktorí sú v núdzi.

Tento systém však nie je schopný poskytovať svoje služby 40 000 ľuďom so psychickým či mentálnym postihom v krajine. Ekonomická pomoc 54 EUR na mesiac nie je postačujúcou a nemôže uspokojiť ani základné financovanie bývania alebo sociálne potreby týchto ľudí.

Programy zamerané na sociálnu asistenciu pre rodiny, ktoré zápasia s problémami tiež narážajú na to, že v dôsledku ekonomických problémov je ich poskytovanie tiež minimálne. A tak ľudia s postihnutiami, ktorí trpia ekonomickými a sociálnymi problémami, sú často odkázaní na ich vlastné rodiny, ktoré sa musia všemožným spôsobom snažiť im pomôcť, jednak v procese vzdelávania, či v samotnej rehabilitácii a zamestnaní, čo je dôsledok ekonomickej a morálnej degradácie krajiny.

Na základe takéhoto pohľadu môžeme povedať, že Zákon o sociálnych službách v Albánsku je jedným z najdôležitejších zákonov Národnej sociálnej služby v politike od roku 1993.

Od uvedeného roku sa zákon vylepšoval, a tiež znamenal zmeny a zlepšenia v porovnaní s potrebami, ktoré mali ľudia s postihnutím. Zákon bol obohacovaný praktickými dodatkami z legislatívy iných krajín.

V roku 2004 tiež zákon reagoval v prospech znevýhodnených skupín, ktoré si nemôžu zabezpečiť základné sociálne podmienky. Účelom tohto meniaceho procesu bolo identifikovať chudobu a sociálne vylúčenie cieľových skupín, vylepšiť ich bývanie mimo tejto služby, ako aj záchranný systém.

Dôležitú rolu pre meniaci sa proces zohrali neziskové organizácie so sieťou ich organizácií, ktoré pracujú pre občanov s postihnutím. Poskytujú rozličné druhy služieb pre cieľové skupiny a advokáciu pre ich práva. Pokračujúc oddelene a v spolupráci s ich sieťami vytvárajú tlak na vládu, aby vylepšila sociálnu politiku, aby uplatňovala práva pre postihnutých opierajúc sa o dokument "Dôhoda ľudských práv".

Neziskové organizácie, sústredené spolu v organizačnej sieti, ktorá pracuje s ľuďmi s postihnutím zohrávajú pre týchto ľudí pozitívnu rolu v ich advokácii, ako aj v lobingu vo vláde na ochranu ich práv a zmenu sociálnej politiky. Opäť a opäť sú ich aktivity nasmerované na vylepšenia v legislatívnom rámci sociálnych služieb. Asociácia Pomoc životu (Help the Life) je členom tejto siete. Veľa reakcií neziskových organizácií bolo nasmerovaných proti právu na asistenciu v sociálnych službách. Poukazovali na to, že nie sú rovnocenne zabezpečené všetky skupiny postihnutých ľudí, a je to viac-menej len pre tých, ktorí majú lepšie podmienky na bývanie.

Bola tu teda vytvorená organizačná sieť 22 organizácií, ktorá po namáhanom presvedčaní a namáhavej práci v priebehu 6 mesiacov v spolupráci s Ministerstvom práce a sociálnych vecí začala pracovať na vytváraní národnej stratégie pre ľudí s postihnutím založenej na princípe Spoločnosti národov opierajúcich sa o Chartu ľudských práv. Počas tohto obdobia sa v oblasti sociálnych služieb rozvíjala s krátkodobými cieľmi a teraz po vytvorení Národnej stratégie vláda vypracovala vhodný

systém sociálnych služieb a implementuje dlhodobé ciele pri poskytovaní vhodných služieb pre cieľové skupiny v núdzi.

A tak minulé skúsenosti ukázali, že systém sociálnych služieb v Albánsku nebol dosť dobrý, a že implementácia krátkodobých stratégií bola riešením len pre momentálne problémy, ktoré boli väčšinou časťou politickej situácie v Albánsku, alebo reakcie prichádzajúce od tlaku niektorých znevýhodnených skupín.

Pravdou je, že status niektorých skupín ľudí s postihnutím sa nedá zjednotiť s ostatnými postihnutými osobami, a tak vznikla skupina ľudí, ktorí dostali len doplnkové sociálne služby a ekonomickú asistenciu. Práve vydanie Národnej stratégie pre postihnutých ľudí bolo veľmi dôležité pre súčasnú situáciu ľudí s postihnutím v Albánsku. A pomohlo navrhnúť a vytvoriť najlepšie ciele a národnú politiku v tejto oblasti a ešte viac zjednotilo status ľudí s postihnutím v Albánsku.

Hoci podmienky pre zákon v Albánsku existujú a zákon je dostatočne dobrý, stále je potrebné pripomínať, že jeho adekvátna implementácia vládou nie je dostatočná a proces monitorovania uplatnenia zákona pre budúcnosť je veľmi dôležitou úlohou pre celú spoločnosť.

Je to práve občianska spoločnosť, ktorá s iniciatívou neziskových organizácií vyvíja pozitívny tlak na to, aby sa smernice zákona implementovali, a tak sa prax zlepšuje a stáva sa, že trochu zaplňa medzery, ktoré sú stále prítomné v systéme verejných služieb pre ľudí v núdzi.

Treba ešte pripomenúť, že vláda v Albánsku nie je stále schopná poskytovať existujúce a adekvátne služby pre všetky kategórie ľudí, ktorí sú v núdzi.

Súčasný systém sociálnej služby v Albánsku je zameraný na tieto skupiny občanov:

1. Pre deti tu existuje päť domovov - od veku 0 do 5 rokov a tri domovy pre deti od 6 rokov do 14. roku života dieťaťa.
2. Pre staršie deti existuje v súčasnosti 5 domovov (útulkov).
3. Medzi rozvojové inštitúcie - patrí 6 domovov a jedno denné centrum.
4. Ďalej polyvalentné centrá - existuje iba jedno centrum v celej krajine.
5. Rehabilitačné centrá: v súčasnej dobe existuje len jedno centrum.

Z uvedeného je vidieť, že táto štruktúra je v súčasnosti úplne nepostačujúca pre poskytovanie aspoň priemerného štandardu služieb pre tie kategórie ľudí, ktorí sa ocitli v núdzi.

Dodnes v rámci systému Národných sociálnych služieb neboli úplne vytvorené štandardy pre postihnutých ľudí.

Pred šiestimi mesiacmi za technickej asistencie albánskej vlády Ministerstvo práce a sociálnych služieb vyvinulo iniciatívu na vytvorenie štandardov kvality v poskytovaní sociálnych služieb.

V spolupráci s neziskovými organizáciami pripravili Návrh pracovnej knihy pre štandardy kvality, ktoré boli vyskúšané v niekoľkých organizáciách. Počas tohto roku štandardy budú aplikovateľné pre inštitúcie, ktoré poskytujú služby pre všetky kategórie ľudí, ktorí sú v núdzi.

Vážnym problémom pre neziskové organizácie je financovanie a získavanie finančných prostriedkov. Vláda

stále nie je schopná podporovať finančne organizácie, aby ich práca pre ľudí s postihnutiami mala charakter udržateľnosti. Poskytovanie služieb je závislé na podpore od darcu, a to je riziko pre organizácie v Albánsku, ako poskytovateľov sociálnych služieb.

Preto by mala vláda čo najviac spolupracovať s občianskou spoločnosťou, za účelom vymieňania vzájomných programov, ktoré implementujú ako aj dobrých skúseností, ktoré majú tieto organizácie v oblasti práce s postihnutými ľuďmi a v sociálnych službách. Tiež by mala hľadať cesty financovania neziskových organizácií, a tak ich motivovať a urobiť ich služby udržateľné a blízke klientom.

Tak sa vylepší strategické plánovanie v politike sociálnych služieb a vytvorí sa tiež priestor na zmeny v legis-

lative a priestor pre rozvoj neziskových organizácií. Treba však pripomenúť, že naďalej zostanú problémy, ktoré bude musieť opäť riešiť vláda.

Po uskutočnení zlepšení v politike, v stratégii sociálnych služieb a v zmenách v legislatíve si my neziskové organizácie myslíme, že stále zostáva veľa problémov, ktoré vláda musí riešiť. Stále existuje kategória ľudí, ktorí nemajú uspokojené základné podmienky na bývanie, trpia nezamestnanosťou, nemajú uplatnené právo na vzdelanie a tiež máme nedostatok zariadení na prepravu.

Teda spolupráca medzi neziskovým sektorom a vládou zohráva hlavnú úlohu v celkovom procese, ktorý sa orientuje na ľudí v núdzi.

AFERDITA SEITI

12

Albanian Social Service Legislation

Albanian National Social Service is an executive institution. This institution implements a national policy of health and social service. Its activities are: 1) social assistance- payed monthly by the cash to the families, 2) then invalid assistance- for people with mental and physical disabilities, 3) social care system represented by 22 residences. The solution for providing of better social services may arise from better cooperation with NGOs and better legal system for services. The Albanians also think that there will still exist some problems which should be solved by the government(mostly problems of people who are in bad living conditions and who suffer by unemployment; the right to education and complete absence of transportational facilities.

Škála a rozsah sociálnych služieb - prístup k tomu, čo je sociálne

(Uvádzame vybrané kapitoly zo štúdie Dr. Peter Herrmanna:.....)

Základnú otázku pri posudzovaní rozsahu sociálnej služby je potrebné hľadať v chápaní dostupnosti sociálnych služieb z kvantitatívneho hľadiska. Je to dôležité z toho hľadiska, že môžeme poukázať na rozhodujúci aspekt:

sociálne služby sú v zásade službami založenými na vzťahoch.

V prvom rade a predovšetkým je perspektíva sociálnych služieb založená na vzťahoch, lebo vychádza z charakteru služby orientovanej na jedinca.

Tu sa vraciame k definícii, že sociálne služby vytvárajú také podmienky, ktoré dovoľia jednotlivcom zúčastniť sa života v spoločnosti bez ohľadu na ich sociálny status a iné špecifické osobnostné charakteristiky, ktoré môžu byť často oproti iným ľuďom odlišné, pretože stále platí, že dôsledkom neposkytnutia sociálnej služby dochádza k oslabeniu participácie medzi ľuďmi.

Inými slovami, služby sú svojimi cieľmi smerované tak, aby sa zvýšila klientova kapacita participovať na vzťahoch v spoločnosti.

Otázky týkajúce sa tejto témy, by v budúcnosti mali byť rozpracované a prehodnocované v debatách sociálnych pracovníkov.

Po druhé v niektorých prípadoch je menej zrejماً perspektíva sociálnych vzťahov, keď sú umiestnené služby do špecifického prostredia. Tu by sme mali pozerať najmä na nasledovné psychologické a sociálne aspekty:

- miestnej dostupnosti,
- vhodnosti a multidimenzionality,
- naplnenie cieľovej orientácie,
- naplnenie sociálnej blízkosti,
- poskytnutie alternatívnych možností.

Niektoré prieskumy a uvedenie niektorých príkladov nám pomôžu k lepšiemu pochopeniu.

a) Hoci kompromisy sú akoby nevyhnutné, platí, že služby nutne musia byť dostupné, vždy vtedy, keď sú potrebné. Ide o blízkosť služieb k užívateľovi, ale i udržiavania podmienok bežného životného prostredia. Súčasný prieskum na Slovensku, ktorý bol zameraný na využívanie poradenských sociálnych služieb ukázal, že využívanie týchto služieb bolo rozdielne v závislosti od vzdialenosti ich poskytovania klientom.

b) Služba by mala byť flexibilná a otvorená k možnosti prispôsobenia sa potrebám užívateľa, ako aj požiadavkám, aby užívateľ nadefinoval svoje problémy, na ktoré naväzuje poskytnutie adekvátnej služby. Tento proces je úzko spojený s dôrazom posilňovať silné stránky užívateľa. Je dôležitejšie snažiť sa viac o napredovanie klienta ako poukazovať na jeho slabosti.

c) Otázne je, či ciele poskytovanie služieb nemá skôr rešpektovať schopnosti a špecifiká, ako vyvolávať výzvy.

d) Jazyk (jazyk týkajúci sa sociálnej terminológie), viera, ideologické faktory sú dôležité. Tu sa môže vynoriť provokujúca otázka: Je služba poskytovaná aktuálne pre každého všeobecnou službou? Nie je to to isté ako otázka, či sú služby vo všeobecnom záujme, skôr ide o to, či rozdiely a selektivita sú vo všeobecnom záujme zachovania pluralizmu, demokracie atď.

e) Tu si musíme uvedomiť, že služba by mala zodpovedať aktuálnym potrebám, mala by byť prepojená s inými službami dostupnými v danej oblasti a vytvárať sociálne zmysluplnú entitu.

Negatívnym príkladom sú dostupnosti autobusov pre invalidné vozíky, ktoré vozia ľudí na miesta, ktoré nemajú pre nich význam: napríklad divadlo, do ktorého nie je možný prístup s vozíkom.

Veľmi dôležitým aspektom je súlad služieb s:

- potrebami jednotlivca,
- miestnymi požiadavkami,
- účelnosťou,
- potrebami informovanosti.

Z tejto perspektívy je dôležité zdôrazniť nevyhnutnosť orientovať služby v dvoch smeroch: (a) z individuálneho prístupu na jednej strane a zo schopnosti riadiť organizáciu na druhej strane.

(b) potreby individuálneho riešenia aktuálnych ťažkostí na jednej strane a súhrnu požiadaviek multidimenzionálnej povahy na druhej strane.

V prevažne technickom ponímaní procesu sociálnych služieb je hlavnou otázkou je, či služba spĺňa požiadavky:

- na zreteľnosť informácií,
- na integráciu služieb,
- na koordináciu činnosti poskytovateľov (cf. Herrmann, Peter: Die sozialen Dienste als Instrument der Eingliederung-Europäische Perspektiven. Contribution on the basis of a presentation during the conference. Sociálne služby ako nástroj sociálneho začlenenia, organizované SKOK, 10. - 11. februára 2005 v Hradci Králové.)

Odtiaľto by sme sa mali pozrieť na otázky týkajúce sa dostupnosti sociálnych služieb z dvoch strán, najmä zo strany občanov, ktorým sa poskytujú sociálne služby, ale aj zo strany poskytovateľov. Je však potrebné, pamätať na to, že tento prístup v istom zmysle znamená podstatné odcudzenie klientov aj poskytovateľov služieb. Prijímatelia pomoci si môžu nárokovať práva zo strany poskytovateľov ako reprezentantov spoločnosti. Toto znamená tak systémovú kontradikciu (popieranie), že môže nadobudnúť až formu kultúrnej medzery ako i nesúlad medzi kultúrou služieb a kultúrou klientov.

Preložené do technickej reči to znamená potrebu zaistenia dostupnosti v zmysle:

- sociálnej relevancie napr., či autobus, vodiaci ľudia s postihnutím ich dovezie na tie miesta, ktoré majú pre nich význam;
- dostupnosti služieb napr. či možno zaviesť škôlky s flexibilnými pracovnými hodinami,
- informácií o službách a ich dostupnosti napr. poskytovanie otvorených informácií v centrách, v obchodných centrách, blízko pracovných miest, alebo miest, kde sa bezdomovci zdržiavajú počas dňa,
- v terminologickom význame < sociálny ekvivalent > napr. preložený letáček,

- priestoru t. j. regionálnej a miestnej distribúcie a dostupnosti, ale i spôsobu integrácie, napr. dostupnosť nemocnice pre príbuzných a priateľov,

- technickej dostupnosti miest, kde sa služba poskytuje pomocou invalidného vozíka.

Poskytovanie dostupných služieb nemožno začať bez garancie, že sú zmysluplné a osočné.

Aby sme sa vyhli sociálno-kultúrnym i právnym problémom miestam, je potrebné brať do úvahy také aspekty procesu ako je jazyk, viera, nedostatok vzdelania, normy a zdravie, ako základné sociálne otázky, ako otázky špecifického životného štýlu.

5. Normy - Normalizácia verzus spoločnosť ako proces

Pri rozprávaní o normách by sme nikdy nemali zabudnúť, že v skutočnosti sa zaoberáme procesom normalizácie. Východiskom je určité chápanie niečoho - napr. spôsobu bytia, konania a správania, ako štruktúry alebo procesu, ktorý je považovaný za normálny. Čo je vyjadrené napríklad frázou: "tak to by malo byť".

Dôležité je rozmer normalizácie limitovať a skúmať spôsob, ako sa pristupuje k tomuto problému. Odtiaľto sa môžeme vrátiť späť ku základnej otázke: sú zadefinované ťažkosti a problémy, na ktorých riešenie sú služby zamerané? (s. v kontexte Herrmann, op. cit.)

Z uvedeného pohľadu sa javí, že skutočné východisko sociálnych ťažkostí by malo byť definované spoločne s definíciou služby.

Keď ich vnímame spoločne, potom tieto dve definície poskytujú referencie pre skutočnú normalizáciu. Tento vzťah môžeme ilustrovať poskytovaním rád a poradenstva tehotnej žene v kostole a poskytovaním materiálnej podpory, ktorá môže byť špecificky relevantná, ak je tehotenstvo neočakávané a nechcené.

Pri pohľade na sociálne služby, špeciálne na sociálne služby všeobecného záujmu z perspektívy ich prístupnosti pre normy, majú rozhodujúci význam 4 normy.

Po prvé, služba by mala akceptovať to, že definovanie problému alebo ťažkosti je prvoradé a malo by byť zamerané na zisťovanie rozdielností.

Po druhé, zaoberáme sa s perspektívou socializácie. To konkrétne znamená, že ju musíme definovať na základe existujúcich sociálnych podmienok. To v tomto prípade neznámená (nie však vždy nevyhnutne) obviňovanie spoločnosti alebo komunity, ale je potrebné zamerať sa skôr na objasnenie štruktúrneho kontextu vynárajúcich sa a pretrvávajúcich problémov, čo umožní ďalšie hľadanie riešenia.

Po tretie, socializácia otázky zahŕňa i socializáciu potreby. To jasne vedie k poznaniu, že samotné poskytovanie služieb jedincovi alebo skupine nemusí ešte samo o sebe priniesť uspokojenie ich príjemcov.

Namiesto toho, dostupnosť služby vo všeobecnom záujme v tomto zmysle sa najmä zaoberá premostujúci-

mi funkciami. Príkladom môžu byť bohatí ľudia žijúci v dostatku. Toto miesto je bezpečnejšie pre deti chodiace do školy. Ale rovnako, aspoň v určitom čase počas dňa, je vo všeobecnosti bezpečnejšie, nielen vzhľadom na dopravnú situáciu. Podobne pre tie isté príčiny môže zostať v tejto oblasti i veľa starších ľudí.

Koniec koncov takto sa môže rozvíjať zdravá sociálna zmes a komunitný duch - Štúdia "Rozvoj miestnych komunit"- A Case Study of Your New Hageby (Bard, Maria Linde, Stig: Developing local Community - A Case study of your New Hageby; Norrköping: Norrköpings Kyrkopings Kyrkliga Samfallighet, 2004) potvrdzuje toto vzájomné posilnenie individuálneho a komunitného rozvoja.

Po štvrté, by sme sa mali uistiť, že "bežnosť" ťažkostí a riešenia sú súčasťou služby. Toto jednoducho znamená poukazovať, že klientova situácia je podobná situáciám iných klientov. Je to možné urobiť na základe analýzy bezprostrednej situácie.

7. Závěry

Sociálne služby a práva.

Návrat k bodu, ktorý je rozhodujúci pre nazeranie sociálnych služieb orientovaných na osobu ako služby všeobecného záujmu, by mal spojiť 3 rozdielne aspekty:

- bibliografický rozvoj,
- sociálny rozvoj zameraný na komunity a agentúry,
- spoločenský rozvoj, ktoré sú spoločne zviazané s problematikou práv.

Je tu dôležité zdôrazniť centrálnu rolu práv, čo poskytuje možnosť založiť prepojenia medzi viacerými aspektami a to na troch úrovniach:

1) Na všeobecnej úrovni, sú to hodnoty zakotvené v Európskom sociálnom modeli a hodnoty ako sloboda, rovnosť a bratstvo - tradičné hodnoty, o ktorých možno povedať, že sú podstatou Európskeho sociálneho Modelu. (cf. Kaelble, Hartmut: Der Europäische Wohlfahrtsstaat: Geschichte und transnationale Seite [The European Welfare State: History and transnational side]; in: Linzbach, Christoph/ Luebking, Uwe/ Scholz, Stephanie/Schulte, Bernd (eds.): Die Zukunft der Sozialen Dienste vor der Europaeischen Herausforderung [Future of Social Services being confronted with Europe]; Baden - Baden: Nomos; 2005: 65 - 77).

2) Na špecifickejšej úrovni sú národné normy sociálnej starostlivosti.

3) Na špecifickejšej úrovni je to prenesenie hodnôt a noriem do konkrétnej legislatívy.

4) V praxi je to zavedenie týchto hodnôt, noriem a predpisov do postupov a štruktúr služieb.

5) Implementácia hodnôt, noriem, predpisov, postupov a štruktúr v každodennej praxi.

Práva, služby a dostupnosť

Následne dostupnosť vyžaduje, aby sme sa zaoberali rozdielnymi dimenziami v rovnakom čase.

Je potrebné sústrediť sa na dosiahnutie prístupnosti, čo si na jednej strane vyžaduje vypracovanie postupov, a na druhej strane otváranie štruktúr. Pri sociálnom rozvoji by sme mali brať do úvahy tak agentúry, ako i komunitu.

V tomto kontexte sú dôležité:

- inštitucionalizácia, vynárajúca sa k rigidite a <vyvažovanie úspechu> (požadujúc dostupnosť pre agentúru)
- <<podpora ľudí v núdzi>> (vyžadujúc si prístupnosť k agentúre).

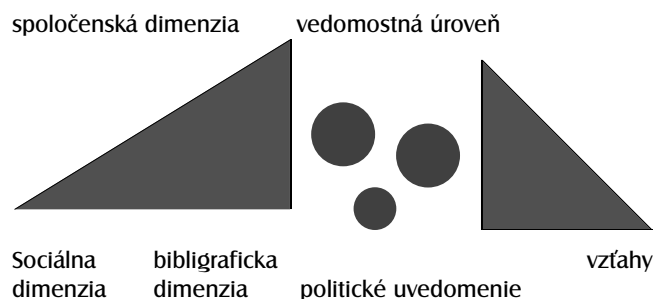
Toto vyžaduje - a dovoľuje - spojenie rozvoja jedinca, sociálneho rozvoja so sociálnou ochranou.

Dostupnosť je potom v záujme s poskytovaním legislatívneho a materiálneho rámca vo forme:

- posilnenia a možnej podpory legálnych práv,
- materiálnej bezpečnosti,
- spôsobu uplatňovania sťažností a transparentie.

Prístupnosť ako záležitosť vzťahov

Pri pohľade na služby a ich dostupnosť má zmysel i to, keď je dostupnosť interpretovaná pomocou vytvárania vzťahov. Taký vzťah musí byť vytvorený medzi jedincom, ktorého prístup k službe je spoiatku obmedzený, medzi agentúrou, v zmysle sprostredkujúcej organizácie poskytovateľom sociálnych služieb na základe spoločenských noriem. Toto umožňuje obrátiť pozornosť na dva trojuholníky. Vo svetle vzťahov, by mali byť doplnené vedomosťami a schopnosťou, vzťahmi a politickým uvedomením a schopnosťou konať. Čo je teraz dôležité, je úloha týchto rozdielných aspektov. Pre tento účel opäť poukážeme na tieto dva trojuholníky, v ktorých sa bežné úlohy často obrátia.

Inými slovami, vedomosti a schopnosti, sú obyčajne vnímané ako záležitosť jedinca, prístupnosť služieb je definovaná ako záležitosť spoločenskej dimenzie, kým politické uvedomenie je obyčajne vnímané ako záležitosť väčšieho celku na podporu jedinca.

Rozhodujúcimi dimenziami, ktoré by mali byť vytvorené pre zaistenie kvality služieb sú :

- zloženie hodnotovej základne,
- zaistenie materiálneho vybavenia, ktoré umožňuje bežné aktivity,
- rozvíjanie < schopnosti odpovedať > ktoré majú význam pre vzťahy,
- udržiavanie technického stavu,
- organizovanie politických rokovaní.

V tomto procese je dôležitá solidarita.

DR. PETER HERRMANN

(European social organisational consultancy)

XX

Social services allow to individuals participate on services. Interest of each social service should be to increase the client's capacities. Social services depend also on location. So each social service should be flexible and be open for clients needs. User should also know to redefine own problems with help of social service.

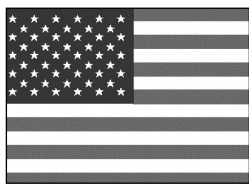
Talking about norms we should never forget that we are actually concerned with a process of normalisation. Especially social services of general interest from accessibility perspective four norms are of crucial importance. First, a social service has to accept what is defined as problem or difficulty. Second is socialisation- this terms have to define the problem as one that exists due to a social settings. Third, socialisation of the question includes the socialisation of a need. Fourth, we have to secure that the "commonalisation" of the difficulty and the solutions alike are part of the services. To look at services and their accessibility makes only sense if accessibility is interpreted as creating a relationship. Such a relationship has to be established between the individual whose access is initially restricted, the "agency" in the sense of an intermediating organisation, here the service provider and the "social norms". This allows drawing the attention to two triangles. The concerns of the one had been directly mentioned under the headings social dimension, social dimension and biographical development. Seen in the light of relations, they have to be complemented by knowledge and ability relationship and political consciousness and ability to act. What is important is the assignment of different aspects. For this we point on the following two triangles in which the common made assignment is being turned around.

If we want to speak about quality we must point on- value base, guarancy of material conditions, development of responsive abilities maintenance of technical convenience and organisation of political negotiations.

In this process most important is solidarity.

15

Služby pre ľudí s postihnutím v USA a ich základné princípy

Základným federálnym zákonom, ktorý upravuje práva sociálnych skupín je Social Security Act. Tento zákon hovorí, aké zákonné nároky majú starí ľudia a ľudia s postihnutím. Týka sa hlavne peňažných príspevkov, zahŕňa viaceré programy:

- program pre deti a rodinu;
- benefity pre ľudí, ktorí pracovali v prašnom prostredí (Black lung benefits);
- program podpory detí a založenie otcovstva;
- podpora ľudí s postihnutím - invalidné poistenie;
- federálne, štátne a lokálne vládne dôchodkové systémy;
- potravinové poukážky;
- zdravotné poistenie pre starých ľudí a ľudí s postihnutím;
- zdravotná pomoc;
- starobný dôchodok pre železničiarov, nemocenské poistenie a poistenie v nezamestnanosti;
- dôchodkové poistenie;
- služby pre zdravie tehotných žien a detí a sociálna starostlivosť o deti;
- program SSI (Supplemental security income) - finančná podpora v chudobe;
- poistenie v nezamestnanosti;
- podpora pre vdovy a vdovcov - vo forme poistenia;
- podpora pre veteránov.

Pôvodne tento zákon vznikol v roku 1935 ako základný penzijný systém, do ktorého prispievali zamestnanci a zamestnávateľia, a teda zabezpečoval iba nároky starých ľudí. Postupne sa jeho pôsobnosť rozširovala aj na ďalšie sociálne skupiny, ktoré sú spomínané vyššie.

Zákonov, ktoré upravujú rôzne sociálne služby a práva ľudí s postihnutím v USA je viacero. Ja sa pokúsim zhrnúť tie, ktoré sa týkajú detí s rôznymi postihnutiami. Tieto zákony sa týkajú hlavne vzdelávania detí a služieb pre rodinu.

Od roku 1975 v USA platí, že všetky deti s postihnutím musia byť vzdelávané, pričom škola nezabezpečuje iba vzdelávanie, ale aj ostatné služby pre deti a ich rodiny. Škola je zodpovedná za vypracovanie individuálnych plánov pre všetky deti s postihnutím, je zodpovedná za zabezpečenie rôznych služieb: ako prepravná služba pre deti, fyzioterapia, logoterapia. Úlohou školy je tiež pracovať s rodičmi, poskytovať im poradenstvo a motivovať ich k zapájaniu sa do aktivít. V USA zostávajú mamy väčšinou s deťmi doma iba niekoľko mesiacov. Už veľmi malé deti chodia do rôznych zariadení - rôznych druhov škôl. Deti do troch rokov navštevujú "preschool", alebo "pre-K", od troch do 6. rokov "kindergarten" a potom pokračujú do "primary school".

Základný zákon, ktorý upravuje služby pre deti s postihnutím a najmä ich vzdelávanie je IDEA - Individuals with Disabilities Education Act. Pôvodne bol tento zákon zameraný na služby a vzdelávanie detí od päť rokov. Dodatok z roku 1986 rozširuje služby aj na deti od 3 do 5 rokov, čo je oblasť nazývaná "včasná intervencia" (Early intervention). IDEA je federálny zákon, ktorý platí pre všetky štáty USA. IDEA podporuje jednotlivé štáty, aby zaviedli a implementovali celoštátne, komplexné, koordinované multidisciplinárne programy včasnej intervencie pre deti do 5. rokov a ich rodiny.

Väčšina pravidiel a regulácií definovaných v IDEA je odvodená od 6. základných princípov:

1. Nediskriminačná identifikácia a evaluácia - školy musia používať bezpredsudkové a multifaktorálne hodnotenie, ktoré určí, či dieťa má nejaké postihnutie a keď áno, či je nutné aby navštevovalo špeciálnu školu. Testovanie a evaluácia musia byť bezpredsudkové čo sa týka rasy, kultúry a rodného jazyka. Všetky testy musia byť realizované v rodnom jazyku dieťaťa, identifikácia postihnuteľnosti a umiestnenie do špeciálnej školy nesmú byť realizované iba na základe výsledku jedného testu.

2. Bezplatné, primerané verejné vzdelanie - všetky deti s postihnutím, bez ohľadu na druh a mieru postihnuteľnosti, musia dostať bezplatné, primerané verejné vzdelanie.

Toto vzdelanie musí byť poskytnuté z verejných financií, to znamená bez poplatkov od rodičov. Individuálny vzdelávací plán musí byť vytvorený a implementovaný pre každé dieťa/študenta s postihnutím. Plán musí byť vytvorený na základe individuálnych potrieb dieťaťa.

3. Minimálne obmedzujúce prostredie - IDEA ustanovuje, že všetci študenti/deti s postihnutím musia byť do maximálnej miery (primeranej k schopnostiam dieťaťa) vzdelávané spolu s deťmi bez postihnutia. Deti s postihnutím môžu byť podľa IDEA umiestnené do špeciálnej školy, iba ak ich miera postihnutia ani po poskytnutí všetkých dostupných služieb nedovoľuje, aby boli primerane vzdelávané v bežnej škole. IDEA ustanovuje presumpciu pre vzdelávanie v bežnej triede. Podľa IDEA, individuálny vzdelávací plán musí zahŕňať vysvetlenie a odôvodnenie, prečo a v akom rozsahu nebude dieťa vzdelávané v bežnej triede. Musí vysvetľovať a odôvodňovať všetky extra aktivity počas dňa, ktoré sa budú líšiť od aktivít pre ostatné deti v bežnej triede.

4. Zabezpečenie spravodlivého právneho postupu - Školy musia poskytovať ochranu spravodlivého právneho postupu a zabezpečiť ochranu práv detí s postihnutím a ich rodičov. Na začatie evaluácie dieťaťa musia dať rodičia súhlas, tak ako aj na všetky následné kroky a rozhodnutia o službách a umiestnení. Školy musia zabezpečiť ochranu informácií o deťoch a všetky informácie o dieťati musia poskytnúť rodičom. Ak rodičia nesúhlasia s evaluáciou, ktorú realizovala škola, majú nárok na ďalšiu nezávislú evaluáciu, ktorá bude hrazená z verejných výdavkov. Ak rodičia nesúhlasia s evaluáciou, umiestnením, vzdelávaním, alebo inými službami poskytovanými deťom alebo s ich kvalitou, majú nárok na spravodlivý súdny proces. Školy musia poskytnúť rodičom možnosť vyriešiť spor prostredníctvom mediácie za pomoci tretej strany.

5. Spolupráca s rodičmi a študentami/deťmi a spoločné rozhodovanie - školy musia spolupracovať s rodičmi a študentami s postihnutím na vytvorení a implementovaní všetkých potrebných služieb. Želania a predstavy rodičov a samotného študenta musia byť zohľadnené pri príprave individuálneho vzdelávacieho plánu.

6. Nulové odmietnutie - školy musia vzdelávať všetky deti s postihnutím. Tento princíp platí bez ohľadu na mieru a druh postihnutia, žiadne dieťa s postihnutím nesmie byť vylúčené zo vzdelávania vo verejnej škole. Tento princíp platí absolútne pre deti vo veku od 6 do 17 rokov a ak štát zabezpečuje verejné vzdelávanie pre deti vo veku od 3 do 5 a pre mladých ľudí od 18 do 21 (nie všetky štáty v USA zabezpečujú vzdelávanie pre tieto vekové skupiny), tak sa tento princíp vzťahuje aj na tieto vekové skupiny.

Kto vlastne sú deti s postihnutím podľa amerických zákonov a odborníkov?

Nárok na služby majú deti, ktoré spadajú do jednej z nasledujúcich kategórií:

- deti s mentálnym postihnutím;
- deti s poruchami učenia;
- deti s emocionálnymi a behaviorálnymi poruchami;
- deti s poruchami reči, s problémami komunikácie;
- hluché deti;
- slepé deti a deti s vizuálnymi poruchami;
- deti s fyzickým a zdravotným postihnutím;

- deti s úrazmi mozgu a hlavy;
- deti s kombinovaným a ťažkým postihnutím;
- deti s autizmom;
- talentované a nadané deti.

Mnohé štáty USA doplnili tieto kategórie ešte o kategóriu detí, ktoré nemajú žiadnu diagnózu, ale sú považované za deti u ktorých existuje väčšie riziko postihnutia - "at risk children".

Niekoľko štatistických údajov

V USA najmenej tri zo štyroch detí s postihnutím navštevujú v nejakom rozsahu bežnú školu. Iba 3% detí s postihnutím v školskom veku navštevujú špeciálnu školu, sú to zvyčajne deti s vážnymi a kombinovanými postihnutiami. V špeciálnych internátnych školách je vzdelávaných iba menej ako 1% detí s postihnutím. Podľa výskumov sa počet detí vzdelávaných v bežných školách zvyšuje.

Sekcia 504 Rehabilitačného zákona z roku 1973

Ďalší dôležitý zákon, ktorý zabezpečuje občianske práva pre ľudí s postihnutím je Rehabilitačný zákon a jeho sekcia 504. Tento zákon hovorí, že žiaden človek s akýmkoľvek postihnutím nesmie byť iba na základe jeho postihnutia vylúčený alebo diskriminovaný zo žiadneho programu, alebo aktivity, ktorá je financovaná v akomkoľvek rozsahu z federálnych zdrojov. Tento zákon významne rozšíril možnosti deťom a ľuďom s postihnutím na vzdelávanie a pracovné uplatnenie. Cez tento zákon nie sú poskytované organizáciám žiadne finančné prostriedky, tak ako je to v prípade IDEA. Tento zákon iba ukladá komukoľvek, kto prijíma akékoľvek finančné prostriedky z federálnych zdrojov, povinnosť zabezpečiť všetkým ľuďom s postihnutím prístup k aktivitám a službám, ktoré poskytuje. Týmto zákonom sa napríklad ukladá povinnosť budovať všetky verejné budovy prístupné všetkým ľuďom s postihnutím.

Zákon Američanov s postihnutím ("Americans with Disabilities Act")

Tento zákon bol prijatý v roku 1990 a roširuje ochranu občianskych práv ľudí s postihnutím na súkromný sektor, súkromných zamestnávateľov, všetky verejné služby, všetky verejné prístroje, prepravu a telekomunikačné služby. Človek s postihnutím je podľa tohto zákona definovaný ako:

- Človek s mentálnym alebo fyzickým postihnutím, ktoré ho podstatne obmedzuje v jeho životných funkciách.
- Človek, ktorý prekonal isté obdobie života s takýmto postihnutím.
- Človek, ktorý je považovaný za človeka s postihnutím - napríklad, človek, ktorý má rozsiahle popáleniny tváre nie je významne obmedzený v životných funkciách, ale je diskriminovaný v mnohých situáciách každodenného života.

Hlavné opatrenia tohto zákona sú:

- Zamestnávateľa s 15 a viac zamestnancami nesmú odmietnuť prijať do zamestnania človeka s postihnutím, ak spĺňa všetky požiadavky na vykonávanie požadovanej

práce. Zamestnávateľ musí tiež vykonať patričné opatrenia, ktoré umožnia človeku s postihnutím realizovať základné úkony spojené s vykonávaním jeho práce.

- Všetky prepravné prostriedky zakúpené verejnými poskytovateľmi prepravy musia byť prístupné ľuďom s postihnutím.

- Je nelegálne aby prevádzkovatelia verejných priestorov vylúčili, alebo neumožnili prístup pre všetkých ľudí s postihnutím. Za verejné priestory sú považované firmy a služby každodennej prevádzky ako hotely, reštaurácie, obchody s potravinami, alebo parky. Všetky novopostavené budovy musia byť prístupné pre všetkých ľudí s postihnutím. Prevádzkovatelia už existujúcich budov musia odstrániť bariéry, ak je ich odstránenie technicky možné.

- Spoločnosti poskytujúce telekomunikačné služby pre verejnosť musia poskytnúť špeciálne služby pre ľudí s problémami sluchu. Tieto služby musia byť dostupné non-stop.

Základné princípy štúdijných plánov a programových cieľov

Väčšina profesionálov v oblasti vzdelávania detí sa zhoduje, že všetky programy by mali rešpektovať nasledujúce ciele:

- **Podporovať rodiny v dosahovaní ich vlastných cieľov** - rodina funguje ako systém a separovanie dieťaťa z tohto systému bude mať za následok dosiahnutie iba limitovaných, čiastočných cieľov.

- **Podporovať zainteresovanosť/zaangažovanosť, nezávislosť a samostatnosť každého dieťaťa s postihnutím** - intervenčné stratégie musia podporovať autonómiu, iniciatívu a angažovanosť všetkých detí s postihnutím v rôznych situáciách bežného života. V situáciách, kedy kvôli bezpečnosti nie je možné, aby dieťa bolo nezávislé mu musí byť poskytnutá pomoc iba to tej miery ako je to nevyhnutné.

- **Podporovať rozvoj vo všetkých oblastiach** - v kognitívnej, v oblasti komunikácie, sociálnej oblasti a v oblasti rozvoja motoriky.

- **Podporovať a budovať sociálne zručnosti** - sociálne zručnosti ako vychádzať s ostatnými, budovať a udržiavať priateľstvá. Tieto schopnosti sa normálne vyvíjajúce deti učia prirodzene, ale pre deti s postihnutím majú väčšinou problémy so zručnosťami v týchto oblastiach.

- **Napomáhať uplatňovaniu nadobudnutých zručností** - Mnohé deti s postihnutím majú problémy s uplatňovaním nadobudnutých zručností v iných situáciách bežného života. Cieľom nie je naučiť deti istým zručnostiam, ale naučiť ich ako tieto zručnosti používať v bežnom živote.

- **Pripravovať deti pre bežný život a asistovať im a ich rodinám pri skúsenostiach v bežnej škole, v ich komunite a v rodinnom živote.** Situácie, v ktorých sa deti učia zručnosti bežného života, by mali byť čo najreálnejšie, učitelia by mali používať reálne pomôcky, nie modely a symbolické náhrady - ako napríklad pri učení hospodárenia s peniazmi, by mali používať reálne peniaze, alebo ich reálne napodobeniny.

- **Napomáhať deťom a ich rodinám v plynulom prechode z jednej životnej fázy do druhej.** Zaručiť konti-

nuitu služieb a minimalizovať narušenie rodinného systému.

- **Predchádzať alebo minimalizovať problémy a postihnutia v budúcnosti.**

Kvalita života v dospelosti - princípy samostatného života

Keď študent/mladý človek dovŕši 14 rokov, na základe IDEA musí tím, ktorý pripravoval Individuálny vzdelávací plán začať plánovať prechod do samostatného života. Primárnym cieľom je dosiahnutie nezávislého života v komunite. Tím odborníkov spolu s rodinou a za účasti dotyčného človeka s postihnutím naplánuje podporné služby v troch základných oblastiach života:

- kvalita bývania,
- primeranosť sociálnej siete a medziľudských vzťahov,
- zmysluplné pracovné uplatnenie.

Keď študent dosiahne 16 rokov, plán prechodu do dospelosti musí byť vytvorený. Plán musí zohľadňovať ciele a plány do budúcnosti, ktoré si stanovil študent a jeho rodina.

Pracovné uplatnenie

Tri základné charakteristiky musia byť naplnené pri príprave mladých ľudí s postihnutím na ich smostatný život:

- Štúdiálny plán musí byť zameraný na praktické zručnosti, to znamená že študent sa musí učiť zručnosti, ktoré uplatní vo svojom budúcom zamestnaní.

- Vzdelávanie musí byť realizované v reálnych podmienkach výkonu práce do takej miery, ako je to len možné.

- Tréning v oblasti uplatnenia sa v komunite musí byť realizovaný počas dlhšej doby a pre študentov s vážnym postihnutím musí začať v 10. až 13. rokoch.

Chránené dielne sú určené iba pre ľudí s vážnym postihnutím, alebo pre ľudí s postihnutím, ktorým sa počas dlhšej doby nedarilo uplatniť sa na trhu práce. Ľudia pracujúci v chránených dielnach musia zarábať reálnu mzdu za reálnu prácu.

Bývanie

V súčasnosti sú ľuďom s postihnutím v USA poskytované viaceré možnosti bývania v komunite. Proces deinštitucionalizácie sa v USA začal asi pred 35 rokmi. V rokoch 1960 - 1970 sa dostali inštitúcie pre ľudí s postihnutím pod paľbu kritiky za ich neschopnosť poskytovať individualizované, humánne služby. V roku 1970 Odbor zdravotníctva, vzdelávania a sociálnych vecí U.S. (U.S. Department of Health, Education and Welfare) a Spojený výbor pre akreditáciu nemocníc (Join Commission on the Accreditation of Hospitals) vytvorili štandardy pre rezidenčné bývanie pre ľudí s mentálnym postihnutím. Tieto štandardy musia byť naplnené akýmkoľvek rezidenčným zariadením pre ľudí s mentálnym postihnutím na to, aby toto zariadenie mohlo dostať finančné prostriedky na prevádzku. V súčasnosti zariadenie, ktoré poskytuje služby 16 a viac klientom, je považované za inštitúciu. Hoci spomínané štandardy zlepšili kvalitu bývania v zari-

adeniach pre ľudí s mentálnym postihnutím, systém bývania v inštitucionálnych zariadeniach (16 a viac klientov) je cieľom veľkej kritiky o zlej kvalite života ľudí žijúcich v takýchto zariadeniach.

Jedným z piatich možností bývania pre ľudí s postihnutím je **podporované bývanie**. Je to jeden z inovatívnych modelov, ktorý je založený na princípe, že bývanie musí byť prispôsobené potrebám ľudí s postihnutím a nie naopak. Model podporovaného bývania zahŕňa sieť prirodzenej osobnej podpory, nie je založený na profesionálnom programe. Dôležitou charakteristikou tiež je, že nie sú určené žiadne kritériá pre to, kto môže byť súčasťou tohto modelu. Podporované bývanie je filozofia o spôsobe bývania vhodnom pre ľudí s postihnutím a o tom ako najlepšie prispôbiť prostredie k individuálnym potrebám človeka, tak, aby do maximálnej možnej miery spĺňalo predstavu ideálneho bývania toho konkrétneho človeka. Podporované bývanie sa riadi nasledujúcimi princípmi (Klein 1994):

1. **Individualizácia** - podporovaným bývaním môže byť iba miesto, ktoré je určené iba pre jedného človeka. To ale neznamená, že každý musí bývať sám. Znamená to, že keď ľudia chcú bývať s niekým ďalším, sami si vyberú, kto to bude.

2. **Každý je pripravený** - každý človek s postihnutím je pripravený na takýto spôsob bývania za podpory, ktorá je "našitá" na jeho individuálne potreby. Neexistujú žiadne kritériá pre to, kto je pripravený, pretože všetky podporné aktivity sú individuálne plánované podľa potrieb konkrétneho klienta, a teda neaplikovateľné na potreby niekoho ďalšieho.

3. **Plánovanie budúcnosti** - ľudia, ktorí asistujú pri podporovanom bývaní musia spoznať človeka, ktorému asistujú, musia poznať jeho túžby a preferencie, musia vedieť, ako si predstavuje ideálne bývanie. Iba tak môžu spoločne naplánovať, ako sa k ideálnemu žitiu čo najviac priblížiť.

4. **Využitie existujúcich kontaktov** - podporované bývanie využíva podporu všetkých, ktorí chcú byť nápomocní, priatelia, rodinní príslušníci, susedia, ktokoľvek, kto môže pomôcť človeku s postihnutím v jeho nezávislom živote.

5. **Flexibilná podpora** - podpora a asistencia je prispôbena individuálnemu programu človeka s postihnutím. Ľudia žijúci v podporovanom bývaní dostávajú podporu a pomoc podľa toho kde, kedy, ako a od koho si sami vyberú a ako to oni sami uznávajú, že potrebujú.

6. **Kombinovanie prirodzenej podpory, učenia a technológií** - podpora pre človeka žijúceho v podporovanom bývaní je tak prirodzená ako je to len možné, čo sa týka času, miesta a osoby. Je mu umožnené, aby sa naučil ako si podporu zabezpečiť samostatne s využitím rôznych technických pomôcok, bez pomoci ďalšej osoby, aby tak získal čo najväčšiu kontrolu nad prostredím, v ktorom žije.

7. **Zameranie na to, čo človek vie robiť** - podporované bývanie sa zameriava na silné stránky človeka s postihnutím, na podporu v oblastiach, kde má slabé stránky a na učenie zručností, ktoré by chcel ovládať.

8. **Používanie jazyka, ktorý je prirodzený pre zariadenie** - jazyk používaný v podporovanom bývaní je prirodzený, podporujúci zapojenie do okolitej komunity. Miesta, kde ľudia s postihnutím bývajú sú nazývané ako Máriin byt, Jozefov byt. Obyvatelia si sami upratujú, nakupujú, perú. Bývajú so spolubývajúcimi, nie s klientami, alebo personálom. Navštevovať ich chodia priatelia, nie dobrovoľníci.

9. **Princíp vlastníctva a kontroly** - domov patrí človeku, ktorý tam býva a on/ona určuje aj mieru podpory, ktorú potrebuje pre samostatné bývanie. Neznamená to, že človek s postihnutím žijúci v podporovanom bývaní musí byť vlastníkom toho priestoru, ale znamená to napríklad, že on podpisuje nájomnú zmluvu, na jeho meno je účet za elektrinu, telefón atď.

Ďalším modelom bývania pre ľudí s postihnutím je **skupinové bývanie** (group home). Je to bývanie rodinného typu pre malé skupiny jednotlivcov (3 až 6 ľudí). Počas dňa väčšina obyvateľov pracuje v komunite alebo v chránenej dielni, mimo miesta bývania. Niektoré slúžia ako domy na pol ceste, ktorých úlohou je pripraviť klientov na samostatné bývanie. Skupinové bývanie musí byť umiestnené v lokalite, kde bývajú bežní ľudia, odkiaľ je prístup k bežným komunitným službám - školy, obchody, kostoly, verejná doprava, rekreačné a športové zariadenia. Skupinové bývanie musí z vonku a z vnútra vyzerať ako dom, ktorý obýva bežná rodina.

Náhradné rodiny sú ďalšou možnosťou prechodného bývania pre ľudí s postihnutím. Sú to rodiny, ktoré príjmu medzi seba človeka s postihnutím na dobu, kým sa pripravuje na svoje samostatné bývanie. Umožnia mu trénovať si zručnosti každodenného života a zapoja ho do bežných dennodenných aktivít rodiny.

Spoločné bývanie v prenajatom byte (Apartment living) je podobné skupinovému bývaniu, ale umožňuje ešte prirodzenejšie zapojenie do života bežnej komunity. Mladí ľudia si bežne prenajmú byt a žijú s priateľmi, spolubývajúcimi. Tento model je založený na tomto súčasnom spôsobe života mladých ľudí. Mladí ľudia s postihnutím často žijú s mladými ľuďmi bez postihnutia v spoločne prenajatom byte.

Na záver

Aj tu majú ľudia rôzne predstavy o tom, čo určuje výšku kvality života. Jeden prístup hovorí, že kvalita života sa meria podľa toho, do akej miery môže človek robiť rozhodnutie a do akej miery má možnosť výberu. Kvalita života ľudí s postihnutím v USA je v súčasnosti vyššia ako bola v minulosti. Viac ľudí s postihnutím pracuje na bežných pracovných miestach a viac ľudí s postihnutím žije nezávisle vo svojich domovoch. Ale viac ľudí stále neznamená všetci ľudia. Kvalita života sa nedá merať všeobecne, je to veľmi individuálna veličina. Kvalita mnohých ľudí, ktorí žili vo veľkých zariadeniach sa ich prechodom k samostatnému bývaniu a fungovaniu v komunite veľmi zlepšila. Ale tak ako sa zvyšuje kvalita života bežných ľudí, musí sa zvyšovať aj kvalita života ľudí s postihnutím. Vždy si musíme klásť otázku, chceli by sme tak my žiť?

MARCELA MEZIANOVÁ

Použitá literatúra:

- Bowe, F. G. (2004). *Birth to eight: Early childhood special education*. Canada: Thomson Delmar Learning.
- Heward, W. L. (2003). *Exceptional Children, An Introduction to Special Education*. New Jersey: Merrill Prentice Hall.
- Klein, J. (1994). *Supported living: Not just another "rung" on the continuum*. TASH Newsletter, 20 (7), 16 - 18.
- http://www.socialsecurity.gov/OP_Home/ssact/compssa.htm - retrieved on

Services for people with special needs in the USA and their basic principles

Basic federal act, which enforces rights of people in unfavorable social situations (as senior citizens, people with special needs etc.) is a Social Security Act. They are many programs included in this act as the health insurance for senior citizens, insurance for unemployed people, insurance for widowers and widows, program for children and family etc.

Social services and rights of people with special needs in the USA are regulated by more acts as IDEA - Individuals with Disabilities Education Act, Section 504 of Rehabilitation act from the year 1973, Americans with Disabilities Act. IDEA is oriented mainly at education of children with special needs and services for family. Since 1975 all children with special needs have to be educated. A school is responsible not only for the education but also for other services for families and children as the transport services, logo therapy, physiotherapy, preparation of individual educational programs, counseling for parents etc. Based on the IDEA not only children older than 5 years have services and education but also children under 5 years have program called "early intervention".

IDEA is a federal act valid for all states in the USA, this act supports all states in implementation of coordinated and complex early intervention programs for children under 5 and their families.

When young people with special needs are 14 years old, a team, which prepared an individual education program, has to plan transition to the independent living. Aim is to reach an independent living in the community for each individual. Team of professionals in co-operation with family and young person with special needs plans supported services in three main life domain: quality of living, meaningful employment, an appropriate social network and interpersonal relationships.

Section 504 of Rehabilitation act states that any person with special needs can not be excluded or discriminated in any program financed from federal funds. This act remarkably increases possibilities for education and employment for children and adult people with special needs.

Americans with Disabilities Act was accepted in the year 1990 and extents protection of citizen rights of people with special needs by private sector, self-employers, public services, public transport and telecommunications.

19

Poľovačka na zákon o sociálnych službách v USA, v štáte Illinois

Myšlienka pozrieť sa bližšie na zákon, podľa ktorého sú poskytované a organizované sociálne služby v štáte Illinois ma hneď zaujala. Začala som pátrať po zákone, ktorý by mal podobný názov ako

ten náš, ale podobný zákon som nenašla. Internetové vyhľadávače mi však prinášali množstvo jednotlivých zákonov ako napríklad: Zákon dotýkajúci sa učenia a vývoja detí v rannom veku, alebo Zákon vzťahujúci sa na starších občanov a množstvo iných zákonov, ktoré však nespádajú do jednotlivých zbierok zákonov, ako je to u nás na Slovensku. Dostala som sa však ku zákonu týkajúceho sa služieb ľuďom (An act concerning human services), ktorý hovorí okrem iného aj o informačnom systéme, ktorý poskytuje obyvateľom všetky potrebné informácie o službách, programoch, pre ľudí nimi udanej sociálnej situácie, a to či už prostredníctvom telefónneho čísla, alebo priamo na internete.

Department of Human Services (DHS) pomáha rodinám na území Illinois dosiahnuť sebestačnosť, nezávislosť a zdravie do maximálnej možnej miery. DHS zabezpečuje celú sieť vzájomne koordinovaných služieb prostredníctvom:

- komunitných, zdravotných a preventívnych programov,
- programov pre osoby s vývinovým postihnutím, psychickými poruchami alebo problémami závislosti,
- zamestnávania, tréningov, programov nezávislý život pre osoby s postihnutím,
- finančnej podpory, zamestnávania a tréningových programov, starostlivosti o deti a prostredníctvom ďalších služieb pre rodiny s nízkym príjmom. (DHS)

Ako je v jednotlivých zákonoch zabezpečený komplexný pohľad na človeka a čo hovorí zákon o kvalite poskytovaných služieb?

Komplexný pohľad na človeka je vyjadrený už aj samostatným názvom zákonov, kde sa pozornosť neupriamuje na služby, (ktoré spadajú pod to a to ministerstvo), ale na človeka.

Napríklad: **Verejný Zákon 93-0085, Zákon vzťahujúci sa k starším občanom.** Tento zákon hovorí o spôsobe ako zabrániť nepotrebné inštitucionálnej starostlivosti osôb vo veku 60 a starších, ktorý majú potrebu dlhodobej starostlivosti, alebo ľudí ktorí trpia dôsledkom Alzheimerovej choroby a jej podobných porúch. Tiež odpovedá na otázku, ako im umožniť zotrvať v ich vlastných domovoch alebo žiť v iných podmienkach.

Tu môžeme vidieť jasne vyjadrenie spadajúce pod kvalitu služby - kvalitu života. Ďalej tento zákon rozoberá tie preventívne služby, ktoré môžu byť, ale nemusia byť koordinované aj s ďalšími lokálnymi programami pre starších ľudí a monitorované oblasťami agentúrami v spolupráci s ministerstvom. Tu patria: domáca zdravotná služba, domáca ošetrovateľská služba, homemaker služba - varenie, upratovanie, služba dennej starostlivosti, donáška jedla, nácvik každodennej osobnej starostlivosti, služby osobnej starostlivosti, rehabilitačné služby, paliatívna starostlivosť, a ďalšie nelekárske služby umožňujúce osobe stať sa sebestačným.

Zákon hovorí o financovaní služieb, ako aj o potrebom vzdelaní a výcviku pracovníkov uskutočňujúcich služby podľa tohoto zákona. Žiadna osoba nesmie vykonávať ani len starostlivosť o domácnosť, ako je varenie a upratovaciu službu, pod týmto autorizovaným programom, pokiaľ mu/ jej nebol udelený certifikát.

Filozofia

Pre lepšie porozumenie organizovania služieb a programov pre ľudí v USA v štáte Illinois, pozrime sa na filozofiu, podľa ktorej sa tieto služby a programy rozvíjajú a rozvíjajú.

V Ústave štátu Illinois môžeme čítať okrem iného aj tieto slová: "My ľudia štátu Illinois - vďační všemohúcemu Bohu za občiansku, politickú a náboženskú slobodu, ktoré sme si užijali a hľadáť Jeho požehnanie podľa nášho úsilia - zabezpečiť zdravie, bezpečie a welfare (blaho) ľudí; udržať a reprezentovať dobrú vládu; eliminovať chudobu a nerovnosť; zabezpečiť možnosť pre celistvý rozvoj osobnosti;... (*Constitution of the State of Illinois, Preamble*).

Autori Americkéj Ústavy zdôraznili v Preambule ako jeden z cieľov "podporovať všeobecné blaho" (welfare). Tento cieľ je v USA chápaný rôznymi spôsobmi. Pre niektorých to znamená existenciu tzv. "sociálneho kontraktu", ktorý zaväzuje vládu zabezpečiť blaho pre svojich občanov. Iným pohľadom na tento výrok v Preambule je, že vláda je iba zodpovedná za vytvorenie tzv. "bezpečnostnej siete" pre tých ľudí, ktorí sa možno neočakávane ocitnú v záťažovej situácii. A predsa sú tu ešte ďalší, ktorí odporujú takmer všetkým vládnym sociálnym programom (*Kronenwetter, 1993*).

Moderný welfare štát spočíva na širokej základni vládnych nariadení, predpisov, programov, agentúr, subvencií, a zákonov. O väčšine z nich ľudia nikdy ani nezmyslili ako o welfare.

Jedným z takýchto vládnych programov je **Social security - sociálna istota**. Program zahŕňa finančný príspevok po dovŕšení veku 65, príspevok v prípade postihnutia a príspevok v prípade smrti partnera, ako aj Medicare - finančné krytie lekárskej starostlivosti po dosiahnutí veku 65 a za ďalších podmienok. Pozor Medicare nepokrýva všetky výdavky. Občan je nútený platiť si súkromné zdravotné poistenie pre pokrytie všetkých výdavkov.

Vedenie a administrácia Sociálnej istoty neprestajne varuje občanov, že táto sociálna istota nemá byť jediným príjmom občana. Sociálna istota má byť doplnok ku dôchodku, k poisťke, úsporám, a iným investíciám, ktoré občan naakumuluje počas produktívneho veku života (*Kronenwetter, 1993*).

Takže kto je subjektom welfare a kto nie? V USA sa nachádzajú ľudia, ktorí sa snažia vyžiť z príspevku sociálnej istoty. Týchto by sme potom mohli nazvať užívateľmi welfare, ale väčšina ľudí žije zo svojich naakumulovaných finančných zdrojov a na príspevok sociálnej istoty nie sú odkázaní.

Federálne Welfare programy (financované z federálnych zdrojov) sú: peňažné a nepeňažné príspevky pre osoby s nízkym príjmom; Supplementary Security Income (Doplňujúci príspevok sociálnej istoty); Medicaid

(federálne, štátne a lokálne programy poskytujúce lekársku starostlivosť pre ľudí, ktorí sa nekvalifikujú do Medicare); Pomoc rodinám s deťmi, finančne odkázaných na rodičov, ktorí nemajú dostatočné prostriedky; Jedálne lístky. (*Kronenwetter, 1993*)

Kronenwetter v závere svojej knihy poskytuje 6 argumentov proti Welfare štátu:

1. Welfare štát stojí príliš veľa;
2. Welfare štát je formou "Veľkého Brata", ktorý za teba rozhoduje;
3. Welfare štát v základe odporuje kapitalistickému ekonomickému systému;
4. Je zle ak vláda rozdáva peniaze iných;
5. Welfare okráda chudobných o ich iniciatívu;
6. Welfare neukončí chudobu (*Kronenwetter, 1993*).

V auguste 1996 Prezident Clinton podpísal zákon: *Welfare Reform; The personal responsibility and work opportunity reconciliation Act*. Týmto zákonom sa Prezident Clinton zapísal ako jeden z reformátorov amerického Welfare štátu.

Podľa Prezidenta Clintona kurz budúcnosti je určený tromi základnými americkými hodnotami, ktoré roky formovali charakter ľudí. Sú nimi: **Možnosti**, americký sen, ktorý priťahuje ľudí z rôznych častí sveta; **Zodpovednosť**, možnosti a sloboda musia kráčať spolu so zodpovednosťou; a nakoniec **Komunita**, rozvíjanie nielen vzájomnej nezávislosti, ale aj vzájomnej závislosti. (*Clinton, 1996*).

Hlavný dôraz kladie táto reforma na vytváranie pracovných príležitostí a na nadobúdanie zručností prijímateľov welfare, pred poskytovaním jednotlivých príspevkov a dôchodkov.

MÁRIA PHILLIPS

Zoznam literatúry:

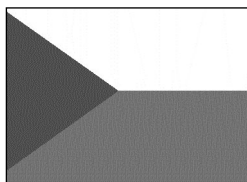
- Illinois Constitution, Preamble
<http://www.ilga.gov/commission/lrb/conp.htm> 2.23.2005.
 Kronenwetter, 1993 Welfare State America, Safety Net or Social Contract, USA, ISBN 0-531-13010-X.
 Clinton, Bill 1996 Between hope and history. In:
<http://usinfo.state.gov/journals/itsv/0197/ijse/clintn.htm>
 2.24.2005.
 Department of Human Services, Illinois. In:
<http://www.dhs.state.il.us/> 2. 24. 2005.
 Public Act 93-0085 of the 93rd General Assembly In:
<http://www.ilga.gov/legislation/publicacts/93/093-0085.htm> 2. 24. 2005.

Hunting for the act on social services in state Illinois, USA

They are more acts regulating social sphere in the USA. Apart from supplementing other information, an act concerning human services, provides people in unfavorable social situations with all necessary services, programs as well as links for help. Department of Human Services (DHS) help families in the state Illinois to grow in their independency, self-sufficiency and health to the maximal possible level. DHS provides the whole net of coordinated services by the way of: Community health and preventive programs; Programs for people with special needs, people with psychiatric diagnoses and addicts people, Employment, trainings and programs of independent living for people with special needs; Financial support, employment, training programs and other services for the low-income families.

Importance of quality in providing services is pointed out not only in the Act concerning human services but also in other acts in the social sphere. Importance of consumers is emphasized already in the titles of acts e.g.: Act concerning services for the senior citizens, Act concerning education and development for the children in the early childhood. But more important is that the content of the acts is aimed at the life quality of clients. E.g. Act concerning services for the senior citizens contains measurements for the protection of the clients against not necessary residential care, measurements intend to help people to stay in their normal domestic environment. Many services are here defined in order to support independency of the clients (homemaker, transport services, food delivery service, remedial service etc.). Act has chapter about financing of provided services as well as required education and trainings for personnel providing services based on this act. Each person participating on providing services has to have certificate.

MPSV ČR predkladá Zákon o sociálnych službách do pripomienkového konania

V posledných približne 12. rokoch došlo v poskytovaní sociálnych služieb k zásadným zmenám. Tieto zmeny boli iniciované a realizované predovšetkým zásluhou jednotlivých poskytovateľov, a to ako z neštátneho tak štátneho sektoru. Došlo k rýchlemu rozvoju sociálnych služieb, obzvlášť v neštátnom neziskovom sektore. Tento proces vznikol živeľne, nebol koordinovaný a legislatívne ošetrovaný.

Dá sa povedať, že sami užívatelia sociálnych služieb sa stali sebavedomejší a právom chcú mať vplyv na to, kde, kedy, kým a ako im bude poskytnutá potrebná sociálna služba. Poskytovatelia sa snažia uplatňovať nové metódy sociálnej práce a sú tak lepšie schopní reagovať na potreby jednotlivých užívateľov.

Ďalšiemu rozvoju sociálnych služieb však bráni zastaralá právna úprava, rozdelenie kompetencií, spôsob rozdeľovania finančných prostriedkov a odborná úroveň sociálnych pracovníkov vo verejnej správe. Existujúci systém sociálnych služieb nie je možné ďalej iba kozmeticky upravovať. Je nevyhnutné pristúpiť k podpore jeho zásadnej premeny.

O tom, že je táto zmena veľmi náročná a presadzovanie pre nás ešte stále "nových" prístupov k užívateľovi býva neprekonateľným problémom, svedčí i fakt, že na zákon o sociálnych službách čakajú užívatelia i poskytovatelia už viac než jedno desaťročie. Dovolím si tvrdiť, že neustále odďaľovanie prijatia tohoto zákona hovorí niečo o stave českej spoločnosti. Sociálna oblasť je najhákľivejšia oblasť ľudského života, veď vždy pracuje s nejakým handicapom, ujmou, bolesťou, strachom, anomáliou. A teda práve tu je možné najlepšie sledovať stav spoločnosti.

Predložený zákon o sociálnych službách je postavený na troch pomyselných pilieroch.

1. Prvým pilierom je kvalita. Sociálne služby sú postavené na kvalite, teda na službe, ktorá vychádza z potrieb užívateľa. Zabezpečenie kvality (sociálnych služieb) spočíva najmä v pravidlách pre ich poskytovanie a ďalej v systéme kontroly a vymáhania kvality poskytovaných sociálnych služieb - systém inšpekcie a regis-

tračný a informačný systém oprávnení poskytovať sociálne služby. Systém udeľovania oprávnení poskytovať sociálne služby je úplne nevyhnutný.

2. Druhý pilier zákona obsahuje stratégiu k zaisteniu fungovania celého systému služieb. Teda zakotvenie komunitného plánovania na úrovni obce, kraja, štátu. Znamená to, že na plánovaní sociálnych služieb sa zúčastňujú rovnakou mierou užívatelia, poskytovatelia a zriaďovatelia sociálnych služieb. Zmyslom komunitného plánovania je dostať služby včas a adresne k užívateľom. V obci, kraji majú byť zaisťované sociálne služby na základe analýzy potrieb a zdrojov, na základe stratégie financovania, ktorá sprehľadňuje a zefektívňuje finančné toky a hospodári s nimi. A v neposlednom rade participuje na stratégii informačného servisu, ktorý navrhuje dátové prepojenie jednotlivých účastníkov systému a stanovuje požiadavky pre získavanie štatistických dát.

3. Tretím pilierom je príspevok na opatrovanie. V oblasti systému financovania sociálnych služieb musí byť zaistené, aby bola posilnená "kúpna sila" užívateľov sociálnych služieb prostredníctvom zavedenia systému individuálnych "príspevkov na opatrovanie", pričom nárok a objem bude odvodený od systému individuálneho posudzovania.

Zákon o sociálnych službách reflektuje súčasný stupeň teoretického poznania i praxe v sociálnych systémoch vyspelých európskych krajín. Tieto, často v našom prostredí nové, i keď už používané prístupy, vyžadujú zavedenie adekvátnej terminológie. Jednoduchým príkladom môže byť nahradenie zastaralého a urážajúceho pojmu ústav moderným a ľudským označením domov.

V tejto fáze pripomienkového konania nám, ktorí sme sa zúčastňovali na tvorbe tohto zákona neostáva nič iné, ako iba čakať, či už nastala tá chvíľa, kedy sa nám podarí tento zákon presadiť.

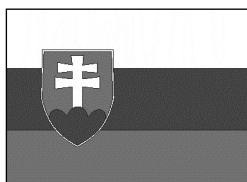
MGR. EVA POGODOVÁ

Ministry of Labor, Social Affairs of the Czech Republic is submitting the act on social services to the remark proceedings.

In providing of the social services they have happened some important changes over the last 12 years in the Czech republic due to the initiative of state and non- governmental providers of the social services. The new forms of services started to develop quickly but their development was slowed down by the out-of- date system of providing social services (out of date legal regulations, delegation of the competencies, way of financial sources distribution etc.) The change of system of the social services is a difficult thing. This confirms also the fact that new act on social services has been prepared already more than 10 years. They are three basic pillars of this act:

1. Quality of the social services and its control;
2. Community planning at all levels (regional and local governments, state), this planning counts with the consumer's participation;
3. Individually provided benefit for nursing care.

Kde sa nachádza legislatívny proces za oblasť sociálnych služieb?

Sociálne služby sú integrálnou súčasťou verejných služieb a z hľadiska eliminácie sociálnej exklúzie zohrávajú dvojakú úlohu. Ako zdroj pracovných miest na jednej strane - teda ako produktívny faktor a na druhej strane umožňujú podporiť občana v hmotnej alebo sociálnej núdzi v smere zabezpečenia jeho integrácie do spoločnosti. Tiež sa veľmi často deklaruje, že sociálne služby sú právnym prostriedkom na realizáciu práva každého na zabezpečenie pomoci, ktorá je nevyhnutná na zabezpečenie základných životných podmienok.

22

Kde sa však v súčasnosti nachádzame?

Sociálne služby sú právne upravené v zákone č. 195/1998 Z. z. o sociálnej pomoci v znení neskorších predpisov. Pár mesiacov po nástupe garnitúry pod vedením ministra Kaníka bola na Ministerstve práce, sociálnych vecí a rodiny zriadená pracovná komisia pod gesciou autorky príspevku. Tá mala pripraviť koncepciu reformy sociálnych služieb, ako aj legislatívny zámer zákona o sociálnych službách. Istá forma koncepcie a vecný zámer nového zákona o sociálnych službách boli prezentované na celoštátnej konferencii zástupcov mimovládnych subjektov pôsobiach v oblasti poskytovania sociálnych služieb združených v Socio fore, dňa 24. júna 2003 v Spišskej Novej Vsi, ako aj na konferencii s medzinárodnou účasťou v dňoch 6. - 7. novembra 2003 "Sociálne a podporné služby - cesty k integrácii osôb s mentálnym postihnutím v Bratislave.

Uvedené dokumenty sa stali podkladom pre ďalšie práce pre kolektív odboru starostlivosti o starších ľudí, ktorý v priebehu roka 2004 začal pracovať na novom zákone o sociálnych službách. O čiastkové výsledky práce prejavovali záujem najmä mimovládne subjekty, samosprávne kraje a autorka príspevku. Rozpracovaný text zákona sa však na verejnosť nedostal. Práce boli pozastavené. Dôvodov bolo niekoľko. Druhý polrok roku 2003 a celý rok 2004 sa niesol v napätej atmosfére v spolupráci medzi MPSVR a MZ k novonavrhovanému systému dlhodobej starostlivosti zo strany MZ a čakalo sa na definitívne rozhodnutie. Začiatkom marca t. r. sa uskutočnila rozsiahla organizačná zmena ministerstva.

Poviete si: "A toto boli neprekonateľné dôvody pre to, aby sa v prácach na zákone nepokračovalo?" Áno aj nie.

Podstatnejšie je však možno ozrejmiť základný zámer pokračovania reformy sociálnych služieb v podmienkach uskutočnenej decentralizácie sociálnych služieb na samosprávne orgány. A intervencie ďalších poskytovateľov mimo rámca verejných poskytovateľov i jeho preťavenie do legislatívnej úpravy.

Išlo predovšetkým o vytvorenie zákonných garancií na ochranu individuálnych práv prijímateľa sociálnych služieb, zabezpečenie kvality dostupnosti a vynutiteľnosti uspokojovania práv a právom chránených záujmov a potrieb prijímateľa sociálnych služieb. Zároveň však bolo nevyhnutné ustanoviť aj povinnosti prijímateľa sociálnych služieb v záujme racionálneho vynakladania verejných prostriedkov a zabránenia zneužitia práva.

V rámci organizácie pri poskytovaní sociálnych služieb sa počítalo so zriadením inšpektorátu sociálnych služieb, ktorý by vykonával kontrolu dodržiavania systému riadenia kvality. V návrhu bol zavedený aj nový termín, ktorý definoval dlhodobú starostlivosť, ktorou sa malo zabezpečiť poskytovanie sociálnych služieb koordinovane s ošetrovateľskými úkonmi. Zároveň sa nastavili právne predpoklady pre uhrádzanie zdravotných ošetrovateľských výkonov zo zdrojov verejného zdravotného poistenia. Podstatná časť bola venovaná poskytovaniu sociálnych služieb neštátnymi subjektami.

Ako reakcia na požiadavky aplikačnej praxe sa pomenovali nové druhy služieb, ktoré mali byť aj právnym prostriedkom na zabezpečenie ochrany najmä ťažko zdravotne postihnutých občanov a starších občanov. Zároveň sa v rámci systému urobil pokus o vymedzenie sociálnoprávnej ochrany dospelých ako sociálnej služby. Najmenej rozpracovaná ostala časť o financovaní.

Ale nič nie je stratené. Agenda sociálnych služieb je súčasťou novej sekcie s názvom sociálna a rodinná politika, konkrétne odboru integrácie zdravotne postihnutých občanov a sociálnych služieb a bude záležať na výsledku analýzy, ktorá sa robí na rozpracovanom dokumente - návrhu zákona o sociálnych službách aj v súvislosti s navrhovaným systémom dlhodobej starostlivosti, v akom smere sa návrh prepracuje a či zákon nadobudne účinnosť od 1. 1. 2006.

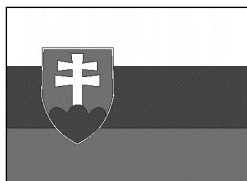
OLGA REPTOVÁ

Where is a legislative process in the area of the social services?

Social services in the SR are defined in the Act. Num. 195/1998 Z. z. on social help. A working group was established at Ministry of Labor, Social Affairs and Family SR in order to prepare a conception of a reform of the social services as well as the legislative aim of the act on social services, being in the process of a preparation.

In the prepared materials, rights and needs of consumers of the social services should be protected and enforced, quality and accessibility should be also guaranteed. Important was to state not only rights but also consumer's duties. Plans were to establish an inspectorate of the social services for the control of a quality system. In the prepared materials new points were suggested as the definition of a long-term care and coordination of its providing with the nursery care, definition of the social protection of the adults as the social service, addition of new forms of the social services to the existing ones. This process was slowed down by several factors as disagreement in some questions between Ministry of Labor, Social Affairs and Family SR and the Ministry of Health, further personal changes connected with shifting competencies and responsibility for the social services area. New established section called social and family policy should continue in this process.

Sociálne služby ako nástroj pomoci v nepriaznivej sociálnej situácii

Sociálne služby definujeme ako množstvo odborných činností, z ktorých sociálny pracovník vyberá a vytvára špecifický podsúbor tak, aby bol najlepšou konfiguráciou pre uspokojenie potrieb konkrétneho človeka, ktorý je v nepriaznivej sociálnej situácii a potrebuje pomoc.

Prípravovaný zákon o sociálnych službách by mal, podľa nášho názoru, dať odpoveď nielen na otázku, ktoré odborné činnosti vytvárajú potrebnú sociálnu službu, ale aj určitú typológiu nepriaznivých sociálnych situácií a kritéria pre ciele, ktoré sa poskytnutím sociálnych služieb majú dosiahnuť. Poskytovanie sociálnych služieb je dynamickým, nie jednorázovým procesom.

Dôležité je hneď v úvode zdôrazniť, že vychádzame z predpokladu, že všetky sociálne služby sa dajú poskytovať rovnako v domácnosti klienta, ambulantným spôsobom, ako aj v pobytovom zariadení (s denným, týždenným, krátkodobým, či dlhodobým pobytom). Štandardné ubytovanie a stravovanie považujeme za služby, ktoré súvisia s poskytovaním sociálnych služieb v určitých typoch zariadení. Sami osebe nie sú sociálnymi službami.

Výnimku tvorí len nepriaznivá sociálna situácia vytvorená extrémnou núdzou, kedy nie sú uspokojené základné životné potreby človeka. Sociálna služba v tomto prípade pozostáva z poskytnutia prístrešia, teplého jedla a ošatenia. Po poskytnutí týchto služieb sociálna situácia bezdomovca, či obete domáceho násillia, už nie je extrémne nepriaznivá, ale iba málokto z nich ju dokáže zmeniť bez ďalšej pomoci. Nastupuje sociálne poradenstvo, sociálna rehabilitácia, dlhý proces resocializácie. Aj po zaradení sa do života je vhodné, aby takýto klient bol napojený na terapeutickú komunitu či poradenské centrum, kam sa môže v prípade novej životnej krízy obrátiť o pomoc. Ľudia, ktorých spoločným údelom sa stalo bezdomovectvo, potrebujú veľmi rôznorodé konfigurácie sociálnych služieb, v závislosti od toho či prvotnou príčinou bola nepripravenosť na reálny život (odchovanci detských domovov alebo špeciálnych internátnych škôl), návrat z väzenia, drogová či hráčska závislosť alebo rozpad rodiny spôsobený alkoholom. Individuálne riešenia závisia aj od toho, ako dlho sa v extrémne nepriaznivej sociálnej situácii nachádzali. Pre úspešnú sociálnu inklúziu týchto ľudí je potrebné prepojiť sociálne služby so službami zamestnanosti (získanie kvalifikácie alebo zručností pre krátkodobé či trvalé zamestnanie) a s právnou pomocou.

Osobitnú kapitolu tvoria sociálne služby pre deti, ktoré stratili rodičov alebo ktorých rodičia nezvládli starostlivosť a výchovu svojich detí, čo je oveľa častejšie. Náhradná starostlivosť a výchova týchto detí sa deje v náhradnej rodine, krátkodobo v krízovom stredisku alebo dlhodobejšie v detskom domove. Nový zákon o sociálno-právnej ochrane detí a sociálnej kuratele kladie dôraz na poskytovanie poradenstva, sociálnej rehabilitácie a psychologickéj pomoci rodičom a deťom už v počiatočnom štádiu krízy. Vtedy sa služby poskytujú priamo v domác-

nosti alebo ambulantným spôsobom. Poskytovanie sociálnych služieb rodine v krízovej životnej situácii sa deje na základe dobrovoľnej spolupráce členov rodiny alebo na základe rozhodnutia súdu. Dlhodobé poskytovanie sociálnych služieb dieťaťu v ústavnom zariadení nerieši jeho nepriaznivú sociálnu situáciu (podobne ako u bezdomovca sa mení len jej charakter), ak sa ďalšími verejnými službami nezmení sociálna situácia rodiny tak, aby sa dieťa mohlo do nej vrátiť.

V inej sociálnej situácii je senior, ktorému sa vekom zhoršuje jeho zdravotný stav a stáva sa závislým na pomoci druhých. V tejto situácii je dôležité, aby dostal také služby, ktoré nezhoršia kvalitu jeho života, podporia jeho sociálne kontakty a jeho vôľu byť aktívnym. V každom jednom prípade je optimálna služba zložená z rôznorodých činností od poskytnutia informácií, či peňažného príspevku na službu až po celodennú starostlivosť v domácnosti alebo v zariadení. Závisí to nielen od samotného zdravotného stavu, ale aj od rodinnej situácie a prostredia, v ktorom senior žije. Rozhodujúcim je v tomto prípade poznanie, že potreba pomoci je dlhodobá a jej rozsah sa bude s veľkou pravdepodobnosťou zväčšovať. Už nebudú stačiť len sociálne služby, bude potrebné využívať aj pomôcky, ktoré uľahčia mobilitu, komunikáciu, možnosť postarať sa sám o seba ... Možno bude dlhodobo potrebná aj ošetrovateľská starostlivosť. Nepriaznivá sociálna situácia, ktorá vyžaduje dlhodobú starostlivosť, je mimoriadne citlivá na zachovanie ľudskej dôstojnosti, na vytvorenie pocitu bezpečnosti a dôvery medzi poskytovateľom služby a seniorom. Aj z toho dôvodu je súčasným trendom v uspokojovaní potrieb seniorom maximálne koordinované, až integrované poskytovanie potrebných služieb sociálnej a zdravotnej starostlivosti.

Potreba integrácie osôb so zdravotným postihnutím je ďalšia zo sociálnych situácií, ku ktorej prispievajú aj sociálne služby. Integrácia sociálnych služieb, kompenzačných pomôcok a v prípade potreby aj dlhodobej ošetrovateľskej starostlivosti je vždy špecifickou konfiguráciou týchto nástrojov v závislosti od potrieb detského či dospelého klienta. V koncepte nového zákona o dlhodobej starostlivosti a podpore integrácie osôb so zdravotným postihnutím sa predpokladá rozhodujúca úloha integračných centier, ktoré pomôžu klientovi v domácom prostredí (v prípade potreby aj v inštitúciách) vytvoriť, realizovať a aktualizovať osobný rozvojový plán. V prípade detí bude integračné centrum iniciátorom programov intenzívnej zdravotnej rehabilitácie a súčasne ich začleňovania do vzdelávania na úrovni obcí (materské a základné školy), alebo krajov (stredné školy). Kompenzačné pomôcky, sociálne služby a ošetrovateľská starostlivosť vytvárajú len podmienky pre integráciu dospelých osôb so zdravotným postihnutím do spoločnosti. Sú potrebné ďalšie podporné nástroje v oblasti zamestnávania, bývania a debarierizácie životného prostredia, aby sa dosiahli očakávané výsledky.

Holistický prístup k človeku vyžaduje navzájom prepojené a koordinované uplatnenie poznatkov a metód jednotlivých odborov ľudskej činnosti pri hľadaní najlepšieho modelu pre riešenie jeho konkrétneho problému. Nemôžeme ho aplikovať, ak nemáme k dispozícii celé spektrum nástrojov. Keď v prípade dlhodobej starostlivosti hovoríme o integrovanom poskytovaní sociálnych a zdravotných služieb, predpokladáme, že tieto služby sú zadefinované, rovnako ako odborná kvalifikácia ich vykonávateľov.

V zákone o zdravotnej starostlivosti č. 576/2004 Z.z. je v § 2 ods. 1 zdravotná starostlivosť definovaná nasledovne:

"Zdravotná starostlivosť je súbor pracovných činností, ktoré vykonávajú zdravotnícki pracovníci, vrátane poskytovania liekov, zdravotníckych pomôcok a dietetických potravín s cieľom predĺženia života fyzickej osoby, zvýšenia kvality jej života a zdravého vývoja budúcich generácií; zdravotná starostlivosť zahŕňa prevenciu, dispenzarizáciu, diagnostiku, liečbu, biomedicínsky výskum, ošetrovateľskú starostlivosť a pôrodnú asistenciu."

Do navrhovaného systému dlhodobej starostlivosti vstupuje zo zdravotnej starostlivosti len ošetrovateľská starostlivosť.

V zákone o sociálnej pomoci po navrhovanej novelizácii súvisiacej so zákonom o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele zostáva takéto vymedzenie, roztrúsené do viacerých paragrafov:

§ 1: "Tento zákon upravuje právne vzťahy pri poskytovaní sociálnej pomoci, ktorej cieľom je zmierniť alebo prekonať s aktívnou účasťou občana sociálnu núdzu, zabráňovať príčinám vzniku, prehlbovania alebo opakovania porúch psychického vývinu, fyzického vývinu a sociálneho vývinu občana a zabezpečiť integráciu občana do spoločnosti."

§ 2: "Sociálna pomoc je

a) sociálna prevencia a

b) riešenie sociálnej núdze a riešenie sociálnej núdze občana s ťažkým zdravotným postihnutím kompenzáciou sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia."

§ 10: "Sociálna núdza je stav, keď si občan nemôže sám zabezpečiť starostlivosť o svoju osobu, starostlivosť o svoju domácnosť, ochranu a uplatňovanie svojich práv a právom chránených záujmov alebo kontakt so spoločenským prostredím najmä vzhľadom na vek, nepriaznivý zdravotný stav, sociálnu neprispôsobenosť alebo stratu zamestnania."

§ 11: "Formy riešenia sú sociálne poradenstvo, sociálne služby a sociálne služby, peňažné príspevky na kompenzáciu a peňažný príspevok za opatrovanie".

Nuž, naozaj nám chýba konzistentná definícia toho, čo sú sociálne služby a čo je ich cieľom.

HELENA WOLEKOVÁ

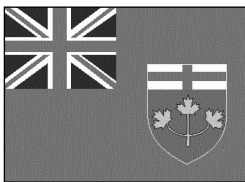
Social services as the tool of help in unfavorable social situation.

According to author's point of view the prepared act on social services should explain not only which professional activities are the social services but also to offer some typology of unfavorable social situations and criteria for objectives, which we want to achieve by providing of the social services. In the article are analyzed some examples of different kinds of unfavorable social situations with their impact on clients (homeless people, senior citizens, people with special needs etc.). It is important to pay attention to more aspects while choosing the right social services for the client as clients possibilities, objectives defined in agreement with clients dignity and rights, aspects of clients family and surrounding - this way should be new act on social services compiled.

The holistic approach to the man has to be built on co-coordinated implementation of the knowledge and methods from many disciplines, thus we can find the best model for solving of the concrete problem.

Although we have many terms defined in the act on social help, definition of what the social services are and what is their objective is still missing.

Etický kódex a štandardy pre prax sociálnych pracovníkov v provincii Ontário v štáte Kanada

Podobne ako moja kolegyňa v USA aj ja som sa podujala nájsť nejaké legislatívne normy pre sociálnu prácu a sociálne služby v Kanade. Som tu na ročnom jazykovom študijnom pobyte v Toronte, ktoré patrí do provincie Ontário.

Kanada je krajina, v ktorej žije okolo 30 000 000 obyvateľov a je rozdelená do 10. provincií a troch teritórií, ktoré spolu vytvárajú federálnu vládu so sídlom v Ottawe. Každá z provincií je autonómna a dopĺňa si svoje vlastné legislatívne normy pre fungovanie jej provincie. Keďže som na území Ontária, platia pre nás pravidlá a legislatívne normy provincie Ontário.

Sociálna oblasť je prioritne zastrešená Ministerstvom pre komunitu a sociálnu službu (Ministry of Community

and Social Service), ktoré v súčasnosti riadi Sandra Pupatello. Ministerstvo pre komunitnu a sociálnu prácu úzko spolupracuje s ďalšími ministerstvami ako je Ministry of Children and Youth service, Ministry of Health and Long-Term Care a ďalšími.

Ministerstvo pre Komunitu a sociálnu službu zastrešuje jeden z posledných zákonov pre sociálnych pracovníkov a sociálne služby (Social Work and Social Service Work Act, 1998), ktorý sa dotýka definovania a postavenia sociálneho pracovníka a sociálnych služieb.

Ontário je jedinou provinciou, ktorá si vytýčila za úlohu pokúsiť sa jasne definovať postavenie sociálnych pracovníkov a chrániť ich status ako aj status klienta i poskytovaných sociálnych služieb.

Zákon (Act, 1998) definuje podmienky poskytovania sociálnych služieb, postavenie sociálneho pracovníka,

jeho vzdelanie a používanie titulu. Vymedzuje neetické a nekompetentné zaobchádzanie s klientom, ktoré by mohlo vážne poškodiť klienta. Určuje prostriedky na ochranu a podporu profesionálne vykonávanej praktickej činnosti. Pre pracovníkov, ktorí pracujú s deťmi je legislatíva ešte prísnejšia, doplnená o ďalšie pravidlá, ktoré chránia rovnako personál ako aj deti a mládež najmä z pohľadu sexuálneho zneužívania.

V uvedenom zákone sa hovorí o vytvorení kolégia, v našom ponímaní niečo podobné ako komory, pre sociálnych pracovníkov a pracovníkov sociálnej služby. Každý, kto chce používať v provincii Ontário titul "sociálny pracovník" alebo "pracovník sociálnej služby" musí podľa tohoto zákona byť členom kolégia, ktoré mu zabezpečí oprávnenie používať titul sociálneho pracovníka.

Zákon definuje nasledovné kategórie:

Kolégium tvorí rada zložená z 21 členov. Členovia sú volení po 7 rovnocenne zo sociálnych pracovníkov, pracovníkov sociálnej služby a 7 členov je určených. **Titul "Sociálny pracovník"** môže používať každý, kto ukončil vysokoškolské vzdelanie v sociálnej práci a dosiahol titul: bakalár, magister alebo doctor.

Titul "Pracovník sociálnej služby" môže používať absolvent, ktorý ukončil štúdium sociálnej služby na College (2-ročné) a získal certifikát v sociálnej práci. V našom vzdelávacom procese je to každý, kto ukončil nadväzovacie štúdium v sociálnej práci.

Niektoré z úloh kolégia :

- Dozerať na profesionálnu spôsobilosť a profesionálnu kvalifikáciu sociálnych pracovníkov. Zaregistrovať všetkých členov a registrovať nových .
- Koordinovať neustále vzdelávanie sociálnych pracovníkov, pracovníkov sociálnej služby a pomáhať im v profesionálnom raste.
- Riadiť sociálnu prácu a praktickú sociálnu službu a usmerňovať svojich členov.
- Pripraviť a následne dohliadať na uplatňovanie profesionálnych štandardov a etických štandardov členov kolégia.
- Presadzovať vysoké štandardy a kvalitu poskytovania sociálnych služieb s rešpektom na sociálnu prácu

a služby, pričom kolégium musí komunikovať s verejnosťou.

- Prijímať a prešetrovať sťažnosti členov kolégia a riešiť otázky ohľadom disciplíny, profesionálne zneužitie právomoci nekompetentnosti a neschopnosti.

- Potrestať disciplinárne pracovníkov za neprofesionálny prístup, zneužitie právomoci a koordinovať ďalšie profesionálne vzdelávanie.

Zákon chráni spoločnosť (provinciu Ontário) pred založením organizácie, ktorá by poskytovala sociálne služby a jej sociálni pracovníci by neboli zaregistrovaní v kolégiu. Členstvo v kolégiu je povinné pre každého, kto chce používať titul sociálny pracovník, alebo pracovník sociálnej služby a v tejto oblasti aj pracuje.

Kolégium je zodpovedné za svoju prácu ministromi pre komunitu a sociálnu službu. Kolégium zodpovedá za prevádzkované sociálne služby a za uskutočňovanie sociálnej práce v záujme spoločnosti. Kolégium predkladá raz ročne výročnú správu o svojej činnosti ministrovi, a tiež vyúčtovanie z financií, ktoré počas roka užívalo. Minister je zodpovedný za obnovu a vyhodnocovanie uvedeného zákona. Musí komunikovať s vedením kolégia a každých 5 rokov uvedený zákon prehodnocovať.

Keďže zákon (Act, 1998) zaviazal kolégium spracovaním a následným dodržiavaním minimálnych štandardov pre prax sociálnych pracovníkov v roku 2000, preto Kolégium Ontária pre sociálnych pracovníkov a pracovníkov sociálnej služby vydalo document Codex of Ethics and Standards of Practice(handbook) - Štandardy pre prax sociálnych pracovníkov. Uvedený kódex definuje tieto princípy:

- vzťah ku klientovi,
- schopnosti, zručnosti a profesionálna bezúhonnosť,
- zodpovednosť za klienta,
- dôvernoscť (informácií),
- poplatky a honoráre,
- propagácia a reklama,
- sexualita a zneužitie právomoci.

V závere uvedeného dokumentu sa kódex odvoláva na smernicu (Ontario regulation č. 264/00), ktorá je súčasťou zákona Health care Consent 1996, ktorá definuje

evalvátorov. Registrovaní sociálni pracovníci v kolégiu sú tiež evalvátormi.

V 70. a 80. rokoch v provincii Ontário prebehla transformácia veľkých rezidencií pre mentálne postihnutých ľudí (mental challenged people). Pre ľudí s postihnutím sú dnes v provincii Ontário 2 alebo 3 veľké rezidencie, ktoré si štát ponechal a patria pod jeho riadenie. Sú to veľké zariadenia pre 150 klientov. Dnes je 80% služieb pre mentálne postihnutých občanov prevádzkovaných v malých prevádzkach, (alebo domoch) rodinného charakteru, s pomocou asisten-

tov, alebo inými formami ako je napr. asistované bývanie, ktoré podporuje nezávislosť občana s postihnutím.

Poskytovatelia všetkých sociálnych služieb musia ročne predkladať výročné správy ich nadriadenému orgánu a ten ich každých 5 rokov musí navštíviť a tiež hodnotiť úroveň poskytovaných služieb pomocou evalvátorov. Evalvátori sú sociálni pracovníci, alebo pracovníci sociálnej služby, a tiež dobrovoľníci - ľudia z bežného života, ktorí sú zaškolení a podľa smerníc pre daný typ služby hodnotia úroveň poskytovaných služieb.

RENÁTA JAMBOROVÁ

Codex of Ethics and Standards of Practice for the social workers in the state Canada, province Ontario.

Our colleague Renáta Jamborová, at the present on the stay for study of English language in Canada, describes legislation in the social services as well as ways of quality assessment in area of the social services in Canada. Canada is a state with more than 30 000 000 inhabitants, divided in 10 provinces. Each province has its own autonomy and supplements own legal regulations. Regulations described here are valid in the province Ontario. Ministry of Community and Social Services set up the latest acts on social workers and social services (Social Work and Social Service Work Act, 1998). This act defines conditions for providing of the social services, status of the social worker, his required education and usage of the title. Approaches, which can seriously damage clients, are against ethic or incompetent are here also exactly described as well as means of protection of the clients and support of professionally performed work with the clients. Collegium for social workers and workers in social services was established based on this act. Each person who would like to have title "social worker" or "worker in social services" has to be member of collegium and the appropriate qualification. Collegium supervises the professional eligibility and professional qualification of the social workers, co-ordinates their education and promotes high standards and quality in provided services. Collegium accounts for its activities to the minister for Community and Social Service. During the 1970 - 1980 there has been performed a transformation of the big residential social services institutions for people with mental disabilities in the province Ontario. At the present they are only two or three big residences (with approx. 150 clients) under the state administration. Out of all provided services for people with mental disability, 80% are small settlements, where services are provided with the help of assistants. Quality assesment is regullary performed by the superior bodies.

Moc a bezmocnosť

TATIANA IVANICKÁ

Počas viacerých vzdelávaní som sa pýtala účastníkov na to, čo ako pomáhajúci pracovníci očakávajú od klientov. Mnohé odpovede hovorili o poskytovaní informácií, dôvere, spolupráci, počula som však aj slová ako: aby poslúchali, robili to, čo im povieme, nerobili problémy. Z výpovedí pracovníkov v pomáhajúcich profesiách často vyznievala snaha mať prevahu, môcť rozhodovať, mať kontrolu nad klientom. O moci však nehovorili.

Téma moci vo vzťahu klient - pomáhajúci pracovník nie je diskutovaná. Nerozprávame o nej, lebo je to téma chúlolistivá, "ošemetná". Tvárim sa, že moc nemáme.

"Ako zdravotné sestry sme zvyknuté považovať sa za pomáhajúce. Je to v poriadku, žiaden problém. Ale to, že máme moc nad pacientami, o tom hovoríme málo. Aj tak to je pravda, my moc máme. Vždy. Navzdory všetkému. Určitým spôsobom je to desivé..." (študentka) (Greta M. Skau, 2003, str. 15)

Dovolím si tvrdiť, že pojem moci je všeobecne chápaný negatívne. Klasická definícia, ktorou definuje moc Max Weber (1960) znie: "každá šanca človeka dosiahnuť svoju vôľu v sociálnom vzťahu aj napriek odporu, nezávisle od toho, na čom je táto šanca založená." V definícii je niekoľko momentov, ktoré sú zaujímavé. Mohli by sme sa pozrieť na šancu a jej pozadie, fenomén vôle, ale aj podmienku sociálneho vzťahu. S mocou sa často spája aj jej uplatňovanie napriek odporu, pomocou sankcií, čo je tiež uvedené vo Weberovej definícii. Ja by som sa chcela pozrieť na moc z hľadiska toho, ako ju získavame pomocou dvoch odlišných sociologických teórií.

Ako nórsky sociológ Paal Repstad (1997) vo svojej knihe Sociologické perspektívy pre zdravotných a sociálnych pracovníkov uvádza, sociológovia sa delia v náhľadoch na získavanie moci. Jedna skupina tvrdí, že moc je pridelená v závislosti od roly, ktorú jedinec má v určitom sociálnom vzťahu. Rola človeka je závislá od procesu socializácie, počas ktorej sú voči človeku namierené očakávania, jeho správanie je regulované normami, prijíma hodnoty. Rola človeka je teda ovplyvnená prostredím, v ktorom človek žije. V našej kultúre sa očakáva od pomáhajúceho pracovníka, že bude napr. niesť zodpovednosť za klienta, usmerňovať ho, dávať mu rady a často aj rozhodovať za klienta. Pracovníkovi je teda v súvislosti s jeho rolou pridelená aj moc. Klient očakáva, že poskytnutá pomoc vyrieši celý jeho problém. Možno očakáva, že získa výbornú prácu, jeho manžel/ka sa zmení a konflikty v rodine sa odstránia, že dieťa sa zbaví porúch správania. Čím väčšie očakávania klient má, tým viac moci kladie do rúk pracovníka. Tento pohľad na moc zdôrazňuje závislosť moci od partnera vo vzťahu a sociológovia ho nazývajú **perspektívou noriem/rolí**. Keďže rola pracovníka je pridelená prostredníctvom klienta aj moc je pracovníkovi dávaná. Rolu si jedinec sám "neberie", ale ju dostáva. Je nutná existencia druhej strany, teda nejaký "spoluhrač", ktorý je partnerom vo vzťahu. Naplnenie role pomáhajúceho umožňuje jedine existencia klienta, jedinca, ktorý pomoc potrebuje.

Iste sa zhodneme na tom, že sa od pomáhajúcich pracovníkov očakáva okrem iného aby spoznávali klienta.

Pokiaľ chceme klientovi pomôcť, musíme o ňom získať čo najviac informácií. Pýtame sa jeho samotného, rodinných príslušníkov, kolegov, spolužiakov, učiteľov, susedov. Zisťujeme si klientove rodinné pomery, vzdelanie, v akej finančnej situácii sa nachádza. Pomáhajúci pracovník sa často dozvedá aj o osobných a intímnych problémoch klienta. Píšeme záznamy, čítame dokumentáciu, analyzujeme, vysvetľujeme. Vieme o klientovi veľa. Vo vzťahu hneď od začiatku jeho budovania nastáva nerovnováha. Je to náplňou našej práce, očakáva sa to od nás.

Čo však vie klient o pracovníkovi? Väčšinou nevie nič, nič o ňom ako osobe a už vôbec nie o jeho slabých stránkach a nedostatkoch, problémoch. Vzťah je asymetrický a ručička na váhe moci sa jasne prikláňa na stranu pomáhajúceho pracovníka. Vedieť čo najviac o klientovi znamená mať potenciálny prostriedok kontroly a moci. Takýto prostriedok klient v rukách nemá. Klient sa odovzdáva do rúk pracovníkovi, ktorého vôbec nepozná. Od klienta očakávame dôveru, otvorenosť voči pracovníkovi, ktorý je pre neho vlastne cudzou osobou.

Druhá skupina sociológov tvrdí, že človek nie je nečinný pri získavaní moci. Druhá **perspektíva - voľby/výmeny** tvrdí, že sociálny vzťah je založený na princípe podobnom obchodu. Moc je vo svetle tejto perspektívy spájaná s individualitou každého človeka. Cieľom človeka je podľa perspektívy voľby/výmeny plné využitie svojej moci bez ohľadu na ostatných. Zjednodušene povedané: každý z nás je vlastníkom niečoho, čo ten druhý vo vzájomnom vzťahu chce, o čo má záujem. Obe strany uskutočňujú výmenný obchod. Podmienkou toho, aby človek mal aspoň nejakú moc je mať niečo, čo by bolo žiadané, atraktívne pre druhého a mať záujem o to, čo má partner vo vzťahu. Rozdelenie moci vo vzťahu je závislé od pomeru:

1. kontroly nad svojím vlastníctvom,
2. záujmom o vlastníctvo druhého medzi oboma účastníkmi vzťahu.

Pomáhajúci pracovník má vzdelanie, vedomosti, zručnosti, schopnosti, ktoré môže ponúknuť klientovi. Pracovník je napr. schopný zdvihnúť nevládneho klienta, prečítať nevidiacemu klientovi noviny alebo previazať ranu na boľavej nohe. Má naštudované teórie a vyskú-

šané metódy, pozná možnosti a spôsoby ako klientovi pomôcť. Vedomosti a zručnosti nám pracovníkom ponúkajú opäť výhodu. Vďaka nim máme viac moci. Klient má obmedzené informácie o možnostiach riešenia problému, metódach, prostriedkoch, ktoré môžu jeho trápenie zmierniť alebo odstrániť. Je závislý od pomoci.

Otázka na pracovníkov v pomáhajúcich profesiách znie: Majú imobilní, postihnutí, bezradní, dementní, chudobní klienti čo ponúknuť do vzťahu? Čo nám dávajú? Čo ponúka klient vo výennom obchode? Možno sú to skúsenosti, ako zvládal problém doteraz, možno je to opis priebehu choroby, ktorý je pre pracovníka potrebný na stanovenie ďalšej liečby, možno sú to informácie o rodine, ktorú treba kontaktovať v prípade potreby, možno je to platba za služby, ktorá pokryje časť pracovníkovho platu. A určite ešte viac.

Počas pracovnej cesty v Nemecku som mala ako účastníčka cesty možnosť vypočuť si krátku prednášku predstaviteľa nemeckej organizácie Lebenshilfe v regióne Severné Porýnie - Vestfálsko. Pán Wagner nám predstavoval smerovanie práce s ľuďmi s mentálnym postihnutím v Nemecku. Časť, ktorá ma zaujala sa zaoberala postavením klienta v systéme služieb. Jasným cieľom sociálnej práce je dopomôcť klientovi k takému postaveniu, aby sa stal rovnocenným partnerom vo vzťahoch. Práve perspektíva voľby/výmeny toto umožňuje. Pán H. J. Wagner postavil klienta do pozície kupujúceho. Klient má byť zákazník, ktorý si platí za služby v spojitosti so svojím bývaním, zdravotnou starostlivosťou, asistenciou a pod v závislosti od jeho potrieb a prání. Klient si má určovať podmienky vzťahu, má zodpovednosť sám za seba a má byť nezávislý v najvyššej možnej

miere. V našich podmienkach sa o vyvážení vzťahu medzi klientom a pracovníkom začína hovoriť v súvislosti s transformáciou, ktorá by mala priniesť kvalitatívne zmeny aj v oblasti osobných vzťahov.

Aj v súlade s perspektívou noriem/rolí môžeme riešiť zmenu postavenia klienta. Tak ako spomínam, že klient dáva moc pracovníkovi, tak aj pracovník dáva moc klientovi. My máme možnosť zmeniť asymetriu vo vzťahoch. Je to naozaj len vlastným postojom, bez nevyhnutných finančných investícií. Možno, napr. zvýšením očakávaní voči klientovi, dôverou v jeho schopnosti, ponukou príležitostí rozhodovať za seba, či odovzdaním zodpovednosti za seba samého klientovi. Týmto spôsobmi aspoň čiastočne vytiahneme klienta spod závislosti a zmiernime pocit bezmocnosti.

Obe perspektívy ponúkajú vysvetlenie na otázku ako jedinci získavajú moc. Jasným spoločným znakom, ktorý

korešponduje s horeuvedenou definíciou moci je existencia sociálneho vzťahu. Výkon povolania pomáhajúceho pracovníka je teda závislý od existencie ľudí, ktorí pomoc potrebujú. Je možné si predstaviť toto povolanie bez klientov? Vlastne, nedáva pomáhajúcemu pracovníkovi moc klient?

Či sa pozriem na problematiku moci očami jednej perspektívy, či druhej, stále mi vychádza, že "...my moc máme. Vždy. Navzdory všetkému. Určitým spôsobom je to desivé..." A máme jej veľmi veľa.

Použitá literatúra:

Repstad, Paal (1998): Sosiologiske perspektiver for helse- og sosialarbeidere. Tano Aschehoug, Otta. ISBN 82-518-3549-6

Skau, Bente M. (2003): Mellom makt og hjelp. Universitetsforlaget, Oslo. ISBN 82-15-00381-8

28

The authority

The theme of authority is not much discussed among caring professionals. Max Weber offers classical definition of authority. The sociological perspective of norms /roles and sociological perspective of choice/ exchange are two perspectives of gaining of authority.

Perspective of norms/roles finds as important roles which are played by man in certain situations. In these situations man has to fulfill certain requirements and expectation as well as responsibility for an authority. This perspective finds the partner in the social relationship important and gives him/her a role.

The second perspective of choice/ exchange finds personal initiative of a man who is conscious of his/her advantages, belongings as more important. This perspective finds social relationship similar to business where comes to the exchange of 'goods' (e.g. abilities, knowledge, skills etc).

However, this theme is not much discussed it is important to be conscious of one's authority to be conscious that in the relationship client- caring assistant it is the care assistant who has an advantage.

Interview s Lindou Flynn

nej pedagogiky univerzity New Orleans, a tak mám aj administratívnu zodpovednosť. Aktívne som zainteresovaná v niekoľkých projektoch ako napr. začlenenie mladých detí s postihnutím do bežných vzdelávacích tried, hodnotenie tried ranného detstva a vypracovanie modelu pre ďalšie inkluzívne programy ranného detstva.

Po 15. rokoch sú na Slovensku konečne poskytované špeciálne služby pre deti s autizmom. Je veľmi neobvyklé integrovať alebo začleniť deti s autizmom do bežných škôl na Slovensku. Čo je nové v tejto oblasti vzdelávania detí s autizmom?

Deti s autizmom potrebujú mať učiteľov a terapeutov, aby s nimi pracovali keď sú veľmi malé a trénovali primerané a pozitívne vzory interakcií s inými ľuďmi. Ak deti s autizmom neprichádzajú do kontaktu s deťmi bez postihnutia, nenaučia sa ako byť ich priateľmi a ako spolunažívať s inými. Učitelia a ľudia, ktorí pracujú s deťmi s autizmom potrebujú mať špeciálny tréning, ale oni nepotrebujú s nimi stále pracovať v izolovanom a segregovanom prostredí. Ako sa dieťa s autizmom vôbec naučí komunikovať s druhými ak nestrávi s nimi čas? Všetky deti majú záujmy a aktivity, z ktorých majú radosť. Keď použijeme tieto veci ako motiváciu pre nich na učenie je väčšia pravdepodobnosť uspieť, a to platí aj pre učiteľa a rodiča.

Počas posledných mesiacov ste pripravovali podmienky pre príchod dvoch slovenských študentiek na štúdium na Vašej univerzite. Prečo študenti zo Slovenska?

Vitajte v Bratislave! Vieme, že toto je Vaša druhá návšteva Slovenska. Čo je cieľom tejto návštevy?

Mojím cieľom je stretnúť sa s pracovníkmi Rady pre poradenstvo v sociálnej práci a rozprávať sa o možnostiach štúdia v USA pre ľudí zo Slovenska. Ďalším cieľom je stretnúť Marcelu, ktorá príde do USA študovať a skompletizovať potrebnú

administratívu pre jej žiadosť o finančnú podporu. Cesta na Slovensko mi umožní stráviť nejaký čas s mojou rodinou, ktorá tu žije. A navyše, milujem nakupovanie na Slovensku!!

Učíte na veľmi dobrej univerzite v Amerike. Môžete nám povedať niečo o sebe a Vašej práci? Môžete predstaviť univerzitu, na ktorej pracujete? Aké je Vaše pracovné zameranie na univerzite?

Mám PhD. v špeciálnej pedagogike zameranej na ranné detstvo. Učím štátnicový ročník na univerzite v New Orleans, ako aj doktorandský kurz a kurz vyššieho univerzitného vzdelávania (master's course). Som koordinátorka programu absolventov na Katedre Špeciál-

Ľudia, ktorých poznám zo Slovenska majú veľký záujem o vylepšovanie svojich osobných kvalít, ako aj o zlepšenie situácie v krajine. Verím v podporu zmeny a rastu v mojej vlastnej krajine a tiež v iných krajinách. Mám jedinečnú príležitosť podporiť jednotlivcov zo Slovenska, ktorí môžu prísť a študovať na univerzite New Orleans a potom priniesť naspäť nové myšlienky, ktoré pomôžu deťom a rodinám v ich krajine.

Čo sa budú slovenské študentky učiť?

Študentky v programe špeciálnej pedagogiky v ranom detstve na Neworleanskej univerzite sa budú učiť o legislatíve podporujúcej ľudí s postihnutím, ako efektívne pracovať s rodinami detí s postihnutím, ako spolupracovať s profesionálmi z iných agentúr a programov, o liečebných a zdravotných potrebách detí s postihnutím,

ako vytvoriť triedy pre deti s postihnutím a bez neho a ako určiť individuálne učebné ciele pre deti.

Vidíte do budúcnosti pre ďalších slovenských študentov možnosť študovať na vašej univerzite?

V súčasnej dobe som veľmi šťastná, lebo mám finančné prostriedky z grantu, ktorý podporil tento pilotný projekt na Slovensku. Dúfam, že budem môcť pokračovať v spolupráci s programami a univerzitami na Slovensku. Budeme pokračovať v hľadaní možností podpory študentov v štúdiu na Neworleanskej univerzite.

Ďakujem za Váš čas a ochotu. Bola to pre mňa česť byť s Vami a počuť o vašej práci, do ktorej ste zainteresovaná na Vašej univerzite. Prajem Vám to najlepšie počas Vašej návštevy na Slovensku.

Zhovárala sa Mária Phillips

Interview with Linda Flynn

Linda Flynn is a teacher in the graduate level courses, doctoral courses and master's courses at the University of New Orleans (UNO) in the USA. Besides her teaching and other duties as the Graduate Program Coordinator for the Department of Special Education at UNO, she is actively involved in several projects oriented to education children and youth people with disabilities. UNO started a pilot project for students from Slovakia, which offers them opportunity to study at this university the early childhood special education program. Object of Linda Flynn's visit was to meet staff from the Board for Advising in Social Work to talk about opportunities for individuals from Slovakia to study in the United States at the UNO. Apart from this meeting, Linda Flynn come to complete necessary paperwork for the grant application for person from Slovakia, who will come to study at the UNO. In her interview she introduces herself, the University and her work there as well as program of studies for the Slovak students. The important approaches to the children with autism are also mentioned as early childhood training in order to establish patterns of interacting with other people in an appropriate and positive way, necessity of intensive interaction with other children and usage of autistic children's interests and activities as a motivator for learning.

Odkiaľ prichádzame a kam ideme?

LUCIA KONTŠEKOVÁ

Do Louisiany (štát na juhu U. S. A.) sme prišli spolu s Marcelou Mezianovou v auguste 2004. Vďaka Majke Phillips a jej kontaktu s Dr. Lindou Flynn, ktorá je profesorkou na Univerzite v New Orleans, sme začali štúdium v zimnom semestri 2004/2005. Naše štúdium je zamerané na včasnú Intervenciu (Early Intervention), ktorú študujeme na katedre Špeciálnej pedagogiky spomínanej univerzity. Cieľovými skupinami včasnej intervencie sú deti vo veku od 0 do 5 rokov a ich rodiny.

Včasná Intervencia (Early Intervention) je adresovaná deťom so špeciálnymi potrebami z dôvodu postihnutia, vývinového oneskorenia, alebo sú v ohrození vývinových oneskorení (at-risk).

Naše predmety sme zostavovali spolu s Dr. Lindou Flynn, ktorá nám predložila zoznam kurzov, ktoré máme absolvovať, ako podmienku pre ukončenie štúdia s Master degree vo včasnej intervencii. V zimnom semestri sme absolvovali štyri predmety, ktoré sme ukončili skúškami, alebo odovzdaním projektov.

Základným predmetom nášho štúdia bol Úvod do včasnej intervencie s Joan Lo Russo (doktorantka u Dr. L. Flynn, ktorá má veľa osobných skúseností v práci s deťmi s postihnutím). Na prvej hodine sme dostali zložitý sylabus, ktorý podľa nás, kladie vysoké nároky na študentov. Rovnako vysoké očakávania sme cítili zo strany našej vyučujúcej. Nevedeli sme si predstaviť, ako v takom krátkom čase (semester začal posledný augustový týždeň 2004 a skončili sme ho v decembri) môžeme navštíviť

toľko rôznych zariadení a napísať také veľké množstvo prác. Mali sme z toho pocit bezmocnosti, strach, že sa nám len veľmi ťažko podarí splniť všetko v limitovanom čase jedného semestra. Napadli nám myšlienky, či sme tu vôbec na správnom mieste, v správnom čase. Nebolo by jednoduchšie radšej zostať doma? Aký má toto všetko pre nás zmysel?

V týchto začiatkoch nám veľmi vyšli v ústrety všetci naši vyučujúci a hneď na úvodných hodinách nás vyzvali, aby sme kedykoľvek počas semestra prišli a prekonzultovali s nimi akýkoľvek problém. Viackrát som využila túto možnosť a keď som mala otázky alebo nejasnosti, boli vždy ochotní ostať buď po hodine, alebo si našli pre nás čas cez týždeň. Myslím si, že hlavným cieľom nášho štúdia na univerzite je sprostredkovať nám nové informácie, nový pohľad na veci tak, aby sme tieto vedeli využiť v praxi.

Uvediem príklad: Projekt s názvom: Adaptívna pomôcka (Adaptive equipment). Mali sme si vybrať školu, v nej špeciálnu triedu - v ktorej sme mali mať viackrát nácvy. Z tejto triedy, do ktorej chodia deti s autizmom (vo veku od 3 do 5 rokov), sme so súhlasom rodičov a učiteľky vybrali jedného chlapca, pre ktorého sme prispôbili a zhotovili špeciálne pomôcky. Celý postup a používanie pomôcok sme zdokumentovali na fotografiách a prezentovali pred našou skupinou študentov.

Nestihli sme sa ani spamätať a bol koniec prvého semestra. Rýchlosť akou nám leteli dni v zimnom

semestri sa dá prirovnať k expresu, do ktorého sme nasadli v auguste a jeho prvá zástavka bola až v decembri. Na Slovensku sme si oddýchli jeden mesiac a keď sme v januári pricestovali späť začali sme nový semester.

Náš bežný týždeň má približne takýto priebeh:

Dvakrát do týždňa chodíme na prax do škôlky (dve triedy sú s deťmi s postihnutím a jedna je inkluzívna trieda), kde nás zapájajú do celého priebehu dňa. Pracujeme s deťmi s rôznymi postihnutiami a doprevádza nás jedna skúsená učiteľka s dlhoročnou praxou. Je naozaj skúsená, deťom rozumie a celý čas ako sme tam nám vysvetľuje, aký zmysel majú cvičenia, ktoré s deťmi robí. Marcelka chodí ešte dvakrát do týždňa do inej škôlky, kde pracuje so štvoročným chlapcom.

Dvadsať hodín do týždňa pracujeme na katedre Špeciálnej pedagogiky ako asistentky, preto neplatíme

školské poplatky. Tento semester máme tiež štyri samostatné kurzy od pondelka do štvrtku, každý deň večer od 16:30 do 19:00.

Do ukončenia tohto štúdia nám ostáva letný semester, letné praktikum (program pre deti s postihnutím vo veku od 0 do 5 rokov) a jesenná prax. Marcelka by mala pracovať s rodinami, (ktoré majú deti s postihnutím) a ja by som mala učiť v škôlke, kde momentálne praxujeme. Ak pôjde všetko podľa plánu, v decembri by sme mali skončiť a vrátiť sa na Slovensko.

Chceme sa poďakovať všetkým ľuďom, vďaka ktorým sme tu (ktorí nás informovali o tejto možnosti), ktorí nám pomohli vybaviť všetky administratívne veci a tým, ktorí nás tu veľmi pri našom štúdiu podporujú.

Lucia Kontšeková a Marcela Mežianová študujú od augusta 2004 na Univerzite v New Orleans v USA. Lucia je študentkou na UK v Bratislave a Marcela je absolventkou sociálnej práce UK v Bratislave.

From where we are and where we are going?

In this article Lucia Kontšeková - a student at Komenský University in Bratislava and Marcela Mežianová - a graduate at Komenský University in Bratislava, describe their experience from the study at University New Orleans (UNO) in the USA, where they have been studying program of early intervention since August 2004. The target group for early intervention are children with special needs who are less than 5 years old. Both girls think that the course is hard, and they need to prepare a lot of projects, to absolve also a practice in the different placements. Most important is to implement theory into the practice. Girls for instance had to prepare an Adaptive equipment for the boy with autism from their practice and present it the class. In spite of demandingness of the course girls are doing very well and teachers are very helpful to them anytime. Girls hope that they will be able to manage their Master Degree.

Apart from the school obligations (daily courses and twice a week practice) girls work 20 hours a week as the school assistance in return for the school fees gratis. At the end students thank to all people who help them to apply for this study and for their support.

Interview so študentom Nórskej ľudovej vysokej školy

TATIANA IVANICKÁ, ANNA CHALACHANOVÁ

Šimon Machajdík je absolventom Pedagogickej a sociálnej akadémie v Leviciach. Po ukončení strednej školy sa rozhodol, že si vyskúša rok štúdia na Nórskej ľudovej škole, na Nórskom ostrove Karmoey, severne od mesta Stavanger.

Ľudové vzdelávanie by sa podľa Francanovej (2002) dalo charakterizovať ako štúdium, ktoré povzbudzuje k samostatnosti v rozhodovaní a postojoch. Je to neformálne vzdelávanie, ktoré rozvíja všeobecné štúdium a predstavuje protipól narastajúcej špecializácii. Tým prispieva k vytváraniu celistvého obrazu a kontextu.

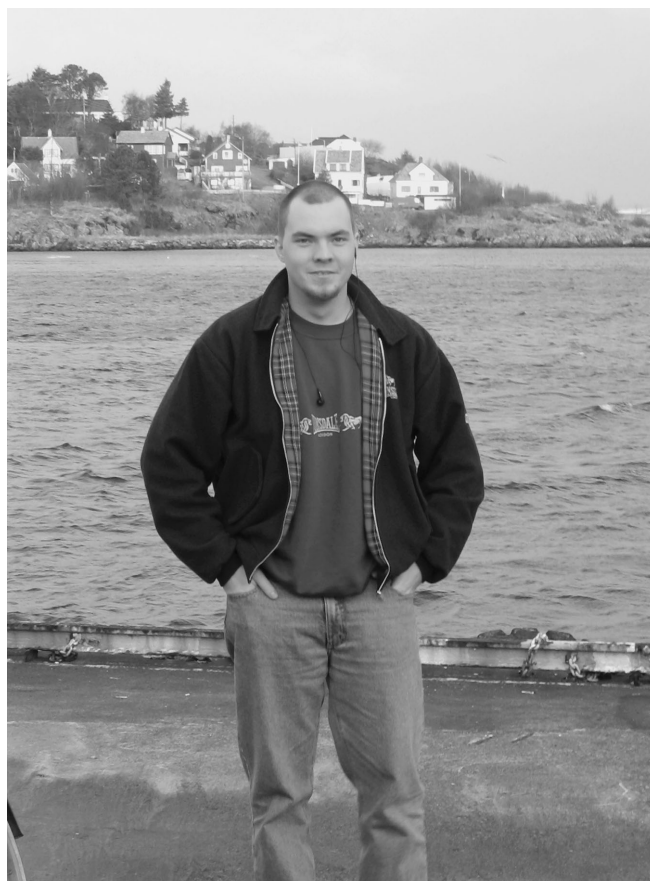
Ľudová vysoká škola je určená najmä pre absolventov stredných škôl, ktorí nie sú prijatí na vysoké školy alebo si nie sú celkom istí, ktoré formy štúdia, resp. ktorý odbor by bol pre nich najvhodnejší. Poskytuje mladým ľuďom možnosť bývať mimo domova, samostatne sa rozhodovať, spoznať nových ľudí, aktívne sa zúčastňovať na činnosti školy. Škola stavia na talente jednotlivca a rezervách, ktoré nie sú hodnotené známkami. Cieľom je rozvoj osobnosti. Dôležitým zdrojom učenia sa sú stretnutia s inými ľuďmi a novými každodennými situáciami.

V nasledujúcich riadkoch Vám prinášame interview so Šimonom, ktorý možno v týchto výpovediach odpovie aj na niektoré Vaše zvedavé otázky.

Študuješ odbor psychológia/starostlivosť a záchranárstvo. Ako prebieha vyučovanie?

Vyučovanie na psychológii a starostlivosti je rozdelené na dve časti. V prvej sa preberá teória, ktorá trvá do tretej vyučovacej hodiny, do 11.00. Nasleduje hodinová desiatová prestávka, po ktorej sa trieda rozdelí na dve skupiny. Jedna skupina sa stará o deti, ktoré do školy prinesú rodičia (najmladšie je 1 a pol ročné a najstaršie 5-ročné v celkovom počte 5 až 7 detí. - zatiaľ sme viac nemali) a študenti sa im venujú, hrajú s nimi hry a majú aj krátku desiatu. Druhá skupina má voľno. Tieto skupiny sa striedajú každý druhý týždeň. Spoločne sme robili program pre mentálne postihnutých ľudí, alebo cirkus pre deti.

Čo sa týka záchranárstva je to myslím jedna z najzaujímavejších tried (spolu s Frisluftsliiv a Friluftsliv ekstrem). Na začiatku školského roka prevládajú hodiny teórie, napr. prvej pomoci v rôznych situáciách ako postupovať pri autonehode, pomoci starým ľuďom pri rôznych situáciách, prvá pomoc malým deťom a iné. Často navštevujeme červený kríž v meste Akra, ktoré je neďaleko Koperviku na ostrove. V poslednej dobe sme navštevovali aj výcvikové stredisko pre záchranárov na mori a hasičov, kde sme sami vyskúšali tréning pre tieto druhy záchrannej služby, napr. ako vyjsť zo zadymenej budovy po tme a pritom zachrániť ľudí (figuríny umiestnené v týchto budovách), vyjsť z labyrintu pre požiarnikov, v ktorom sa musíte plaziť úzkymi uličkami po tme v požiarnickom výstroji alebo kúpanie sa v severnom mori v špeciálnych záchranárskych kombinézach za búrky a skúšať тренаžér, ktorý simuluje situáciu záchranu helikoptérou z mora. Samozrejme pred každou aktivitou je vždy kus teórie.

Čím je štúdium pre teba zaujímavé a čím sa odlišuje od toho slovenského?

Štúdium na tejto škole ma zaujalo tým, že tu nie je tak veľa teórie a nie je to tak monotónne vyučovanie ako vyučovanie na Slovensku. Na druhej strane to bude asi tým, že táto škola nemá žiadnu špecializáciu. Každý študent si tu vyberá dva hlavné predmety (ja mám psychológiu a záchranárstvo), ktoré sú v utorok a štvrtok a vedľajšie predmety, ktoré si môže po polroku vymeniť ako kultúra, životný štýl a spôsoby Nórov, kultúra Číny, mini golf, varenie, loptové hry, spievanie, dobre vedieť, dobre poznať (zaujímavá trieda, kde Vás učia, či už stavať stany a piecť chlieb v prírode, cez hranie nejakej ázijskej kartovej hry až po tanec rock n' roll). Tieto predmety sú v pondelok a stredu. V pondelok je hodina spievania a v stredu chór, ktoré sú povinné. Piatky sú povinné hodiny ako literatúra, náboženstvo a dve hodiny telesnej v telocvični. Čiže človek si môže vybrať 4 dni to, čo ho baví a zaujíma a piatok je jediný deň, keď ide na hodiny ktoré mu určí škola. To robí túto školu ďaleko viac zábavnejšou, nenudí človeka.

Ako by si charakterizoval školu celkovo?

Ako začať? Škola je v naozaj peknom prostredí na konci malého mestečka Kopervik. Tvoria ju dve budovy školy (stará a nová) a štyri budovy internátov. Myslím si, že každý si tu nájde, čo ho zaujíma, či už šport (raz do týždňa máme zadarmo hodinu plávania alebo posilňovanie), hudba, lesy atď. Sú tu veľmi príjemní učitelia, ktorí sa snažia čo najviac pomáhať hlavne nám, študentom z cudzích krajín, najmä čo sa týka nórčiny. Snažia sa vymýšľať

rôzne programy a rôzne prednášky napr. s drogovými závislými ľuďmi, väzňami, bývalými neonacistami, umelcami, starajú sa o to, aby bol čas pre študentov vyplnený viac ale menej zaujímavými druhmi aktivít. Školu, ako takú, by som nazval skôr oddychom ako vážnou školou.

Vieme, že na škole prebieha aj praktická výuka. Môžeš nám ju trochu priblížiť?

Praktická výuka, ako som spomínal, zaberá väčšiu časť štúdia. Čo sa týka mojich predmetov, je tam aj teória, ale vo väčšine iných predmetov je to len prax. Na psychológii sa prax točí väčšinou okolo detí a občas mentálne postihnutých ľudí, v pekárni sa žiaci učia piecť a učiteľka ich len kontroluje. Počas Friluftsliv a Friluftsliv ekstrem chodia profesori so študentmi na rôzne extrémne aktivity, čo ale väčšinou znamená relax a skúšanie nových vecí akými sú napr. surfovanie, paintball, kajaky, vodné lyžovanie, extrémna turistika a mnoho iných. Na hodinách šitia sa šijú šaty spolu s profesorkou. Čiže každá skupina má 80% praxe a možno aj viac... V každom prípade to človeka zamestnáva a nie nudí.

Možno ma to trochu nudilo na začiatku, ale to bolo spôsobené tým, že som ešte nerozumel jazyku.

Systém vysokých ľudových škôl je na Slovensku pomerne neznámy, myslíš si, že by takýto druh školy mal úspech aj na Slovensku a prečo?

Takýto druh školy je tu pomerne rozšírený a myslím, že má úspech. Ak mladý človek skončí strednú školu a nevie na akú vysokú školu by chcel ísť, alebo ak ho neprijali má možnosť ísť na túto školu a nezabiť zbytočne rok alebo viac doma. To je jedna výhoda tejto školy. Tá druhá a podľa mňa najpodstatnejšia je, že donúti človeka osamostatniť sa a stať sa viac sociálnejším k okoliu. Tým myslím nadväzovanie nových kontaktov s rôznymi odlišnými ľuďmi či už cudzincov alebo iných subkultúr a učí ho nehádzať všetkých ľudí do jedného vreca.

Osamostatnením som myslel už len jednoduché veci, ako vyprať si veci, umyť riad, povysávať internát alebo svoju izbu, ísť na nákupy, vysypať smeti. Sú to veci, ktoré mnohí ľudia doma nerobia, lebo to za nich spraví druhý.

Napr. vec ako kúpiť prací prášok, lebo mi chýba, som nikdy nemusel:-) Sú to malé veci, ale je to dobre, že človek to urobí z vlastnej vôle a zistí, že je to viac ako potrebné.

Štúdium na ľudovej vysokej škole je obmedzené na 1 rok. Aké sú ďalšie možnosti absolventov takejto školy? Aké sú Tvoje ďalšie plány?

Ľudia po absolvovaní tejto školy nemajú špecializáciu. Ako som spomínal v predošlej otázke sú tu, lebo sa nedostali na vysokú školu, alebo si chceli od nej užitočným spôsobom oddýchnuť a nerobiť ich pasívnymi, práve naopak. Po tejto škole môžu skúsiť znovu skúšky na vysokú.

Čo sa týka mojich ďalších plánov, je to ťažká otázka. V každom prípade sa musím viac snažiť o zlepšenie nórčiny, lebo myslím (dúfam), že sa sem opäť vrátim neskôr, či už za prácou alebo štúdiom. Mojim snom je tu študovať históriu severských národov, ale to je zatiaľ vo hviezdach. Myslím, že sa vrátim na Slovensko a skúsím si nájsť dočasnú prácu. V každom prípade chcem udržiavať

kontakt hlavne s riaditeľom lebo si myslím že on mi môže pomôcť môj sen uskutočniť.

Čo Ti toto štúdium dáva osobne a profesionálne?

Osobne mi toto štúdium dáva veľa. Veľa skúsenosti, ktoré by som nikdy nezískal, sa mi tu ponúkli samé. Už len to, že som tu sám Slovák ma osamostatňuje a mám taký pocit, že ma to posúva vyššie ako som bol, lebo jednoducho viem, že aj táto skúsenosť sa mi zide pri spoznávaní nových ľudí z iných krajín, ktorých viem, že stretnem. Budem vedieť novú reč, ktorú dúfam tiež zúžitkujem. Osobne podľa mňa nie je šanca, aby pobyt cudzinca na tejto škole osobne nerozvíjal a robil z neho iného možno lepšieho človeka.

Profesionálne ma to rozvíja v smere, ktorý som vyštudoval na Slovensku a to sociálnu prácu. Keďže tu je tej praktickej výuky oveľa viac, mám tu možnosti skúsiť veci, aké na Slovensku nemôžem. Stretávame sa tu s utečencami a spoznáваме ich kultúru a ich život. Hranie sa s deťmi v týchto podmienkach je niečo úplne iné, ako ísť na prax zo strednej školy na pár hodín. Napr. ísť sa s deťmi kúpať. Nie len tá teória.

Ako by si charakterizoval nórsku kultúru, alebo Nórov všeobecne. Našiel si si už nejakých priateľov, akí sú?

Nóri ma osobne veľmi prekvapili. Čakal som, že to bude naozaj také ako sa o nich vraví, že sú chladní a voči cudzincom prehnane opatrní. Možno to bude tým, že

som s mladými ľuďmi a učiteľmi, ale aj keď som bol párkrát vonku a kecal som s cudzími, boli ku mne milí a nemali žiadne problémy s tým, že som z inej krajiny. Skôr ich zaujímalo, čo a ako u nás, kde presne leží Slovensko a tak. Našiel som tu naozaj veľa dobrých ľudí s ktorými sme sa stali dobrí priatelia a viem že sa ich počty budú len rozrastať. Samozrejme sú tu ľudia, ktorých moc nemusím, ale zatiaľ som žiaden konflikt nemal. Kultúra, čo ma tu prekvapila, aj keď som o nej predtým iba počul, je víkendové pitie skoro všetkých Nórov. V Stavangeri boli ulice preplnené ľuďmi, čo niečo oslavovali alebo len tak vyšli do ulíc si vypiť. Takže moje postoje voči Nórom sú kladné.

Čo robíš vo voľnom čase? Chutí Ti nórska kuchyňa?
Voľný čas trávim buď so študentmi, na internete

alebo ideme do neďalekého lesa na prechádzku. Vonku trávim väčšinou víkendy, ale občas ideme aj cez týždeň, keď si chceme pokecať alebo len tak. Nie je tu tak veľa miest kam sa dá ísť, ale pár sa ich nájde a mne vždy len zlepši náladu, keď sa idem prevetrať. Jediná nepríjemná vec pre našinca je len to, že je tu veľmi drahé, takže si nemôže veľmi dovoliť rozhadzovať peniaze, ako sa mu zachce, čo obmedzuje aj mňa. Ale osobne mi to až tak neprekáža a keď už som raz vonku, tak si to užívam.

Nórska kuchyňa mi až tak nevyhovuje, lebo je z veľkej časti rybia strava a tu ja nemám veľmi rád. Ale keď pani kuchárky navaria niečo dobré, tak je to naozaj kvalitá. Veľmi sa tu snažia o zdravé stravovanie, takže vždy je tu plno zeleniny a ovocia. Ale nesťažujem sa, je to dobre tak, ako to je.

Volk high scholl - Interview with the student at Norwegian Volk high scholl

Šimon Machajdík is a graduate from the Pedagogic and social Academy in Levice. After his graduation he decided to go to Norway and to study at Norwegian Volk high school in Stavanger, department psychology /care and life-saving. Volk high schools in Norway intend to be primarily for the graduates of high schools, who were not accepted at the university studies or they are not sure what school or department to choose. This study offers a lot of new experience for them, give them chance to grow in their independency, to develop their skills and to know new people. Aim is development of student's personality. Šimon describes in interview his study, his freetime activities as well as benefit from this study for his personality and his professional carrier. In both subjects he decided to study (psychology/ care and life-saving) is besides theory a lot of practice - work with children, work with people with special needs, training of life saving activities etc. RE, PE and literature also belong to the obligatory subjects. Apart from obligatory subjects they are other facultative subjects for study as culture, cooking, singing etc. Each student can choose from these subjects twice a year one for study. Most of his freetime Šimon spends with his colleagues, they go out or do other things together. He enjoys Norwegians, their culture and is also quite happy with their kitchen.

Šimon would like to keep up his Norwegian even after conclusion of his study in Norway. His dream is to come back to Norway later; to work here or to study history of Norse nations.

V rubrike s názvom "Profily" by sme Vám v každom čísle Integrácie radi predstavili jednu osobnosť, svet človeka žijúceho medzi nami, s jeho silnými stránkami ale aj limitmi, ktoré musí zdolávať.

"Vynesiem smeti. Kabelku položím do kúta. Bola som na pošte. Vypínam svetlo. Chodím spať o 20 hodine. Mám radosť z macka, ktorého mám na posteli."

Pani ZUZANA

Pani Zuzana, ktorú chceme predstaviť sa narodila v Bratislave. Ako dieťa vo veku troch rokov prekonala zápal mozgových blán čo ovplyvnilo celý jej život. Navštevovala bežnú základnú školu. Učenie podľa štandardných osnov však bolo pre ňu náročné čo sa odrazilo na horších známkach a v dôsledku čoho sa jej školu nepodarilo ukončiť.

Celý život pani Zuzka prežila v kruhu rodiny a bez nej si svoj svet ani nevie predstaviť. Vyrastala s rodičmi a so staršou sestrou Kristínou. Postupne sa jej okruh blízkych rozšíril o švagra Tibora a neskôr aj o dve netere, Barboru a Eriku. Po smrti Zuzkiných rodičov ostala žiť s rodinou svojej sestry Kristíny. Rodinné zázemie nestráca ani keď zomiera aj Kristína. Tibor, jeho druhá manželka Mária a netere sú jej najbližšie osoby. Snažia sa, aj keď to nie je vždy jednoduché, vyrovnávať so Zuzkinými špecifickými potrebami a komplikáciami objavujúcimi sa so zvyšujúcim vekom. Zuzka k nim za to cíti veľkú lásku a vďaku. Vždy o nich rozpráva veľmi pekne.

V byte, kde býva so svojou rodinou má samostatnú izbu. Napísala si do denníka: *"(v izbe) ... mám posteľ, televízor, rádio, budík, perinák, vankúše, stôl, stoličky. Skriňu, kde mám vetrovku. Na stene mám zrkadlo, v kúte kabelku, pod televízorom šuflíky. Mám dve krstné dcéry, ktoré mám rada a robia mi radosť. Mám rada švagra, ktorý mi pomáha a stará sa o mňa. Som veľmi rada, že mám tetu Marišku v Prešove. Mám strýka vo Vranove. Snažím sa im pomáhať. Kúpim nejakú maličkosť, aby som im urobila radosť. Som rada, keď mi pomôžu krstné*

dcéry pri vybavovaní a kúpia mi čo potrebujem. Bola som si kupovať v lete nohavice a topánky a ponožky. Mám kamarátku z detstva, tam, kde sme predtým bývali, spolu sme sa hrávali aj v škole som sa spoznala so spolužiačkami. S kamarátkou sa stretávam, keď máme trochu času na seba. (Ona) v Petržalke býva a má dvoch dcéru a syna. Mám ešte jednu ktorá pracovala s mojou mamou voľakedy a otcom. Nebola som s ňou dávno.

V kostole boli pekné obrazy a pekné kvety a adventné sviece a veľa ľudí.... Dnes som mala pekný zážitok v kostole obnovovali si sľub. Na Vianoce sa teším, že budeme spolu všetci."

Švagor Tibor bol aj iniciátorom myšlienky, aby Zuzka počas dňa nezostávala len doma, ale aby začala pracovať. Najskôr na pár hodín v školskej jedálni umývala riad, ďalej pracovala ako sanitárka. Robila nákupy pre obyvateľov domova dôchodcov. V súčasnosti upratuje v dome kde vyrastala.

Tento rok bude mať pani Zuzka 48 rokov. O tom ako oslavovala meniny a narodeniny minulý rok, píše ona sama:

"Narodeniny a meniny oslávila som v kruhu rodiny aj s krstnými dcérami. Mala som dobrú večeru. Dostala som veľa darčiekov a na meniny som dostala budík z čoho som mala veľkú radosť. Na narodeniny som dostala pekný pulóver aj čokoládky v taške. Od Barborky som dostala pekné tričko a krém na ruky. Dostala som aj zošit na písanie aj s blokom. Mala som dobré koláče na meniny a aj na narodeniny.

Mala som veľkú radosť z darčiekov. Dostala som peknú tašku s darčekom aj bombonieru. Na meniny som dostala kamil krém, pekný budík čo som mohla každý večer si ho nastaviť. Postavila som si ho vedľa rádia na poličku, ktorý ma pekne zobudí ráno. Do bloku si môžem cvičiť písanie. Mám z toho veľkú radosť. V obale aj so zošitom do ktorého môžem písať aj slohy. Uložila som si darčeky do skrine aj s tričkom bledomodrým a károvaný pulóver

s dlhými rukávami aj vetrovku modrú, ktorá je veľmi teplá. Mám z toho radosť. Na meniny som dostala napolitanky."

Veľmi milé a zaujímavé na tejto drobnej žene je však aj to, že viac ako na svoje významné dni pamätá na sviatky ľudí v jej okolí. Snaží sa potešiť ich dezertom, pohľadnicou či len vyslovením blahoželaní. Je obdivuhodné ako si pamätá dátumy. Napriek tomu, že Zuzkine učenie sa rôznym zručnostiam je často mechanické je výrazne vnímavá a pozorná k pocitom druhých.

A čo by ešte okrem spoločnosti blízkych a spomínaných darčiekov urobilo Zuzke radosť? Pri rozhovore vyjadruje chuť aj naďalej pracovať. Keďže je komunikatívna a spoločenská, najviac ju bavila práca čiastočnej sanitárky, keď pomáhala ľuďom a bola s nimi v každodennom kontakte. V súčasnosti keď vypomáha s upratovaním jej chýba možnosť byť viac s ľuďmi a aj preto by súčasnú prácu rada zmenila. Úplne prestať pracovať však určite nechce. Sama povedala, že by to "nebolo dobré pre psychiku". Rada bude robiť aj ako dobrovoľníčka. Najradšej nakupuje a teda chcela by niekomu robiť nákupy alebo donášať obedy.

Dúfame, že sa Zuzke jej túžby splnia a že nikdy nezostane sama.

Doslov: Uviedli sme profil 48 ročnej pani. Nič výnimočné. Naopak. Neucelené niekedy viac inokedy menej oslovujúce myšlienky, stereotypy vo vyjadrovaní. Kto by písal o jej živote? Nerozumieme celkom algoritmu jej myšlienok. Lebo nechceme rozumieť, lebo nám nepredkladá všetko tak ako sme zvyknutí. Musíme hľadať, objavovať, ticho rozmýšľať. Môžeme vidieť, počuť akoby len po stenu, ktorá nám bráni ísť ďalej. Radosť z darov, radosť z toho, že tu je niekto, blízky, vzdialený, priateľ mojich rodičov, priateľku, radosť z koberca, kvetov... sviece. Možno to ešte niekoho osloví.

XX

This time in the column "Profiles" of our magazine we would like to introduce lady Zuzana. Lady Zuzana was born in Bratislava. As five years old she overcame meningitis and this influenced whole her life. Her family is a very important for her and she could not imagine her life without them. Lady Zuzana lived at the begining with her parents and her sister. After their death, she stay to live with her brother-in-law and her nieces. Her love ones try to accept her special needs and complications caused by process of getting older. Lady Zuzana appreciate very much their efforts and always remebers their birth and name's days. Very important for her is to work. She had more working experience, most enjoyable for her was to work with people. At the present she does cleaning in the house, but she misses people's company. So sshe would like to change her job. Lady Zuzana thoughts form her diary are also included in this article. Her memmories are very sincere and full of joy from the presents, people, family, friend, carpet, candels. We may perhaps not always understand, maybe she speaks diffrent as the others. We have to seek out, discover, think in the silence. If we listen with the open heart to her statements they may enrich us very much...

Naše zariadenie, Domov sociálnych služieb pre deti a dospelých, sa nachádza v osade Štrkovec, ktorá je približne 8 km vzdialená od obce Dlhá nad Váhom.

Možnosť integrácie klientov do spoločnosti je obmedzená (výlety, nákupy v blízkom meste a pod.). Výchova v prirodzených sociálnych podmienkach je tiež limitovaná skutočnosťou, že v Štrkovci nie je ani obchod, a teda intenzívny sociálny výcvik je nutné organizovať v príslušných mestách.

Preto sme sa rozhodli požiadať o grant z Fondu Hodina deťom. Vďaka tejto podpore sme mohli zrealizovať

naš projekt pod názvom **SVOJ ŽIVOT CHCEME ŽIŤ.**

V obci Dlhá nad Váhom sme nadviazali spoluprácu s pánom starostom a prenajali si rodinný dom, v ktorom malá skupinka klientov (vždy traja) za asistencie službukonajúceho personálu (cez deň vychovávateľ, v nočnej smene zdravotná sestra) mala možnosť vyskúšať si spoločnosť života v podmienkach modelujúcich rodinu.

Klienti si sami balili veci na pobyt, cestovali autobusom, uvarili si obed, pripravovali si raňajky a večeru, rozhodovali sa o náplni dňa, navštívili bohoslužby v kostole.

Chlapci si vytvorili pri spoločnom bývaní v domčeku svoj systém, svoje pravidlá.

Každé ráno sa spoločne dohodli na tom, čo si budú v ten deň variť a podľa toho sa nakupovalo. Učili sa hospodáriť s peniazmi, upratovali si, varili, prali.

Pochopili systém samostatného bývania, že nič sa nespraví samo, že všetko si musia urobiť oni sami.

Karol:

"Ja to tu zbožňujem. Vysávam a upratujem. Varíme si, čo chceme a chodíme nakupovať. Aj v Tesco sme boli kúpiť si mäso. V Šali varia dobrú kávu a chodíme aj na prechádzky. Je tu klud a dobre sa mi tu spí."

Jozef:

"Budeme mať aj svojho psa s veľkou budú. Kúpime mu granule a aj ho okúpeme. Učím sa variť, robil som aj ryžu a bola dobrá. Dobro to tu je, chcem tu bývať."

Róbert:

"Mám tu svoje obrázky, písal som aj mame, že som tu. Teší sa a príde ma pozrieť."

Robko:

"Máme nový televízor aj pračku. Perieme si a chceme aj žehliť. Pomáham Karolkovi s vozíkom. Je to tu pekné."

Obyvatelia obce nás prijali pozitívne a postupne si zvykli na svojich nových spoluobčanov. V ústrety nám vyšli aj pri nákupoch v Jednote, je tu milý personál, zhovievavý k požiadavkám a potrebám našich chlapcov.

"Sú to milí chlapci, pekne pozdravia. Vedia sa chovať a sme radi, že sú tu. Nevedeli sme akí sú to chlapci, neboli sme v Štrkovci. Ale sú šikovní. Je to dobre, že majú možnosť žiť v domčeku a učiť sa aj variť. Boli sme ich pozrieť, ako si to tam prerobili. Je to pekné."

Susedia sú pozorní a zaujímajú sa o život v našom

domčeku. Vnímame, že naši chlapci preniesli do obce iný pohľad na život a potreby postihnutých ľudí a vidieť, že "lady" sa lámu.

Pracovníci domova:

"Práca v domčeku, ako ho my familiárne nazývame, je úplne iná. Máte možnosť pracovať s malou skupinkou klientov a nemáte pocit, že ste v práci, ale v rodine. Život tam beží rovnako, chlapci sa učia nové zručnosti a majú veľa otázok. Je to zaujímavá a pre nás nová forma práce, ktorá dáva priestor iným aktivitám a lepšie spoznáme chlapcov. Tí sa v domčeku správajú inak ako v domove."

Projektom sa snažíme znížiť predsudky sociálneho prostredia voči mentálne postihnutým ľuďom, a tým uľahčiť ich integráciu do spoločnosti. Sme radi, že náš cieľ má reálny obraz a prináša úžitok nám všetkým.

Projekt skončil 3. decembra 2004, kedy posledná skupinka klientov dokončila svoj týždňový pobyt. Ale našim zámerom bolo pokračovať v tejto forme získavania sociálnych skúseností našich klientov aj naďalej. Riaditeľka domova p. Mgr. Mária Tóthová sa snažila získať finančné prostriedky na rekonštrukciu domčka, aby mohli klienti domova využívať tieto priestory naďalej ako formu integrovaného bývania. Po všetkých snahách sa podarilo zohnať financie vďaka významnej podpore predstaviteľov Trnavského samosprávneho kraja a v domčeku sa začali rekonštrukčné práce. 14. januára 2005 pani Ing. Blažena Flamíková, vedúca odboru sociálnych vecí úradu Trnavského samosprávneho kraja, slávnostne prestrihla pásku na zrekonštruovanom domčeku, aby sa 17. januára 2005 mohli nasťahovať štyria klienti do svojho nového domova.

MGR. SLÁVKA SUČANSKÁ, vedúca výchovy

We live among you

In the article is introduced the project of the residential social services institution Šoporňa Štrkovec in Slovakia. Due to the out-of-town location of this institution and lack of possibilities for the clients to experience the real life conditions, personnel prepared a project for the clients, which offers opportunities to experience conditions similar to those in the normal families. They hired a family house, where each time other group of clients came to stay for some time under personnel supervision, and tried how is to live independent. Clients lived together, cooked together, did cleaning, learned to use money and went shopping. They had chance to choose what they want to do, they had to make own rules. According to clients feedback mentioned in this article, this way of living was really very interesting for them; they enjoy all new opportunities including new responsibilities. Satisfied were also staff and neighbours accepted clients very well.

Regarding positive outputs of this project, management of the residential social services institution in Šoporňa decided to continue in development of the clients' skills in a normal life conditions. Management found financial sources for the reconstruction of the house and on 17th of January 2005 four of the clients start to live in the house.

Pozývame Vás...

Nadácia Krajina Harmónie v spolupráci s partnermi a donormi organizuje v dňoch od 7. - 9. septembra 2005 v Žiline 16. ročník medzinárodného festivalu tvorivosti a fantázie pre mladých ľudí s postihnutím aj bez postihnutia - Jašidielňa 2005. Hlavnou témou bude "Cesta okolo sveta". Účastníci budú mať možnosť tvorivým spôsobom a s veľkou dávkou fantázie spoznať kultúru kontinentov - Afriky, Ameriky, Austrálie, Ázie, Európy.

36

Informácie

"Chystáme sa cestovať po piatich svetadieloch, poznať iné kultúry, stretnúť sa s domorodcami, ochutnať špeciality a jašiť sa spolu. Ak poznáte tajomstvá kontinentov a máte nápady, ako lepšie žiť na našej Zemi, dajte nám vedieť!"

Účastnícky poplatok 500,- Sk na osobu je potrebné uhradiť na číslo účtu 76539 432/0200 do 30. júla 2005 (v poplatku sú zahrnuté náklady na ubytovanie, stravu a program počas festivalu).

Návratky a nápady je potrebné zaslať do 15. júla 2005.

Získať viac informácií alebo prihlásiť sa môžete na adrese:

Nadácia Krajina harmónie
Predmestská 24, 010 01 Žilina
e-mail: nkh@slovanet.sk
alebo na telefónnych číslach:
041 - 5006944 (aj faxové číslo)
041 - 5006942
0905 950 270, 0905 988 513

Užitočné informácie

Rodičom detí s postihnutím by sme chceli dať do pozornosti web stránku: www.radost.sk

Na nej sa nachádza Infodom - informačný servis pre rodičov postihnutých detí, ponúkajúci informácie zo všetkých oblastí starostlivosti o postihnuté dieťa ako sú oblasť zdravotná, sociálno-právna, oblasť vzdelávania, a podobne.

Na web stránke nájdete:

- databázu špeciálnych vzdelávacích a výchovných zariadeniach;

Informácie pre rodičov postihnutých detí

www.radost.sk

... webstránka, na ktorej nájdete odpovede na otázky:

ČO máme robiť, keď máme postihnuté dieťa?

KDE nám pomôžu?

AKO si môžeme pomôcť mi sami?

- ✿ Informácie o terapiách pre vaše dieťa.
- ✿ Spôsoby starostlivosti pri rôznych postihnutiach.
- ✿ Kontakty na špeciálne školy, odborné poradne, opatrovateľské služby, kúpele a neziskové organizácie na Slovensku.
- ✿ Tipy na potrebné publikácie, články a webstránky.
- ✿ Sociálne zákony, alebo na čo má nárok vaše dieťa.
- ✿ Rodičia radia rodičom v bohatom diskusnom fóre.
- ✿ S **www.radost.sk** máte väčšiu šancu nájsť sponzorov pre svoje dieťa! Viac informácií nájdete na stránke v časti **Naše deti**.

info@radost.sk
0910 991 336, 0905 337 977
INFODOM, o.z.
Pavčina Lehota 144
03101 Liptovský Mikuláš

- informácie o sociálnych výhodách a iných kompenzáciách;
- informácie o kompenzačných pomôckach a hračkách;
- databázu služieb;
- databázu literatúry, ktorá sa zaoberá jednotlivými postihmi.

Stránka ponúka priestor pre diskusné fórum rodičov a pedagógov.

Web stránka www.radost.sk je dizertačná práca jednej mamičky (Zuzana Mališová) a je spojená so stránkami občianskeho združenia INFODOM, čo je združenie rodičov, ktoré sa v súčasnosti sústreďuje najmä na vytváranie stránok detí a vytváranie podpory pre rodičov, ktorí si hľadajú sponzorov (súbor na uchovávanie informácií o sponzoroch, celoslovenská videokonferencia "Ako si hľadať sponzorov pre postihnuté deti"). Pripravuje sa MANUÁL FUNDRAISINGU pre rodičov, ktorí si chcú alebo hľadajú sponzorov.

Informácia o novom projekte Rady v oblasti transformácie sociálnych služieb

V marci 2005 nám bol schválený projekt EQUAL v rámci Európskeho sociálneho fondu, ktorý budeme realizovať v spolupráci s Banskobystrickým samosprávnym krajom a zahraničnými partnermi z Čiech, Rakúska, Talianska a Nemecka. Projekt je zameraný na transformáciu sociálnych služieb v banskobystrickom kraji a prípravu zamestnancov a klientov na štrukturálne zmeny. Dĺžka trvania projektu je 30 mesiacov a v ďalších číslach Integrácie Vás budeme priebežne informovať o jeho priebehu.

Vzdelávacie ponuky

1. VZDELÁVACIE PONUKY RADY PRE PORADENSTVO V SOCIÁLNEJ PRÁCI.

RPSP Vám v roku 2005, ponúka tieto akreditované vzdelávania

1-1999 - Systematické vzdelávanie pre neštátne subjekty poskytujúce sociálne služby so zameraním na ich kvalitu. (150 hodín)

Program je určený pre:

- pracovníkov mimovládnych organizácií;
- pracovníkov štátnej správy a samosprávy;
- manažment, sociálnych pracovníkov, vychovávateľov atď.

Cieľ: Poskytnúť základný prehľad o reforme a transformácii v sociálnych službách.

Termín vzdelávania: jún, september, november 2005

Cena: 10 000,- Sk

1-2004 - Základy kvality sociálnych služieb a ich implementácia v praxi. (150 hodín)

Program je určený pre:

- Sociálnych pracovníkov, verejných, samosprávnych a súkromných služieb, ktoré vedú a prevádzkujú sociálne služby pre občanov v nepriaznivých sociálnych situáciách.

Cieľ: Pripraviť absolventov kurzu na hodnotenie a realizáciu zmeny úrovne kvality v súvislosti s pripravovanou zmenou legislatívy.

Termín vzdelávania: jún, september, november 2005

Cena: 10 000,-Sk

2-2004 - Individuálne programy rozvoja osobnosti (50 hodín)

Program je určený pre:

- sociálnych pracovníkov, výchovných pracovníkov, osobných asistentov, rodičov.

Cieľ: Poskytnutie vzdelania pre ľudí, ktorí pracujú v priamom kontakte s klientom so zameraním na individuálnu prácu, spoluprácu s klientom a zlepšenie kvality života klientov.

Termín vzdelávania: máj 2005

Cena: 5 000.-Sk

3-2004 - Vzdelávanie a výcvik pre pracovníkov v priamom kontakte s klientom v predchádzaní a zvládání agresívneho správania (30hodín).

Program je určený pre:

- pracovníkov DSS, domovy dôchodcov, penzióny, vychovávateľov, zdravotnícky personál v psychiatrických liečebniach.

Cieľ: pomôcť pracovníkom pochopiť, predchádzať a zvládať násilie a agresívne správanie, jeho príčiny a dôsledky, zmeniť postoje pracovníkov ku klientom smerom k akceptovaniu, prijatiu, tolerancii, rovnocennos-

ti, poskytnúť pracovníkom teoretický základ postavený na humanistickom princípe podľa eklektického modelu, naučiť pracovníkov praktické zručnosti, techniky zvládania agresívneho správania.

Termín vzdelávania: máj 2005

Cena: 3 000.-Sk

4-2004 - Základy opatrovateľskej starostlivosti pre pracovníkov pracujúcich v opatrovateľských službách. (150 hodín)

Program je určený pre:

- Pracovníkov v sociálnych službách - opatrovateľky

Cieľ: Získanie základných opatrovateľských zručností pre komplexnú starostlivosť o človeka z pohľadu jeho bio-psycho-sociálnych a duchovných potrieb.

Termín vzdelávania: júl, august, október 2005

Cena: 10 000.-Sk

Zmeny termínov vzdelávania sa môžu zmeniť.

Podmienka organizovania vzdelávania: Minimálne 15 účastníkov

Podrobné informácie o vzdelávacích programoch môžete získať na adrese:

Rada pre poradenstvo v sociálnej práci,

Františkánska 2,

811 01 Bratislava

Tel. č. 02/ 544 18 243,

e-mail: radaba@rpsp.sk

Kontaktná osoba: Bc. Miroslav Cangár

2. VZDELÁVACIE PONUKY PARTNERS FOR DEMOCRATIC CHANGE SLOVAKIA (PDCS)

PDCS, o. z. je nezávislá, mimovládna nezisková organizácia, ktorá poskytuje profesionálne vzdelávacie a konzultačno-poradenské služby a vydáva publikácie. PDCS je súčasťou Partners for Democratic Change International - siete podobných inštitúcií v 13 krajinách sveta.

PDCS ponúka kurzy pripravené podľa špecifických potrieb klienta (tematické okruhy sa vyberajú podľa záujmov klienta, prispôsobuje sa metodika, ako aj rozsah kurzu a termín jeho realizácie). Kurzy sú spravidla **uza-vreté**, uskutočňujú sa na základe objednávky konkrétnej organizácie. V prípade záujmu PDCS ponúka aj získanie certifikátu s akreditáciou Ministerstva školstva SR v kurzoch, ktoré sú opísané ďalej. Pre získanie certifikátu je potrebné prispôbiť obsah a rozsah kurzu nielen potrebám klienta, ale aj štandardom vyžadovaným MŠ SR a schváleným v rámci akreditácie. Kurzy sú detailnejšie popísané na webovej stránke PDCS:

www.pdcs.sk

Optimálny počet účastníkov v jednej skupine je 15 (PDCS vie zorganizovať kurzy pre väčšie aj menšie skupiny). Pri tomto počte účastníkov je cena za jeden 3-dňový tréning (3x 8 hodín) v rámci akreditovaného kurzu približne 5 900 slovenských korún na jedného účastníka. Pre získanie certifikátu je potrebné absolvovať akreditované kurzy v plnom rozsahu.

Témy akreditovaných kurzov:

1. Príprava trénerov pre tradičné tréningy a facilitatívne učenie vo vzdelávaní dospelých (72 hodín)

Program je určený pre: odborníkov, ktorí plánujú trénovať a facilitovať skupiny v rámci vzdelávania dospelých.

Cieľ: pripraviť absolventov na prácu trénera a facilitátora. Sprostredkovať náležité teoretické vedomosti a najmä vytvoriť priestor pre získanie zručností nevyhnutných pri práci trénera a facilitátora (práca so skupinovú dynamikou, zvládanie náročných situácií v skupine, komunikačné zručnosti, príprava tréningového programu a ďalšie).

2. Konzultovanie v oblasti organizačného a komunitného rozvoja (136 hodín)

Program je určený pre: konzultantov a záujemcov o konzultovanie procesov v oblasti organizačného a komunitného rozvoja.

Cieľ: Pripraviť konzultantov pre organizácie neziskového a verejného sektora, ktorí sú schopní poskytovať rôzne typy konzultačných služieb vyžadovaných v týchto sektoroch. Kurz pripravuje konzultantov v prvom rade po stránke procesovej (zručnosti pri dizajnovaní a vedení konzultačného procesu, komunikačné zručnosti, zvládanie neštandardných situácií, riešenie konfliktov, špecifiká rozličných typov konzultačných služieb: evaluácie, facilitácie a pod.). Po obsahovej stránke ponúka hlbšie vedomosti v niekoľkých základných témach konzultácií (organizačný rozvoj, komunitný rozvoj a občianska participácia, finančný manažment, fundraising, marketing a pod.).

3. Občianska participácia a komunitný rozvoj (96 hodín)

Program je určený pre: facilitátorov a záujemcov o projekty občianskej participácie.

Cieľ: Pripraviť absolventov na prácu v komunitnom rozvoji a pri zapájaní občanov do verejného rozhodovania. Sprostredkovať absolventom teoretický základ participatívnych prístupov k plánovaniu a verejnému rozhodovaniu a najmä vytvoriť priestor pre získanie zručností nevyhnutných pri práci s občanmi, neziskovými organizáciami, samosprávou i verejnými inštitúciami.

4. Prevencia, riešenie a transformácia konfliktov (72 hodín)

Program je určený pre: záujemcov o problematiku prevencie, riešenia a transformácie v rôznych konfliktoch.

Cieľ: rozšíriť prístupy nenásilného konštruktívneho riešenia konfliktov v širokom spektre cieľových skupín.

Naučiť účastníkov analyzovať konflikt a rozhodovať sa pre vhodné nenásilné a konštruktívne stratégie riešenia konfliktov v ich vlastnom prostredí a podmienkach. V špecializáciách Mediácia a Zmierovacie rady naučiť účastníkov intervenovať v konfliktach ako tzv. tretia nezávislá strana.

5. Terénna sociálna práca (72 hodín)

Program je určený pre: ľudí, ktorí realizujú terénnu sociálnu prácu, alebo plánujú v tejto oblasti pracovať.

Cieľ: pripraviť absolventov na efektívnu prácu s marginalizovanými skupinami obyvateľstva v sociálne vylúčených lokalitách.

6. Práca s menšinami (72 hodín)

Program je určený pre: záujemcov, ktorí pracujú s menšinami, alebo plánujú v tejto oblasti pracovať.

Cieľ: pripraviť absolventov na prácu s programami orientovanými na vzťahy majority a minority.

Podrobné informácie o vzdelávacích programoch môžete získať na adrese:

PDCS, o. z.,
Partners for Democratic Change Slovakia,
Štúrova 13, 811 02 Bratislava
tel: 02-5292-5016,
e-mail: pdcs@pdcs.sk, www.pdcs.sk
Kontaktná osoba: Mgr. Monika Straková

3. VZDELÁVACIE PONUKY ASOCIÁCIE PORADCOV A SUPERVÍZOROV (ASSP)

ASSP o.z. je nezávislá, mimovládna nezisková organizácia. Združuje ľudí, ktorí pôsobia ako supervízori a sociálni poradcovia v sociálnej sfére a majú záujem v tejto sfére pracovať v oblasti vzdelávania sociálnych pracovníkov a ich profesionálneho rozvoja tak, aby sa v konečnom dôsledku zvýšila kvalita života sociálneho klienta. Organizácia prispieva k rozširovaniu odborných vedomostí a praktických zručností v sociálnej práci prostredníctvom vzdelávania, výcvikov, štáží, metodík, úpravou všeobecných pravidiel fungovania sociálneho poradenstva, organizovaním pomoci pre sociálnu oblasť a ďalších aktivít vykonávaných na sociálnom poli všetkých troch sektorov. Cieľom je skvalitnenie poradenskej činnosti pre občanov v sociálnej a hmotnej núdzi.

ASSP ponúka kurzy akreditované MŠ SR, pričom termíny ich realizácie sú stanovené podľa záujmu klientov. Prihlášky na kurz sú prijímané priebežne. Ak sa nazbiera 15 záujemcov, je možné kurz otvoriť. Pri dosiahnutí potrebného počtu záujemcov, sú im zaslané podrobnejšie informácie o mieste a termíne otvorenia kurzu.

Súčasťou ukončenia vzdelávacej aktivity je absolvovanie záverečnej skúšky. Účastníci, ktorí absolvujú vzdelávanie v plnom rozsahu, dostanú certifikát MŠ SR o ab-

solvovaní vzdelávacej aktivity. Kurzy aj s cenovou kaukúciou sú detailnejšie popísané na webovej stránke: www.assp.sk.

Témy akreditovaných vzdelávacích kurzov:

1. Základy sociálnej práce (160 hodín)

Program je určený pre: sociálnych pracovníkov, ktorí majú ukončené úplne stredoškolské vzdelanie s maturitou, prípadne vysokoškolské vzdelanie nehumanitného smeru

Cieľ: ponúknuť záujemcom rozšírenie ich teoretických a praktických skúseností v oblasti sociálnej práce ako aj sprostredkovať základné poznatky s ostatných spoločenských disciplín (psychológia, sociológia). V rámci tohto certifikovaného rekvalifikačného kurzu absolventom tiež budú sprostredkované teoretické poznatky a praktické cvičenia v oblastiach: základy práce s človekom, komunikácia a poradenský proces.

2. Príprava sociálnych poradcov (160 hodín)

Program je určený pre: sociálnych pracovníkov s minimálne 3-ročnou praxou, absolventov kurzu Základy sociálnej práce s ukončeným stredoškolským vzdelaním alebo účastníkov s vysokoškolským vzdelaním humanitného zamerania

Cieľ: Absolvent kurzu získa odborné vedomosti z oblasti sociálnej práce, psychológie a sociológie, optimálnej komunikácie s klientom, komunikačné zručnosti pri práci s rôznymi typmi klientov, zručnosti v zvládaní konfliktov a záťažových situácií, schopnosť viesť rozhovory zamerané na mobilizáciu klienta, schopnosť primerane zvládnuť poradenský proces. Kurz je ukončený záverečnou skúškou, odovzdaním certifikátov MŠ SR.

3. Supervízia (240 hodín)

Program je určený pre: pracovníkov s ukončeným vysokoškolským vzdelaním humanitného zamerania, ktorí pracujú s klientmi, chovancami, pacientmi, sú vedúcimi pracovníkmi a sú motivovaní pre prácu supervízora (podmienkou je minimálne 3 ročná prax so sociálnym klientom).

Cieľ: cieľom vzdelávania je odborne pripraviť ľudí pre pomáhajúce profesie a komerčnú oblasť, ktorí sa uplatnia v praxi a pomôžu skvalitňovať prácu s ľuďmi a minimalizovať ich poškodzovanie.

Absolvent kurzu získa odborné vedomosti v oblasti supervízie, zručností vo vedení individuálne aj skupinovej supervízie, znalosti o skupinových procesoch a didaktike. Kurz sa končí záverečnou skúškou a odovzdaním certifikátu MŠ SR.

4. Manažment dobrovoľníkov (265 hodín)

Program je určený pre: Manažérov sociálnych organizácií rezidenčného, ambulantného a terénneho

charakteru verejného aj neverejného sektoru s požadovaným úplným stredným odborným alebo úplným stredným všeobecným vzdelaním plus min. 3 roky dobrovoľníckej praxe. Koordinátorov dobrovoľníckych programov humanitných, charitatívnych a svojpomocných organizácií, pracujúcich so špecifickými skupinami obyvateľstva (opustené deti, dysfunkčné rodiny, týrané a zneužívané deti, deti s poruchami správania, zdravotne postihnutí, nezamestnaní, týrané ženy, bezdomovci, prostitútky, recidivisti a navrátilci z väzenia, starí, chorí, opustení, umierajúci, atď. ...) s požadovaným úplným stredným odborným alebo úplným stredným všeobecným vzdelaním plus min. 3 roky manažérskej praxe

Cieľ: naučiť sociálne organizácie efektívne využívať dobrovoľnícky potenciál k zvýšeniu kvality života sociálnych klientov a komunity vôbec. Absolvent kurzu získa teoretické vedomosti z oblasti riadenia skupiny ľudí a praktické zručnosti v efektívnom využití ich osobnostného potenciálu v prospech iných. Absolvent kurzu bude poznať základné funkcie riadiaceho procesu a dokáže ich aplikovať pri riadení dobrovoľníckych aktivít sociálnej organizácie.

Vo väčších organizáciách bude pôsobiť v pracovnom zaradení "koordinátor dobrovoľníkov", v menších sú to obyčajne ich manažéri, ktorí sú môžu zdokonaľiť práve riadiace schopnosti. Absolvent kurzu má získať vzdelanie na to, aby efektívne viedol a organizoval prácu dobrovoľníkov, pomáhajúcich pri dennom kolobehu pri práci so špecifickými sociálnymi skupinami obyvateľstva. Má získať potrebné zručnosti pre získavanie, motiváciu a ďalší osobnostný i profesionálny rast dobrovoľníkov. Tento kurz je akreditovaný aj formou dištančného vzdelávania.

5. Terénna práca s dysfunkčnou rodinou (280 hodín)

Program je určený pre: sociálnych pracovníkov, ktorí pracujú vo verejnom aj neverejnom sektore, ktorí poskytujú sociálnu pomoc svojim klientom.

Absolvent kurzu získa teoretické vedomosti z oblasti sociálnej pomoci rodine v sociálnej kríze (rodina ako sociologický problém, psychologické aspekty rodiny, základy rodinného práva, formy a metódy sociálnej práce, základné poradenské prístupy v riešení rodinnej problematiky, komunikácia, vytváranie siete odborníkov, supervízia a psychohygiena sociálneho pracovníka) a praktické zručnosti v efektívnej práci v prirodzenom prostredí sociálneho klienta, špecificky so zameraním na rodinnú problematiku.

Cieľ: naučiť sociálnych pracovníkov pracovať s dysfunkčnou rodinou v ich prirodzenom prostredí tak, aby rodina bola schopná svoju dysfunkciu eliminovať na minimálnu mieru. Absolvent kurzu získa teoretické vedomosti z oblasti sociálnej pomoci rodine v sociálnej kríze (rodina ako sociologický problém, psychologické aspekty rodiny, základy rodinného práva, formy a metódy sociálnej práce, základné poradenské prístupy v riešení rodinnej problematiky, komunikácia, vytváranie siete odborníkov, supervízia a psychohygiena sociálneho pracovníka) a praktické zručnosti v efektívnej práci v prirodzenom prostredí sociálneho klienta, špecificky so zameraním na rodinnú problematiku

Podrobné informácie o vzdelávacích programoch môžete získať na adrese:

Asociácia supervízorov a sociálnych poradcov,
Grösslingova 67, 811 09 Bratislava,
e- mail: assp@assp.sk, batova@assp.sk,
prípadne tel. / faxom: 02 / 5273 3797, 0905 330 010,
kontaktná osoba: Mgr.Kristína Baťová
a Mgr. Jana Mózešová

3. VZDELÁVACIE PONUKY ASOCIÁCIE PORADCOV A SUPERVÍZOROV (ASSP)

40

ASSP o. z. je nezávislá, mimovládna nezisková organizácia. Združuje ľudí, ktorí pôsobia ako supervízori a sociálni poradcovia v sociálnej sfére a majú záujem v tejto sfére pracovať v oblasti výchovy, vzdelávania a osobného rozvoja. Organizácia prispieva k rozširovaniu odborných vedomostí a praktických zručností v sociálnej práci prostredníctvom vzdelávania, výcvikov, stáží, organizovaním pomoci pre sociálnu oblasť a ďalších aktivít vykonávaných na sociálnom poli všetkých troch sektorov. Cieľom je skvalitnenie poradenskej činnosti pre občanov v sociálnej a hmotnej núdzi.

ASSP ponúka kurzy akreditované MŠ SR, pričom termíny ich realizácie sú stanovené podľa záujmu klientov. Prihlášky na kurz sú prijímané priebežne. Ak sa nazbiera 15 záujemcov, je možné kurz otvoriť. Pri dosiahnutí potrebného počtu záujemcov, sú im zaslané podrobnejšie informácie o mieste a termíne otvorenia kurzu.

Súčasťou ukončenia vzdelávacej aktivity je absolvovanie záverečnej skúšky. Účastníci, ktorí absolvujú vzdelávanie v určenom rozsahu, dostanú certifikát MŠ SR. Kurzy aj s cenovou kalkuláciou sú detailnejšie popísané na webovej stránke: www.assp.sk.

1. Základy sociálnej práce (160 hodín)

Program je určený pre: sociálnych pracovníkov, ktorí majú ukončené úplné stredoškolské vzdelanie s maturitou, prípadne vysokoškolské vzdelanie nehumanitného smeru.

Cieľ: ponúknuť záujemcom rozšírenie ich teoretických a praktických skúseností z oblasti sociálnej práce ako aj sprostredkovať základné poznatky z ostatných spoločenských disciplín (psychológia, sociológia). V rámci tohto certifikovaného rekvalifikačného kurzu účastníkom tiež budú sprostredkované teoretické poznatky a praktické cvičenia v oblastiach: základy práce s človekom, komunikácia a poradenský proces.

Poplatok za 160-hodinový akreditovaný kurz je 7 000 až 8 000,- Sk pre každého účastníka, v závislosti od ceny prenájmu priestorov, v ktorých sa kurz realizuje.

2. Príprava sociálnych poradcov (160 hodín)

Program je určený pre: sociálnych pracovníkov s minimálne

3-ročnou praxou, absolventov kurzu Základy sociálnej práce s ukončeným stredoškolským vzdelaním, alebo účastníkov s vysokoškolským vzdelaním humanitného zamerania.

Cieľ: Absolvent kurzu získa odborné vedomosti z oblasti sociálnej práce, psychológie a sociológie, optimálnej komunikácie s klientom, tiež získa komunikačné zručnosti pri práci s rôznymi typmi klientov, zručnosti v zvládaní konfliktov a záťažových situácií, schopnosť viesť rozhovory zamerané na mobilizáciu klienta, schopnosť primerane zvládnuť poradenský proces. Kurz je ukončený záverečnou skúškou, odovzdaním certifikátov MŠ SR.

Poplatok za 160-hodinový akreditovaný kurz je cca. 8 000,- Sk pre každého účastníka, v závislosti od ceny prenájmu priestorov, v ktorých sa kurz realizuje.

3. Supervízia (240 hodín)

Program je určený pre: pracovníkov s ukončeným vysokoškolským vzdelaním humanitného zamerania, ktorí pracujú s klientmi, chovancami, pacientmi, sú vedúcimi pracovníkmi a sú motivovaní pre prácu supervízora (podmienkou je minimálne 3- ročná prax so sociálnym klientom).

Cieľ: cieľom vzdelávania je odborne pripraviť ľudí pre pomáhajúce profesie a komerčnú oblasť, ktorí sa uplatnia v praxi a pomôžu skvalitňovať prácu s ľuďmi a minimalizovať ich poškodzovanie.

Absolvent kurzu získa odborné vedomosti z oblasti supervízie, zručnosti vo vedení individuálnej aj skupinovej supervízie, znalosti o skupinových procesoch a didaktike. Kurz sa končí záverečnou skúškou a odovzdaním certifikátu MŠ SR.

Poplatok za 240-hodinový akreditovaný kurz je cca. 11 000,- Sk pre každého účastníka, v závislosti od ceny prenájmu priestorov, v ktorých sa kurz realizuje.

4. Manažment dobrovoľníkov (265 hodín)

Program je určený pre: manažerov sociálnych organizácií rezidenčného, ambulantného a terénneho charakteru verejného aj neverejného sektoru s úplným stredným odborným alebo úplným stredným všeobecným vzdelaním s minimálne tromi rokmi dobrovoľníckej praxe; koordinátorov dobrovoľníckych programov humanitných, charitatívnych a svojpomocných organizácií, pracujúcich so špecifickými skupinami obyvateľstva (opustené deti, dysfunkčné rodiny, týrané a zneužívané deti, deti s poruchami správania, zdravotne postihnutí, nezamestnaní, týrané ženy, bezdomovci, prostitútky, recidivisti a navrátilci z väzenia, starí, chorí, opustení, umierajúci, atď. ...) s úplným stredným odborným alebo úplným stredným všeobecným vzdelaním s minimálne tromi rokmi manažérskej praxe.

Cieľ: naučiť sociálne organizácie efektívne využívať dobrovoľnícky potenciál k zvýšeniu kvality života sociálnych klientov a komunity. Absolvent kurzu získa teoretické vedomosti z oblasti riadenia skupiny ľudí a praktické zručnosti v efektívnom využití ich osobnostného potenciálu v prospech iných. Absolvent kurzu bude poznať základné funkcie riadiaceho procesu a dokáže ich aplikovať pri riadení dobrovoľníckych aktivít sociálnej organizácie.

Vo väčších organizáciách bude pôsobiť v pracovnom zaradení "koordinátor dobrovoľníkov", v menších organizáciách sú to obvyčajne ich manažéri, ktorí si môžu zdokonaľiť práve riadiace schopnosti. Účastník kurzu má získať vzdelanie na to, aby efektívne viedol a organizoval prácu dobrovoľníkov, pomáhajúcich pri dennom kolobehu pri práci so špecifickými sociálnymi skupinami obyvateľstva. Má získať potrebné zručnosti pre získavanie, motiváciu a ďalší osobnostný i profesionálny rast dobrovoľníkov.

Poplatok za 265-hodinový akreditovaný kurz je 11 000,- Sk pre každého účastníka, v závislosti od ceny prenájmu priestorov, v ktorých sa kurz realizuje.

Tento kurz máme akreditovaný aj formou dištančného vzdelávania.

Dištančný kurz Manažment dobrovoľníkov je 265 hodinový akreditovaný kurz, ktorý pozostáva zo 6 modulov. Prebieha kombinovanou formou dištančného vzdelávania - 5 modulov je realizovaných prostredníctvom internetu a zahŕňa domáce štúdium literatúry, praktické interaktívne cvičenia a parciálne skúšky po každom absolvovaní každého modulu. Posledný modul predstavuje týždňový sociálno-psychologický výcvik (55 hodín), vo verbálnej komunikácii, riešení konfliktov, asertivite, ďalej napríklad spoločenský protokol, organizácia klubových aktivít a svojpomoci ako takej. Sociálno-psychologický výcvik je jedným osobným stretnutím účastníkov kurzu. Teoretická časť je zameraná na získanie zručností v procesoch rozhodovania, plánovania, organizovania, vedenia ľudí a personálneho manažmentu. Okrem týchto základných manažérskych zručností aj špecifiká dobrovoľníctva ako sú emotivita, motivácia a dlhodobá udržateľnosť. Kurz je určený predovšetkým pre manažerov sociálnych organizácií a koordinátorov dobrovoľníckych programov.

Cena kurzu je 4 000,-Sk.

5. Terénna sociálna práca s dysfunkčnou rodinou (280 hodín)

Program je určený pre: sociálnych pracovníkov, ktorí pracujú vo verejnom aj neverejnom sektore, a ktorí poskytujú sociálnu pomoc svojim klientom.

Cieľ: naučiť sociálnych pracovníkov pracovať s dysfunkčnou rodinou v ich prirodzenom prostredí tak, aby rodina bola schopná svoju dysfunkciu eliminovať na minimálnu mieru. Účastník kurzu získa teoretické vedomosti z oblasti sociálnej pomoci rodine v sociálnej kríze (rodi-

na ako sociologický problém, psychologické aspekty rodiny, základy rodinného práva, formy a metódy sociálnej práce, základné poradenské prístupy v riešení rodinnej problematiky, komunikácia, vytváranie siete odborníkov, supervízia a psychohygiena sociálneho pracovníka) a praktické zručnosti v efektívnej práci v prirodzenom prostredí sociálneho klienta, špecificky so zameraním na rodinnú problematiku.

Vzhľadom k tomu, že ASSP sa podarilo získať grant z MPSVR SR je možné pokryť z neho časť nákladov na kurz, školné náklady za 280-hodinový akreditovaný kurz pre jedného účastníka je 8 350,- Sk. V prípade, že by sa našli priestory, v ktorých by sa kurz realizoval jeho cena by bola 4 600,- Sk.

Podrobné informácie o vzdelávacích programoch môžete získať na adrese:

Asociácia supervízorov a sociálnych poradcov, Grösslingova 67, 811 09 Bratislava, e-mail: assp@assp.sk, batova@assp.sk, prípadne tel. / faxom: 02 / 5273 3797, 0905 330 010, kontaktná osoba: Kristína Baťová

4. VZDELÁVACIE PONUKY PRE SAMOSPRÁVY

Vzdelávacie ponuky pre samosprávy a asociácie môžete nájsť v komplexnej podobe na web stránke Asociácie vzdelávania samospráv:

<http://www.avs-rvc.sk>
a na web stránke Centra rozvoja samospráv
<http://www.crs.sk/>

Asociácia vzdelávania samospráv (AVS) je združenie fyzických a právnických osôb, ktorého cieľom je zlepšovať a rozvíjať kvalitu vzdelávania zástupcov samospráv i v spolupráci s ďalšími partnermi. Členmi AVS je i 10 regionálnych vzdelávacích centier, ktoré zabezpečujú vzdelávania samospráv na území celého Slovenska (volených predstaviteľov i zamestnancov MsÚ/OcÚ).

Centrum rozvoja samospráv je neziskové a nepolitické občianske združenie založené s cieľom podporovať rozvoj samospráv a profesijných asociácií samospráv prostredníctvom projektov zameraných na:

- vzdelávanie predstaviteľov samospráv a asociácií;
- podporu fungovania profesijných asociácií samospráv;
- profesionálny rozvoj pracovníkov samospráv a asociácií;
- prípravu tréningových kapacít pre samosprávy a profesijné asociácie;
- podporu reformy verejnej správy z pohľadu samospráv.

5. oborová konferencia poskytovateľů sociálných a zdravotně sociálných služeb s mezinárodní účastí pod záštitou senátora doc. MUDr. Karla Bartáka 10. - 11. února 2005 v Novém Adalbertinu v Hradci Králové - Sociální služby jako nástroj sociálního začleňování

42

Mal som česť byť účastníkom konferencie "Sociální služby jako nástroj sociálního začleňování" v Hradci Králové. Reprezentativní mezinárodní konference, které organizátorem bol Spolek oborové konference nestátních neziskových organizací působících v zdravotně, sociálně oblasti (SKOK), mi poskytla příležitost porovnat hodnocení procesu poskytování sociálních služeb v Čechách a na Slovensku, ako tiež trendy presadzované EÚ a jej tradičními zástupcami (Anita Morhard, European Anti Poverty Network - AEPN, Chris Lange, Alice-Salomon, Fachhochschule für Sozialarbeit/-pädagogik, Berlin, Peter Hermann, European Social Action Network). Na konferenci prezentovali základné koncepcie: Eva Pogodová (Ministerstvo práce a sociálních věcí), Milena Johnová (Česká únie pro podporované zaměstnávání), ale tiež neziskové a charitatívne organizácie k téme sociálnej práce s dlhodobou nezamestnanými (Kofoedova škola), Česlav Santarius, k téme azylových domov ako cesty k sociálnemu začleňovanou, Anna Maclová (Oblasťná charita Hradec Králové), k téme integrácie osamelých seniorov, Zdeněk Hojný (Diakonie ČCE, Dvůr Králové nad Labem), k téme terénnej práce v rómskej komunite Katarína Klamková, (IQ Roma Servis Brno).

Po pätnástich rokoch od rozdelenia Československa nesledujeme len rozdiely medzi českou a slovenskou korunou, ale tiež pozitívne alebo negatívne zmeny, ktoré nastali v odboroch. Nemal som možnosť v poslednej dobe navštíviť bývalé zariadenia štátnej správy dnes zariadenia pod verejnou správou v Českej republike. Mohol som len porovnávať vývoj sociálnych služieb medzi našimi dvomi krajinami na základe celkovej koncepcie rozvoja sociálnych služieb reprezentovaných českým ministerstvom a príspevkami prevádzkovateľov či zriaďovateľov sociálnych služieb. Minimálne v tejto sfére som s radosťou pozoroval rozdiel v tom, že štandardy kvality a transformácia sociálnych služieb majú stabilné miesto v celonárodných a regionálnych programoch i koncepciách. Ak by som mohol bližšie špecifikovať rozdiel, potom bol v tom, že české ministerstvo bez akýchkoľvek polemík a spochybňovania prezentovalo svoj zámer skvalitňovať sociálne služby. Tam za nástroj na skvalitňovanie

považujú štandardy kvality sociálnych služieb, čo bolo rovnako reflektované zo strany regiónov ako jediné možné riešenie. Královohradecký kraj je podľa vyjadrení zástupcov štátnej správy jedným z výrazných lídrov v tomto smere. Akosi prirodzene a bez servility tieto národné dôrazy (na kvalitu a transformáciu sociálnych služieb) korešpondovali s pohľadmi zástupcov, vyslancov medzinárodných organizácií. Na organizovaní celej konferencie sa zúčastnila nezisková organizácia, kde zástup-

covia vlády (Rady vlády pre NNO), zástupcovia senátu (podpredseda Výboru pro zdravotnictví a sociální politiku Senátu PČR) nepovažovali za stratu času prezentovať svoje názory.

MPSV ČR prezentovalo na konferencii Národní akční plán sociálního začleňování na roky 2004 - 2006. Dokument v úvodných častiach hodnotí situáciu a trendy vývoja v oblasti ekoomiky, demografie, zamestnanosti, miery chudoby, sociálnej ochrany, vzdelávania, dostupnosti služieb a bývania, negatívnych sociálnych javov a najviac zraniteľných skupín obyvateľov. Druhá časť plánu je nasmerovaná na stratégiu a prístupy riešení. U zdravotne postihnutých občanov považuje MPSV ČR okrem iného za dôležité zriadenie sústavy zvláštnych rehabilitačných orgánov, ktorých cieľom je plniť špecifické úlohy na úseku rehabilitácie osôb so zdravotným postihnutím. U seniorov bol v minulom roku vyhlásený pilotný inovatívny program na podporu procesu zavádzania a rozvoja nových foriem sociálnych služieb, ktoré umožňujú život v prirodzenom prostredí. Plán obsahuje

príklady "dobrej praxe" rozvoja sociálnych služieb prostredníctvom komunitného plánovania.

Štandardy kvality sociálnych služieb zapadajú do európskeho sociálneho modelu, ktorý je založený na princípe sociálneho začleňovania ľudí do spoločnosti na základe 10 princípov: subsidiarita, holistický prístup, transparentnosť a zodpovednosť, priateľské služby k užívateľom, efektívnosť, solidarita a partnerstvo, dôstojnosť a ľudské práva, povzbudzovanie a osobnostný rozvoj, trvalé zlepšovanie a udržateľnosť, účasť užívateľov. Jedna časť plánu je venovaná podporovanému zamestnávaniu, kde má svoje miesto Tranzitný program a program pre Podporované vzdelávanie.

V priebehu konferencie som získal obraz o situácii a trendoch rozvoja sociálnych služieb v Českej republike. Mal som subjektívny pocit, že sme mierne pozadu čiastočne v koncepčných dokumentoch, ale zreteľne v miere stotožnenia sa s reformami a kontexte našich postupov s cieľmi Európskej únie. (Podobne ako s tou menou).

SLAVOMÍR KRUPA

"Social services as the tool of social inclusion" - The 5th Conference of providers of the social and health services with the international participation under patronage of doc. MUDr. Karol Barták

According to author, this conference held on 10 - 11th February 2005 in Hradec Králové (Czech Republic) offered opportunity to compare process of providing of the social services in the Slovak Republic, Czech republic and trends implemented in the EU countries. After 15 years of separation between SR a ČR it has come obvious that Czech Republic is more progressive in area of providing of the social services, as for instance the standards of quality of provided services and their transformation are strongly implemented in the national and regional programs. The standards of quality fit in the European social model and are based on the 10 principles: as subsidiary, the holistic approach, transparency and responsibility, consumer's friendly services, efficiency, solidarity and partnership, human dignity and human rights, enforcement and personal development, lasting improvement and sustainability, consumer's participation.

The Ministry of Labour and Social Affairs of the Czech Republic also presented the National plan of the social inclusion. This plan brought and evaluated information from the following areas: economy, demography, employment, social protection, education, access to the services and living, negative social phenomena.... Besides this the strategy and new approaches in solving unfavorable social situations of the citizens were also included.

Milí čitatelia

V našom časopise Integrácia chceme dať priestor aj Vám, ľuďom so špeciálnymi potrebami a Vaším príbuzným, prevádzkovateľom a zriaďovateľom sociálnych služieb, odborníkom a prispievateľom. Uvítali by sme Vaše názory, pripomienky, otázky ku kľúčovým témam nášho časopisu, ktorými sú:

- interakcia klientov, príbuzných s odborníkmi a opačne,
- kvalita poskytovaných služieb,
- transformácia a reformy v sociálnych službách,
- zmeny a ako ich uskutočňovať,
- individuálny prístup ku klientom,
- nové formy poskytovania sociálnych služieb,
- poradenstvo, supervízia,
- organizácia a riadenie sociálnych služieb,
- komunitná sociálna práca,
- školy druhej šance,
- starší ľudia a sociálna práca a iné témy, ktoré sa budú týkať znevýhodnených skupín ľudí v nepriaznivých sociálnych situáciách.

Budeme tiež veľmi radi, keď nám napíšete Vaše skúsenosti s praktickou realizáciou tém, o ktorých píš-

šeme, ako aj námety na témy, o ktorých by ste sa radi dozvedeli viac.

Ako ste si určite všimli zaviedli sme v našom časopise novú rubriku "Profil organizácie". Chceme Vám v nej priblížiť organizácie, ktoré poskytujú inovatívne služby vysokej kvality vychádzajúce z potrieb a prání klientov. Ak viete o nejakej organizácii vo Vašom okolí, ktorá by vzhľadom na progresívnosť a kvalitu poskytovaných služieb mohla byť v tejto rubrike uverejnená, uvítame Vaše tipy. Radi by sme vedeli informácie nielen o kvalite poskytovaných služieb v súčasnosti, ale aj o procese, ako dosiahli zmeny, aké ťažkosti museli prekonávať a ako sa im to podarilo, kto ich v tom procese podporil a ktoré faktory nakoniec pomohli zvýšiť kvalitu poskytovaných služieb. Tiež nás zaujíma, aký to má všetko dopad na klientov, ich rodiny, okolie a podobne.

Reakciou na Vaše ohlasy by sme radi prispeli k tomu, aby sa náš časopis stal pre Vás ešte zaujímavejším a aktuálnejším.

Všetky Vaše pripomienky posielajte na adresu:

Rada pre poradenstvo v sociálnej práci

Františkánska 2

811 01 Bratislava

alebo pošlite na: radaba@rpsp.sk

Dear Readers,

We would like to give space in our magazine Integracia to you - people with special needs, your relatives, entrepreneurs and promoters of the social services, professionals and authors of articles of our magazine. We will welcome all your opinions, remarks and questions to the main topics of our magazine, which are following:

- Mutual interactions of the clients and relatives with professionals,
- Quality of the provided services,
- Transformation and reforms in the social services,
- Changes and how to implement them,
- Individual approach to the clients,
- New forms of providing services,
- Counseling, supervision,
- Organizing and management of the social services,
- Community social work,
- Informal education - school of the second chance,
- Senior citizens and social work,
- Other topics, oriented to the disadvantaged group of people in unfavorable social situations.

We would appreciate your practical experience with above listed topics as well as your tips for other topics, which are in the interest of you.

As you have noticed we have a new column in our magazine called Organisation's profile. We would like to present here the organizations providing services with the high quality standard, based on the needs and wishes of consumers. If you know some organization nearby you, which can be published here due to its progressivism and high quality standard of provided services write us. We would like to know not only about quality in providing services at the present but also about the way how they achieve this aim, what obstacles had to be overcome and how they did it, who supported organization in the process of making change and what was the factors helpful in the quality improvement. Very interesting for us is also the impact of this change on the clients, their families and neighborhood, etc.

We would like to reflect your ideas and so make our magazine for you even more interesting and actual.

Please, send all your reactions on the following address:

Rada pre poradenstvo v sociálnej práci
Františkánska 2
811 01 Bratislava
Slovakia
 or mail to: radaba@rpsp.sk

Rüdiger Lorenz:
Salutogenese. Grundwissen
für Psychologen, Mediziner,
Gesundheits- und Pflegewissenschaftler.

(Salutogenéza. Základy pre psychologov, lekárov a odborníkov v pomáhajúcich vedách.) Mníchov, Basel: Ernst Reinhardt 2004, 208 s.

Zdravie je najvyššia hodnota. Otázky, ako ho udržať, prípadne znovu obnoviť alebo ako sa naučiť žiť s ochorením a utrpením, sa dotýkajú každého človeka. Osobitný význam majú pre odborníkov v pomáhajúcich profesiách. Kniha, ktorá prišla na knižný trh z nemeckého vydavateľstva Reinhardt, ponúka nové pohľady na zdravie a otvára tým ďalšie možnosti v pomáhajúcich profesiách. Psychoterapeut a vysokoškolský pedagóg na univerzite v Hannoveri R. Lorenz, ako sám vyznáva: "s potešením" prezentuje základy salutogenetickej koncepcie zdravia podľa Antonovského a spája tieto východiská s dynamicky sa rozvíjajúcim myslením v oblasti psychológie zdravia a vývinu, psychoterapie a pomáhajúcich koncepcií v zdravotníctve, sociálnej starostlivosti i vo výchove. Nová paradigma v nazeraní na zdravie predstavuje protipól pre u nás spravidla dominujúce zameranie na patológiu a možnosti odstraňovania symptómov choroby. Zo salutogenetického hľadiska nie je zdravie chápané ako neprítomnosť choroby, alebo ako ideálny stav, akési optimum, ale ako "komplexná kvalita" života človeka, kde obe tieto stránky - zdravie i ochorenie, tvoria jednotu. Telo človeka zjednocuje somatickú, psychickú i duchovnú stránku človeka. Somatické a psy-

chické procesy pôsobia synergicky, pričom zatiaľ nepoznáme uspokojujúcu odpoveď na otázky ohľadne ich vzájomného ovplyvňovania. Z hľadiska terapie sa mimoriadne významnými stávajú faktory protektívne, ochraňujúce, podporné. Do popredia sa dostáva vytváranie zdravotného povedomia a aktívneho životného štýlu smerom k udržaniu a obnoveniu zdravia. Nejde tu zďaleka len o dôraz na zdravie prospešné návyky, ale celostne o mobilizáciu síl jednotlivca (pozitívne rezervy osobnosti), ako aj o spoluvytváranie nových perspektív a kvalít.

Základné teoretické východiská predstavuje autor v prvej kapitole. Nie bez zaujímavosti sú biografické údaje zo života samotného tvorca salutogenetickej koncepcie zdravia Árona Antonovského (nar. 1923, Brooklyn, USA, † 1994 Negev). Antonovský pôvodne študoval dejiny a hospodárstvo na Univerzite Yale. Neskôr ako zamestnanc medicínskeho centra v Jeruzaleme spolu so svojou manželkou Helenou, antropologičkou a vývinovou psychogičkou, skúmal v sociálnej oblasti medicíny vzťah stresu a zdravia. Ukázalo sa, že viac ako samotný stres na ochorenie participuje individuálne spracovanie situácie. Významnú rolu tu zohrávala dispozičná citlivosť (zdroje obranyschopnosti a postoje). Pre tento vzťah navrhli pojem "vnímanie koherencie" (sense of coherence, Koherenzgefühl). Prekladá sa aj ako "zmysel pre koherenciu, prežívanie koherencie", pretože sa tu veľmi úzko spája zmyslové vnímanie s myslením a prežívaním, s celkovou životnou orientáciou. Koherencia zahŕňa dynamický pocit dôvery, ktorý sa vytvára ak:

- podnety z vonkajšieho prostredia života sú štruktúrované, predvídateľné a vysvetliteľné;

- jednotlivec má dostupné zdroje pre vyrovnávanie sa s požiadavkami prostredia;

- a zároveň ak sú tieto požiadavky výzvami, ktoré prežíva človek ako zmysluplné a hodnotné.

Základná orientácia v prežívaní jednotlivca má podľa Antonovského tri komponenty:

- zrozumiteľnosť (comprehensibility); ak sú životné problémy jasne vysvetliteľné čo do ich rozsahu, povahy;

- zvládnuteľnosť (manageability); ak má jednotlivec možnosti zvládnuť problémy vlastnou silou alebo s pomocou okolia;

- zmysluplnosť (meaningfulness); kde ide o pozitívne kognitívne a emocionálne spracovanie procesu vyrovnávania sa s problémom.

Lorenz sa ďalej zaoberal utváraním koherencie v priebehu vývinu, jej súvislosťami s emóciami, s vytváraním sebaobrazu a hodnotového systému.

Z hľadiska salutogenézy sú významné výskumy Sterna (1992) o utváraní sebaobrazu u kojenca. Približne v dvoch mesiacoch dokáže subjekt prežívať svoje psychické bytie oddelene od objektu. Tu sa začína formovať aj pocit koherencie - tým, že dieťa iniciuje dianie a spája známe konanie s jednotlivcom. Identifikuje tvár známej osoby - či už je na nej úsmev, slzy, poznáva známe miesto, situáciu. V šiestich mesiacoch veku je možné dokázať zapamätanie si vnemov pri vlastných pohyboch a zážitkoch. Kojenec je pri konaní motivovaný nielen odmenou, ale aj hľadaním súvislostí - snaží sa dať svojmu správaniu význam. Ak okolie reaguje situačne adekvátne na dieťa, dáva mu príležitosť nachádzať súvislosti a vytvárať si dôveru. Svoje zážitky môže systemizovať a chápať. Vytvára si základy pre cit koherencie. Aj u starších detí a mladistvých je skúsenosť vnímaná v kontinuite veľmi významná. Ak majú deti predstavu, že môžu svoje úlohy a situácie zvládnuť a konať správne, stávajú sa "dobrým plavcom" v rieke života. Začnú mať potrebu konať úspešne a vyrovnávať sa s prekážkami v živote ako s výzvami. Naopak: preťažovanie, zlomy a stresy, neadekvátne prístupy k dieťaťu, konzumnosť, spochybnenie tradičných hodnôt a suportívnych systémov (rodina, cirkev) šancu vytvárať si adekvátne modely správania znižujú. Autor uviedol výsledky výskumov (Keupp 1997, s. 49), kde sa hovorí o epidemiologickom výskyte javov, ktoré možno zhrnúť pod pojem demoralizácia - strata sebahodnoty, bezmocnosť, strach z budúcnosti, všeobecný pesimizmus, pocit zlyhania. Pomoc pri vytváraní identity, podpora integrity osobnosti, aktivácia pozitívnych rezerv - to sú aktuálne úlohy v pomáhajúcich profesiách.

Antonovský hovorí o význame emocionálnej regulácie pri vyrovnávaní sa s požiadavkami života. Myslí tým roviny: regulácie impluzov konania, vyjadrovania prežíva-

nia a kognitívneho hodnotenia diania. Významnú úlohu tu zohráva vplyv dlhodobého stresu na organizmus človeka. Z hľadiska patogenézy je síce známe, že stres znižuje imunitu, ale nemožno ho pokladať za zásadne patogénny. Z tohto hľadiska sa významnejšie javí schopnosť znižovať vzniknuté napätie - teda stratégie konania a osobnostné zdroje pri prekonávaní prekážok. Tie sú spojené s kognitívnym hodnotením vlastnej situácie. Človek so silným pocitom koherencie prijíma problémy skôr ako výzvy a nie ako obmedzenia alebo ohrozenie. Ide teda v značnej miere o základnú orientáciu človeka - o pocit dôvery a zmysel bytia. Potlačanie emócií, negatívne emócie (nízka sebaúcta, strata individuálneho zmyslu, nenávisť, potlačenie identity) a slabá schopnosť znížiť napätie (chýbajúce stratégie, dezorientovanosť, popretie zmyslu, narušená sociálna sieť), vedú k zvýšeniu hladiny hormónov, k oslabeniu imunity a k narušeniu zdravotného stavu. Sú spravidla tiež sprievodným znakom ochorení.

Antonovský vychádzal z názoru, že koherencia sa utvára v prvých 30. rokoch života a potom zostáva stabilná. Je však zrejme, že ide len o akési jadro a tento proces treba chápať ako otvorený - človek sa dynamicky konštituuje po celý život (Erikson) - v procese vyrovnávania sa s požiadavkami prostredia, v procese komunikácie, v dialógu so svetom i sebou samým. Z hľadiska prevencie porúch zdravia a pri koncipovaní odbornej pomoci je preto významné dopomôcť k zmene postojov (naučená bezmocnosť, sebaoponížovanie, nadmerná obrana...) k sebe samému a k svojim možnostiam. Potencia na zvládanie problémov rastie len tam, kde existuje možnosť voľby a pozitívna skúsenosť účinnosti vlastného konania. Posilňovanie potenciálu sebariadenia a sebarealizácie (sebaaktualizácie) sú stimulačné komponenty, ktoré podľa autorových skúseností a skúseností z oblastí medicínskej praxe, viedli k významným pozitívnym zmenám zdravotného stavu. Cieľom pomoci nie je dosiahnutie bezproblémovosti, ale prijatie skutočnosti, že nerovnováha a utrpenie sú súčasťou ľudského bytia a súčasne, že každý disponuje možnosťami žiť svoj život. V rieke života však nikto nemôže nájsť svoj bezpečný breh. Dôležité je vedieť plávať, povedať (Frankl) svoje áno životu.

Salutogenetická teória zdravia nechce byť receptom na dobrý život, jej ambíciou je uľahčiť pochopenie zdravia a choroby a nachádzanie konceptov pomoci.

DOC. PHDr. MARTA HORNÁKOVÁ, PhD.

Katedra liečebnej pedagogiky

PdF UK v Bratislave

marta.hornakova@fedu.uniba.sk

Milí čitatelia,

zaujíma Vás aká je súčasná situácia v oblasti vzdelávania ľudí s mentálnym postihnutím? Chcete získať aktuálny prehľad o zákonných normách, na základe ktorých by malo byť zabezpečené adekvátne vzdelávanie pre túto skupinu populácie v školopovinnom veku? V budúcom čísle Vám chceme okrem odpovedí na tieto otázky poskytnúť aj viac informácií na tému vzdelávania ľudí s postihnutím a ponúknuť prehľad súčasného stavu vzdelávania klientov s mentálnym postihnutím v DSS. Uvítame Vaše názory, pripomienky a skúsenosti s avizovanou témou.

Posielajte ich na našu korešpondenčnú alebo elektronickú adresu.

Nórsko 6. 3. - 12. 3. 2005

JOZEF VETOR

46

Spolupráca s Rogaland College v Naerbo nás posunula zas o krôčik ďalej a tento rok som mal možnosť zúčastniť sa pracovnej cesty a na niekoľkých pracovných stretnutiach.

Nórsko nás privítalo neobvykle vlúdnyim počasím na skorý marec. Aj naši nórski priatelia nám zdôrazňovali, že to čo, zažívame nie je obvyklé nórske počasie. Samozrejme, že ako praví Slováci sme hneď tvrdili, že to sme im priniesli od nás. Avšak tento slnečný čas vydržal presne tri dni a potom sme mali možnosť užívať typické nórske prímorské počasie, v ktorom sa striedali niekoľkokrát denne takmer všetky ročné obdobia, pričom dážď a vietor sa stal našim neodmysliteľným spoločníkom. A hoci marec je z hľadiska spoznávania tamojšieho počasia naozaj ideálny, nielen o počasí bola naša cesta.

Naším zámerom okrem pracovných stretnutí, bolo rozvinúť existujúcu spoluprácu, nadviazať nové kontakty, spoznať nové organizácie poskytujúce sociálne služby občanom, ale hlavne načerpať zo skúseností iných, nechať sa osloviť a inšpirovať prácou, kde etika a vzájomný partnerský vzťah je základným princípom v prístupe ku klientovi - poberateľovi služby.

Chcel by som sa s vami podeliť o niekoľko silných pocitov, ktoré vo mne rezonujú dodnes a verím, že pretrvávajú.

Ako člen monitorovacieho tímu mám možnosť navštevovať rôzne zariadenia na Slovensku a stretávať sa ľuďmi, ktorí pracujú so starými a chorými klientami. Mám možnosť vnímať realitu toho, čo sa prezentuje ako vysoko kvalitná poskytovaná služba a realitu toho, čo vyžarujú klienti - ticho, bojzlivé pohľady do zeme, neistota.

Ha sykehjem

"Najdôležitejší je okamžik tu a teraz" - je filozofický základ práce so starými ľuďmi v zariadení pre 11 klientov, z ktorých každý má vlastnú izbu s kúpeľňou a WC. Napriek tomu sa necítia byť osamelí, alebo sami. Zariadenie naplňa potreby troch skupín ľudí:

1. pracovníci;
2. klienti;
3. príbuzní klientov.

Hlavnou úlohou pracovníkov je zabezpečiť klientovi súkromie a slobodu, byť mu blízkym, dať mu pocit, že stále je pre niekoho potrebný, stále môže byť úspešný a niečo zvládne.

Odchádzal som z tohto zariadenia a bol som šťastný, že na svete existuje spôsob ako prežiť dôstojne, radostne a v pokoji starobu napriek rozvinutej demencii.

Ogna - integrovaná základná škola

Škola ako každá iná, s výnimkou dvoch žiakov so špeciálnymi potrebami. Jeden zo žiakov je mentálne a telesne postihnutý, potrebuje osobnú asistentku a v rámci školy je pre neho zariadená špeciálna miestnosť určená k stimulácii, rehabilitácii a terapii.

Pracovníci školy jednoznačne tvrdia - "viac od neho my prijímame ako mu dokážeme dať." V tej chvíli sa už neodvážim položiť otázku, prečo tento chlapec nenavštevuje nejakú špeciálnu školu? Odpovedali by mi protitázkou. Prečo by mal navštevovať nejakú špeciálnu školu niekde inde, keď sa predsa tu narodil, tu vyrastá, tu má priateľov, rodinu, vzťahy. Len preto, lebo nie je taký istý ako ostatní, nezvládne tie isté úlohy a má špeciálne nároky?

Akoby ma bol niekto pohladkal po mojej špeciálno-pedagogickej, sociálnej, ale aj ozajstnej ľudskej duši, keď som to počul.

A potom nasledovalo stretnutie na **County Governor in Rogaland** (čo je ekvivalent nášho samosprávneho kraja) na odbore sociálnych a zdravotných služieb, ktoré sa vymykalo aj mojím najodvážnejším predstavám a ak by som ho nezažil na vlastnej koži, priradil by som ho Jungovým snovým predstavám, alebo k bývalej relácii STV Snívajte s nami.

Pri objasňovaní nórskeho sociálneho systému som sa postupne dozvedel, že v kraji neexistujú špecializované denné zariadenia pre postihnuté deti, mládež a dospelých, pretože sú integrovaní medzi ostatných "normálnych" ľudí.

To bol však len začiatok informácií, ktoré mi začínali uberať dych.

Postupne som sa dozvedal, že obce a mestá si na základe zákona samé definujú potreby sociálnych služieb pre svojich ľudí, takisto si zabezpečujú výkon týchto služieb a samé si na tieto služby vyčleňujú peniaze zo svojho rozpočtu. Každoročné plánovanie vzdelávania svojich sociálnych pracovníkov je neoddeliteľnou súčasťou poskytovaných služieb a vyjadruje permanentný záujem na zvyšovaní kvality.

Keď som potom z úst vedúceho odboru sociálnych služieb počul informáciu, že oni sami plánujú zánik svojho odboru do dvoch rokov, tak som si myslel že už nemôžem veriť ani vlastným ušiam. (Veru neviem, kto by na Slovensku chcel šéfa, ktorý vedome pracuje na tom, aby jeho, vaše a ďalšie pracovné miesta zanikli a chce, aby ste

na tomto procese s ním spolupracovali). Vysvetlenie však bolo jednoduché. Kompetencie sa tak posunuli na mestá a obce, že pracovníci kraja zisťujú, že sú v systéme nadbytoční a pracujú na tom, aby všetky ich kompetencie prevzali nižšie zložky riadenia, ktoré sú najbližšie k ľuďom - konečným užívateľom sociálnych služieb.

Pro-Service

Chránená dielňa, ktorá vyzerá ako výrobný podnik, len s tým rozdielom, že ľudia majú trochu prispôbené pracovné podmienky, technológiu a tempo. Tu som sa dozvedel, že túto chránenú dielňu pre mentálne postihnutých ľudí prevádzkuje akciová spoločnosť. Nevedel som, čo sa vôbec môžem ešte spýtať.

Po týždni, v ktorom som sa niekedy cítil ako Alenka v ríši divov som vedel, že na toto sa nedá len tak ľahko zabudnúť. Pocity síce môžu byť klamlivé, ale pravda je taká, že odrážajú skutočnosť. Viem, som presvedčený, že skutočnosť môže byť iná aj u nás. Pravdepodobne to nebude len v peniazoch.

Napriek tomu, že som bol v reálnom čase, mal som pocit, že sa pohybujem v nejakom inom časopriestore. Napriek tomu, že sme sa po cestách pohybovali rýchlosťou 60 - 70 občas 80 km za hodinu mimo obce a na diaľnici sme išli maximálne 90, mal som pocit, že sme počas dňa stihli oveľa viac ako u nás doma, hoci u nás jazdíme podstatne rýchlejšie (s výnimkou, keď je na cestách jastrab).

"Social services as the tool of social inclusion" - The 5th Conference of providers of the social and health services with the international participation under patronage of doc. MUDr. Karol Barták

According to author, this conference held on 10 - 11th February 2005 in Hradec Králové (Czech Republic) offered opportunity to compare process of providing of the social services in the Slovak Republic, Czech republic and trends implemented in the EU countries. After 15years of separation between SR a ČR it has come obvious that Czech Republic is more progressive in area of providing of the social services, as for instance the standards of quality of provided services and their transformation are strongly implemented in the national and regional programs. The standards of quality fit in the European social model and are based on the 10 principles: as subsidiary, the holistic approach, transparency and responsibility, consumer's friendly services, efficiency, solidarity and partnership, human dignity and human rights, enforcement and personal development, lasting improvement and sustainability, consumer's participation.

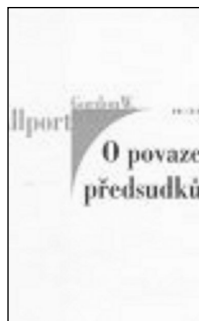
The Ministry of Labour and Social Affairs of the Czech Republic also presented the National plan of the social inclu-

Gordon W. Allport

O povaze predsudků

Autor sa pozerá na otázku predsudkov z rôznych uhlov. Všíma si predovšetkým to, čo je nám vrodene a akú rolu hrá výchova, kultúra, vlastné zážitky a ich interpretácia. Skúma všetky aspekty tohoto prastarého problému i všetky druhy predsudkov - rasové, náboženské, etnické, ekonomické tak isto ako sexuálne - a ponúka odporúčania, ako ničivé dôsledky diskriminácie zmierniť. Skupinové odlišnosti a ich vnímanie, lingvistické a sociálne faktory, ako získavame predsudky. Autor svoju knihu o predsudkoch písal zároveň pre študentov psychológie, sociálnej psychológie a antropológie, ale aj pre širšiu verejnosť. Obsahuje dostatok názorných príkladov.

576 strán / Praha 2004, PROSTOR

Čermák, Hřebíčková, Macek

Agrese, identita, osobnost

Monografia, ktorá predstavuje pokus objasniť agresivitu z perspektívy identity a osobnosti. Texty autorov sa vyznačujú hlbokou poučnosťou a orientovanosťou na súčasné odborné, svetové psychologické písomnosti. Teoretické prehľady sú čítané rovnako ako komentáre k výsledkom pôvodných výskumov, ktoré sú v niektorých príspevkoch zahrnuté. Čitateľ tak dostáva do rúk kvalitnú prácu, ktorá mu poskytuje prehľad niektorých oblastí psychológie na súčasnej úrovni poznania.

316 strán / Sdružení SCAN 2003

Strusková

Děti z planety D.S.

Kniha prináša veľmi pohnuté príbehy rodín, ktoré majú dieťa postihnuté Downovým syndrómom. Autorka svoju knihu uvádza slovami: "... Od doby, čo viem o existencii Downovho syndrómu, pátram po hviezde, ktorá určite patrí jeho objaviteľovi, anglickému lekárovi Johnovi Langdonovi Downovi. Snažím sa zistiť, odkiaľ na svet pozerá, odkiaľ asi sleduje naše pozemské hemženie. Myslím si totiž, že keď sa mu naše počínanie znepáči, pošle nám z planety D. S. ako vyslanca jedno zo "svojich" detí. To preto, aby sme k sebe boli vládnejší, láskavejší, tolerantnejší a aby sme si vážili život, aký máme, s jeho chybami."

164 strán / G PLUS G 2000

Jankovský

Etika pro pomáhající profese

Kniha sa venuje téme etických základov sociálnej práce. Autor sa v knihe snaží hľadať najrôznejšie súvislosti v rámci zložitých otázok ľudskej existencie. Cieľom knihy je tak upozorniť čitateľov na mnohé etické problémy súvisiace s vlastným výkonom pomáhajúcich profesií. Ponúka námety na zamyslenie sa, upozorňuje na možné riziká pri výkone pomáhajúcich profesií.

222 strán / TRITON 2003

Mária Šustrová a kol.

Diagnóza: Downov syndróm

Kniha Diagnóza Downov syndróm je veľmi cennou publikáciou pre rodičov detí s Downovým syndrómom, ale aj pre profesionálov či laikov, ktorí akýmkoľvek spôsobom prichádzajú do styku s touto problematikou a chcú o nej získať čo najviac objektívnych, odborných a praktických informácií. Po veľmi emotívnom a úprimnom úvode nazvanom "Rodičia rodičom" nasleduje taký malý sprievodca pre rodičov, ktorý im podáva podporu a prvé odporúčania pri prijatí správy o narodení dieťaťa s DS. Ďalej sú bližšie predstavené charakteristiky detí a dospelých ľudí s touto diagnózou, ako aj prehľad vývoja starostlivosti o ľudí s DS. Odborné časti, obsahujúce komplexne spracované genetické a medicínske aspekty Downovho syndrómu, sú zhrnutím dlhoročnej odbornej práce autorky a kolektívu a ponúkajú veľmi podrobné informácie, ktoré pomôžu čitateľom pochopiť zdravotné špecifiká tejto populácie ako aj ich dôsledky na život ľudí s Downovým syndrómom. Všetky odborné časti obsahujú aj profesionálne terapeutické odporúčania, ktoré ukazujú akým smerom hľadať východisko pri riešení daného zdravotného problému. V ďalších častiach je veľké množstvo praktických rád a stimulčných programov na všetky dôležité oblasti ako napr. jemná a hrubá motorika, reč a ďalšie. Kapitoly o výchove a vzdelávaní ponúkajú okrem dobrých výchovných rád, typov pri nácviku sebaobslužných činností a programu stimulácie kognitívnych schopností detí aj prehľad o systéme vzdelávania detí s mentálnym postihnutím v SR, predstavujú bližšie alternatívne formy vzdelávania, integrované vzdelávanie, ďalšie vzdelávanie. Túto časť uzatvára kapitola o príprave na zamestnanie a tréňované zručnosti. Záver knihy je doplnený výskumnými prácami orientovanými na zdravotnú oblasť ľudí s DS (výskum CNS, imunitného systému atď.). Celá kniha je bohato doplnená fotografiami ľudí s DS a ich príbuzných v rôznych situáciách a pri rozmanitých aktivitách, nájdeme tu aj fotografie ľudí - odborníkov, ktorí im venovali veľkú časť svojej energie a srdca. Vysoká odbornosť, komplexnosť a ľudské podanie problematiky Downovho syndrómu robí túto knihu výnimočnou a jedinečnou.

240 strán

Spoločnosť Downovho syndrómu na Slovensku 2004

Asociácia supervízorov a sociálnych poradcov

Štandardy kvality sociálneho poradenstva

V tejto publikácii nájdete zadefinovaných 71 základných podmienok vykonávania sociálneho poradenstva v procese práce s klientom, pri prevádzkovaní tejto formy sociálnej pomoci a nárokov na kvalifikáciu sociálneho poradcu. V druhej časti publikácie je rozpracovaných 12 prípadových štúdií podľa jednotlivých sociálnych diagnóz, počnúc opustenými deťmi až po umierajúcich ľudí. Súčasťou prípadových štúdií je aj modelový výpočet fiktívnych nákladov na vyriešenie jednotlivého prípadu. Publikácia pravdepodobne bude k dispozícii koncom apríla 2005.

Objednať si ju môžete e mailom na adrese assp@assp.sk, telefonicky na čísle 02-52733797.

Vydanie publikácie podporila Nadácia Ekopolis, Banská Bystrica
Rok vydania: 2005

